

ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชม
พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

โดย

นางสาวพรพยนต์ ลิ้มปิยวรรณ

วันที่.....2..พ..ศ.ศ..2553.....
เลขทะเบียน.....01๔๔๗๗.....จ.๒

สภาพ

๑10.๑๔1

พ ๔4๖ ๓

อ.นคร.สงขลา.

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ศ. 2553

**Tourists' Satisfaction with the Communication Factors of the Ancient Siam,
Samutprakarn**

**By
Pornpayont Limpiyawan**

**A Study Report Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for Master Degree of Communication Arts,
Department of Tourism and Entertainment Communication,
Faculty of Communication Arts**

KRIRK UNIVERSITY

2010

มหาวิทยาลัยเกริก
คณะนิเทศศาสตร์
สารนิพนธ์

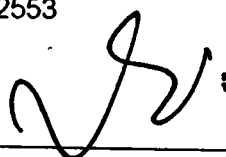
ของ
นางสาวพรพยนต์ ลิ้มปियวรรณ

เรื่อง

ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยว
ที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยงและบันเทิง

เมื่อวันที่ 13 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553

ประธานกรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

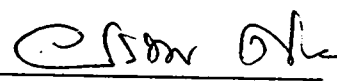
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์บำรุง สุขพรรณ)

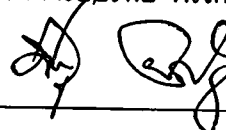
กรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์)

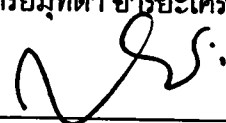
กรรมการสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์อรทัย ศรีสันติสุข)

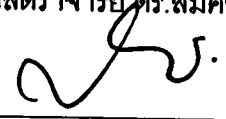
กรรมการสารนิพนธ์

(อาจารย์มูทิตา อารยะเศรษฐากร)

หัวหน้าสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ)

หัวข้อสารนิพนธ์	ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ
ชื่อผู้เขียน	นางสาวพรพยนต์ ลิมปิยวรรณ
สาขา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง/คณะนิเทศศาสตร์/มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	รองศาสตราจารย์ บำรุง สุขพรรณ
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การศึกษาความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชม พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อการศึกษาความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวไทยที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

การศึกษานี้มีวิธีการดำเนินการศึกษาจากการค้นคว้าจากเอกสารและการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าชม พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 100 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ เลือกสุ่มจากนักท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และ ไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุ 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพเป็นนักธุรกิจ มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน 20,001-30,00 บาท ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่เดินทางมาครั้งแรก ชอบจุดเด่นในเรื่องของความสวยงามของสถานที่ ชอบสถานที่จำลองต่างๆ มากที่สุด เดินทางโดยรถทัวร์และนอกจากนี้ยังเดินทางไปฟาร์มจระเข้ นอกจากนี้ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณจังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจรายข้อในทุกด้านและในภาพรวมของการท่องเที่ยวในครั้งนี้ อยู่ในระดับมากทั้งหมด

ทั้งนี้จากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ “ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างมาก จาก รองศาสตราจารย์ บำรุง สุขพรรณ ที่ให้เกิดริเป็นทีปรึกษาและให้คำแนะนำที่ดีหลายประการ จนทำให้การทำงานชิ้นสุดท้ายชิ้นนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่านที่ได้กรุณาได้รับเป็นกรรมการสารนิพนธ์ของข้าพเจ้า พร้อมทั้งได้กรุณาเสียสละเวลา ตลอดจนให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำสารนิพนธ์นี้จนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้ศึกษาในระหว่าง การศึกษา และขอขอบคุณท่านอาจารย์มุกดา อารยะเศรษฐากร ผู้ซึ่งเปิดหลักสูตรนิเทศศาสตรมหา บัณฑิต สาขาการสื่อสารการท่องเที่ยงและบันเทิง ขอขอบคุณประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยว ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีและทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนผลักดันทำให้ สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์โครงการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก ทุก ท่านที่ให้ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ มากมายให้แก่ข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาการศึกษาในสถาบัน แห่งนี้

คุณค่าอันพึงมีจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้ศึกษาขอเทิดไว้เป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังแห่งความสำเร็จในครั้งนี้ที่คอยให้ กำลังใจและความห่วงใยแก่ผู้ศึกษาตลอดมา

นางสาวพรพยนต์ ลีมีปิยวรรณ

มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ศ. 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญแผนภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 สมมติฐานในการศึกษา	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	5
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยว	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	19
2.4 ประเภทของการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว	28
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
3.1 วิธีการศึกษา	38
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
3.3 วิธีการสร้างเครื่องมือ	39
3.4 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	40
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
3.6 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	40
บทที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อมูล	42
4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	42
4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	45
4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อ พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ	47
4.4 การทดสอบสมมติฐานในการศึกษา	51
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
5.1 สรุปผลการวิจัย	54
5.2 อภิปรายผล	56
5.3 ข้อเสนอแนะ	58
ภาคผนวก	60
- ภาคผนวก ก แบบทดสอบ	61
- ภาคผนวก ข ประวัติของพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ	69
- ภาคผนวก ค เอกสาร โบว์ชัวร์, บัตรเข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ	107
บรรณานุกรม	113
ประวัติผู้ศึกษา	115

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ร้อยละของเพศผู้ตอบแบบสอบถาม	42
4.2	ร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
4.3	ร้อยละของศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
4.4	ร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	44
4.5	ร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	44
4.6	ร้อยละของรายได้ประมาณต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม	45
4.7	ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	46
4.8	ร้อยละของความพึงพอใจต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากร ที่ให้บริการ	48
4.9	ร้อยละของความพึงพอใจต่อด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ	49
4.10	ร้อยละของด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	50
4.11	ร้อยละของความพึงพอใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวครั้งนี้	51
4.12	ร้อยละของระดับความพึงพอใจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	53

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ		หน้า
1	การเกิดความพึงพอใจของบุคคล	20
2	ความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจของผู้รับบริการ	24
3	ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ	25

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่นิยมกันมากในคนทุกเพศทุกวัย เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากมหาศาลสู่ประเทศ ซึ่งประเทศไทยนับเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จัดว่าเป็นประเทศที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมเยือนได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ ซึ่งมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมประเพณี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น กอปรกับเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพและคุณภาพของสินค้าทั้งสินค้าที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง รวมทั้งการบริการที่พร้อมและทันสมัย ทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับต้นๆของโลก และทำให้ปัจจุบันรายได้หลักของประเทศไทยเกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งคิดเป็นมูลค่ากว่า 482,319.17 ล้านบาทในปี พ.ศ.2549 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.2549: ออนไลน์)

การที่จะทำให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นผู้ที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการที่จะกลับมาเยือนประเทศไทยอีกครั้ง จึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้การทำให้ นักท่องเที่ยวใช้เวลาการท่องเที่ยวยาวนาน ทำให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้นอันเป็นผลรายได้จากการท่องเที่ยวมีปริมาณสูงขึ้นด้วย ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยได้รับความสนใจ และ นำรายได้สู่ประเทศอย่างมหาศาล

จุดเด่นของประเทศไทย ได้แก่ ความมีอริยาศัยไมตรี ความมีเอกลักษณ์ทางด้าน ศิลปวัฒนธรรม และความพร้อมทางด้านการรองรับนักท่องเที่ยวแล้วข้างต้น แต่ปัญหาต่างๆที่เป็น อุปสรรคต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ปัญหาความไม่สงบและปัญหาค่าการร้ายในภาคใต้ ปัญหาการ ฉ้อโกง ปัญหามลพิษ รวมทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจ และค่าเงินบาทที่แข็งตัวมากขึ้น อุปสรรคเหล่านี้ ทำให้ภาวการณ์

เจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหุขระจก และทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นสำหรับนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้โดยรวมของประเทศ และจะส่งผลกระทบต่อทางอ้อมด้วย

ประเทศไทยมีศักยภาพการท่องเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งความสวยงามทางธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีชื่อเสียง มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วประเทศไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ และภาคกลาง ล้วนแล้วแต่มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละภาค

“เมืองโบราณ” เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเป็นแหล่งความรู้ สำหรับนักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวทั่วไป อีกทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปพักผ่อนกับครอบครัวได้เป็นอย่างดี และยังมีกิจกรรมที่เพิ่มความเพลิดเพลินในการท่องเที่ยวด้วย เช่น การนั่งรถรางชมสถานที่ต่างๆพร้อมมิมัคคุเทศก์บรรยายให้ฟัง หรือจะเป็นการจัดจักรยานเพื่อชมสถานที่ต่างๆด้วยตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้ “เมืองโบราณ” ยังเป็นเสมือนภาพสะท้อนของวัฒนธรรมดั้งเดิม อันหลากหลายบนพื้นแผ่นดินไทย ด้วยการนำเสนอในรูปแบบ ที่เป็นจริงและวิจิตรตระการตา โดยมีพื้นที่ทั้งหมดเป็นรูปแผนที่ประเทศไทย หรือขวานทอง ซึ่งทางเมืองโบราณ ได้จัดสร้างสถานที่ต่างๆไว้ตามภาคของสถานที่นั้นๆเพื่อให้สะดวกในการเข้าชมอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑสถานเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ ในช่วงเดือนเมษายน 2552

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Technique) ที่เหมาะสมตามลักษณะประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑสถานเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง นักท่องเที่ยว 100 คน

1.4 สมมติฐานในการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑสถานเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑสถานเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑสถานเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว
4. เพื่อให้หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สามารถนำข้อมูลมาเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดสมุทรปราการ

1.6 นิยามศัพท์

“พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ” หมายถึง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเป็นแหล่งความรู้ สำหรับนักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวทั่วไป อีกทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปพักผ่อนกับครอบครัวได้เป็นอย่างดี และยังมีกิจกรรมที่เพิ่มความเพลิดเพลินในการท่องเที่ยวด้วย เช่น การนั่งรถรางชมสถานที่ต่างๆพร้อมกันมีมัคคุเทศก์บรรยายให้ฟัง หรือจะเป็นการจัดจักรยานเพื่อชมสถานที่ต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นต้น โดยมีพื้นที่ทั้งหมดเป็นรูปแผนที่ประเทศไทย ซึ่งทางเมืองโบราณ ได้จัดสร้างสถานที่ต่างๆ ไว้ตามภาคของสถานที่นั้นๆ เพื่อให้สะดวกในการเข้าชม

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง อายุ เพศ รายได้ และการศึกษาของนักท่องเที่ยว

ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกดึงดูดให้ใส่ใจในสถานที่แหล่งท่องเที่ยว และเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวที่พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หมายถึง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีความรู้สึกยินดี ภายหลังจากได้เข้ามาเที่ยวที่ พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ” ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยว
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพึงพอใจ
- 2.4 ประเภทของการท่องเที่ยว
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว ว่าเป็นการเดินทางภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นสากล 3 ประการ ดังนี้คือ

- 1.เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2.เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
- 3.เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ตาม ที่มีใจเพื่อประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้

เมค อินทอช และ โกลดเนอร์ (Mc Intosh and Goldner ,1984 อ้างถึงในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่างๆรวมทั้งกับรัฐบาลประเทศเจ้าภาพ และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูด ด้วยการให้การต้อนรับที่อบอุ่น เปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรม การเดินทางรูปแบบหนึ่งโดยสมัครใจ เพื่อการพักผ่อน โดยเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว มีการนันทนาการเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้น จากความต้องการในศักยภาพภาพ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งทางด้านธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เด่นของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแต่ละที่จะมีองค์ประกอบ แตกต่างกันไป

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว เป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่มีองค์ประกอบดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

1. แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว ซึ่ง ปีเตอร์ (Peter, 1969 อ้างถึงในการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) ได้จัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้คือ

1) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงออกถึงประเพณีต่าง ๆ (Traditional Attractions)

2) แหล่งท่องเที่ยวตามสภาพธรรมชาติ (Scenic Attractions) ซึ่งแสดงถึงความงดงามในรูปแบบต่าง ๆ ของภูมิประเทศ

3) แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง (Entertainment Attractions)

4) แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Specific Attractions)

ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว

2. บริการการท่องเที่ยว บริการที่รับรองการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวจะเน้นที่

นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการได้รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

จากที่กล่าวข้างต้น องค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากการบริการเกี่ยวข้อง โดยปกติทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ใช้ไม่มีวันหมด เพราะรูปแบบการใช้มักเป็นการสัมผัสแต่ภายนอก โดยไม่มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรใด ๆ หรืออาจมีการชดเชยได้อยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ในการท่องเที่ยวที่เป็นจริงนั้น การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรมักมีการแปรรูปทรัพยากร และอาจไม่มีการคำนึงถึงการสูญเสียหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบย่อยต่าง ๆ รวมทั้งผลต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในทางกลับกันสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบอื่น เช่น ระบบชุมชน ระบบอุตสาหกรรม ฯลฯ อาจมีผลกระทบมาสู่ระบบท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น การท่องเที่ยวที่ขาดระบบการจัดการที่ดี เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบความสำเร็จได้เลย นอกจากองค์ประกอบภายในระบบแล้ว การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย

รูปแบบของการท่องเที่ยว

ในปัจจุบัน ได้มีรูปแบบการท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างกันไปดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ นักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งซึ่งแสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้

2. การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่า หมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการ

ปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่สุคอย่างยิ่ง

ลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังนี้ คือ

- 1.เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทุกแห่ง
- 2.เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
- 3.เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
- 4.เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

และวัฒนธรรม

5.เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

หลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีหลักการดังนี้ (อุยวาทิ พูลทิพัฒน์, 2545)

- 1.การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอคิ (Using Resource Sustainable) ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ และเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว
- 2.การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย
- 3.การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ (Maintaining Diversity) สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต
- 4.การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว
- 5.การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (Supporting Local Economic) โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย
- 6.เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว

7.การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

8.เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยการสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุก ๆ ระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

9.ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

10.การวิจัยและติดตามผล (Undertaking Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ (อุษาวดี พูลพิพัฒน์ผล, 2545)

1.เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถมอบประสบการณ์นันทนาการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว

2.เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) หมายถึง การเน้นคุณภาพของสามส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

3.เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) หมายถึง ความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาชาติ ประเทศ ให้การสำคัญ เพื่อการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและนานาชาติ ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Environmentally Sustainable Development) โดยให้ความสำคัญแก่การให้การศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการจัดการลดหรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยวพึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว

มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

บุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2542) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ราฟ บุคเลย์ (Raff Buckley 1992 อ้างในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) นิยามว่า คือการท่องเที่ยวที่ถูกจัดการดูแลอย่างยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ มีการศึกษาด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม และ/หรือ สิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

ศุภชัย ปาไม้ (2538) ได้สรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลัก และอาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และ วัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ด้วย

2. ควรเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

3. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. มุ่งเน้นคุณค่าลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ไม่เน้นที่การเสริมแต่ง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้น ๆ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึง

การอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและจำกัดมลพิษ ภาวะและความคุมอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการยั่งยืน

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมี การให้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ค่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อนกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

จากองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว จะเห็นว่า องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม นั้นจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อนกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยว จึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมาเป็นพื้นฐานที่สำคัญในพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว

3) การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วมเป็นการท่องเที่ยวที่ได้พัฒนาไปสู่รูปแบบหนึ่งที่ดำเนินการบนแนวคิดของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศในชุมชน โดยการพัฒนาชุมชน พัฒนาชนบทโดยการไปช่วยเสริมรายได้เรื่องการท่องเที่ยวเข้าไปสู่ภาคชนบทการท่องเที่ยวแบบนี้สามารถตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม รูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมและระบบนิเวศในชุมชนได้มากกว่า โดยชุมชนจะมีบทบาทในการจัดการดำเนินกิจกรรม การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว การเตรียมข้อมูลที่มีประโยชน์ค่อนักท่องเที่ยว

สมศักดิ์ เศษะเฮราวัณ (2544) อ้างในการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, (2545) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ชาวบ้านในชุมชนจัดบ้านของตนเองเป็นที่พัก มีห้องหรือพื้นที่พอที่จะรับแขกผู้มาเยือน ได้ โดยที่เจ้าบ้านและนักท่องเที่ยวต่างเปิดใจที่จะเรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

กล่าวโดยสรุปว่า การจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ชุมชนมีการพัฒนาความสามารถของประชาชนในการดูแลและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตน โดยการมีกิจกรรมทางวัฒนธรรม ให้แก่นักท่องเที่ยว ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยตรง

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่เกิดการท่องเที่ยว

แรงจูงใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการคือ (สุริรัตน์ เศษภทวิวรรณ 2545:71)

สิ่งกระตุ้นความต้องการในการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งจูงใจต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวหรือช่วงเวลาที่จะให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจไปเที่ยวได้

สิ่งกลั่นกรองความต้องการ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้ความต้องการถูกระงับไปหรือทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกต่อการเดินทางลดน้อยลง เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (รายได้ลดน้อยลง, ค่าเงินที่เปลี่ยนแปลง) ปัจจัยทางสังคม (กลุ่มอ้างอิง, ทัศนคติทางวัฒนธรรม) ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (ความเสี่ยงทางการท่องเที่ยว)

สิ่งกระทบ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวได้รับทั้งทางตรง และทางอ้อมจากแหล่งข้อมูล หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการขาย ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดพฤติกรรมทางการเรียนรู้ ทัศนคติและมองภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นแตกต่างกันออกไป

บทบาทของนักท่องเที่ยว หมายถึง สถานภาพของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในสถานการณ์หรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันและส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจหรือรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป เช่น นักท่องเที่ยว นักศึกษา นักท่องเที่ยวแบบครอบครัว

ปัจจัยกำหนดการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนตัว ได้แก่

1. ความจำเป็น ความต้องการ และการจูงใจ (Needs, Wants and Motivation)

Needs ความจำเป็นของลูกค้ายเป็นรากฐานของงานการตลาด ซึ่งต้องสร้างความพอใจให้ได้ เพื่อความสำเร็จอันยาวนานของธุรกิจ ความจำเป็นเกิดจากสภาพร่างกายและจิตใจของลูกค้านแต่ละคนเกิดจากช่องว่างระหว่างสิ่งที่ลูกค้ายมีอยู่แล้ว สิ่งทีลูกค้ายอยากจะมีและมักจะไม่ว่านักค้ายมีความจำเป็นอะไรบ้าง หน้าที่สำคัญของงานการตลาด คือ ทำให้อูกค้ายรู้จักความจำเป็นอันนี้

ตัวอย่างเช่น การนั่งเครื่องบินชั้นหนึ่ง การพักอยู่ในห้องชุด (Suite) ที่มีราคาแพงที่สุดของ โรงแรมหรือการรับประทานอาหารจานที่แพงที่สุดของภัตตาคารจะเป็นความต้องการที่ได้รับการ ยกย่องและได้รับความสำคัญมากกว่าความจำเป็นทางร่างกายตามปกติ ถ้าตอบสนองความหิวอย่าง เดียวก็สามารถไปรับประทานอาหารตามร้านอาหารธรรมดาได้

วิธีที่ทำให้ลูกค้าทราบถึงความจำเป็นของตนเองคือ การให้การจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจ (motive) จะเป็นตัวกระตุ้นหรือผลักดันให้ลูกค้าแสวงหาเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ตัวเอง

Motivation การจูงใจ หมายถึง ความต้องการที่ได้รับการกระตุ้น ของบุคคลหนึ่งที่ต้องการ แสวงหาความพอใจด้วยพฤติกรรมที่มีเป้าหมายและแรงกระตุ้น (Drive) เป็นตัวที่ทำให้เกิดการ กระตุ้นอย่างรุนแรงเพื่อจะให้เกิดการตอบสนองที่พอใจ

ความต้องการต่าง ๆ ของบุคคลเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมต่างกันสำหรับนักการตลาดลำดับความต้องการ (Hierarchy Of Needs) จากทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) เป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกันออกมา

2. การรับรู้ (Perception)

กระบวนการรับรู้และความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อโลกที่อาศัยอยู่ขึ้นกับปัจจัยภายใน ได้แก่ ความเชื่อ ประสิทธิภาพ อารมณ์ ฯลฯ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งกระตุ้นที่มากระทบประสาท สัมผัสทั้ง 5 คือ การได้กลิ่น การได้ยิน การได้เห็น การได้รู้สึก และการได้รสชาติ การโฆษณาใน ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม จึงต้องพยายามสร้างให้เกิดความรับรู้ทางด้านอารมณ์ และความน่าเชื่อถือ เช่น ภาพการโฆษณาความสะดวกสบายในการนั่งเครื่องบินชั้นหนึ่ง กระบวนการรับรู้ประกอบด้วย ขั้นตอน ดังนี้

1. การเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร ในแต่ละวันลูกค้าจะเปิดรับข้อมูลจากการโฆษณาเข้ามาสู่ตนเอง ไม่ว่าจะ โฆษณาจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ หรืออื่น ๆ แต่จะมีโฆษณาใดบ้างที่ลูกค้าเปิดรับข้อมูลอย่างเลือกสรร
2. การตั้งใจรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร หมายถึง ผู้บริโภคตั้งใจรับสิ่งกระตุ้นอย่างหนึ่งเมื่อเลือกสรรการเปิดรับข้อมูลและให้ความสนใจมาแล้ว
3. ความเข้าใจในข้อมูลที่ได้เลือกสรร คือ ความเข้าใจและตีความหมายของข้อมูลที่ได้รับมา ให้ตรงกับความหมายของข้อมูลนั้น
4. การเก็บรักษาข้อมูลที่ได้เลือกสรร จะเกิดความทรงจำข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ซึ่ง จะนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดความต้องการและการตัดสินใจซื้อในโอกาสต่อไป

3. การเรียนรู้ (Learning)

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ/หรือ ความเข้าใจอันเป็นผลจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคล การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งกระตุ้น(Stimulus) ผ่านเข้ามาในความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและเกิดการตอบสนอง (Response) ตามทฤษฎีส่ิงกระตุ้น-ตอบสนอง (Stimulus-Response Theory) กลยุทธ์การ โฆษณาซ้ำแล้วซ้ำอีกจึงได้นำมาใช้ในการส่งเสริมการตลาดไปยังกลุ่มเป้าหมาย

4. บุคลิกภาพ (Personality)

ทฤษฎีของฟรอยด์ (Freud Theory) หรือทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) เป็นทฤษฎีวิเคราะห์บุคลิกภาพโดยตรง ซึ่งเน้นเรื่องความจำเป็น แรงจูงใจ และสิ่งกระตุ้นอันเป็นจิตไร้สำนึกจะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล ลักษณะที่แตกต่างของบุคลิกภาพมีดังนี้

1. Id เป็นบุคลิกภาพที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นอย่างหยาบ และความรู้สึกที่ถูกกระตุ้นทำให้บุคคลพยายามตอบสนองความพึงพอใจของเขา เช่น ความต้องการทางเพศ การโฆษณาง่าย ๆ หยาบ ๆ ก็ สามารถกระตุ้น Id ได้

2. Ego เป็นบุคลิกภาพที่เกิดจากการควบคุมจิตใจสำนึกของบุคคลจะควบคุมความต้องการภายในที่เกิดจาก Id ได้ โดยบุคลิกภาพจะมีลักษณะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมและวัฒนธรรม

3. Super Ego เป็นบุคลิกภาพที่สะท้อนถึงจริยธรรมและศีลธรรมของสังคม มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการเป็นพลเมืองดี การ โฆษณาและการส่งเสริมการขายจึงควรชี้ลักษณะบุคลิกภาพที่เหมาะสมนี้เพื่อให้สอดคล้องกับจริยธรรมและคุณธรรมที่ดีของสังคม

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกันตามเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและสังคม ดังนั้น การเรียนรู้และเข้าใจบุคลิกภาพของนักท่องเที่ยว หมายถึง การเข้าใจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวด้วย โดยเฉพาะพฤติกรรมการเดินทางและการบริโภค เช่น นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันชอบความสะดวกสบาย ทันสมัยและถูกต้องรอบคอบ, นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นรักความสะอาดและความเป็นระเบียบ มีวินัยในการท่องเที่ยว

5. รูปแบบการดำรงชีวิต (Life Style)

รูปแบบการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ชั้นของสังคมและกลุ่มอาชีพของแต่ละบุคคล การเลือกบริโภคหรือเลือกซื้อสินค้าและบริการ ขึ้นอยู่กับรูปแบบการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล รูปแบบการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับความสนใจ ทักษะ และความคิดเห็นของแต่ละบุคคลซึ่งนักการ

ตลาดเชื่อว่าจะสามารถจับออกพฤติกรรมการซื้อได้ โดยเป็นปัจจัยหนึ่งในการแบ่งส่วนตลาด รูปแบบการดำรงชีวิตจะควบคู่กันไปกับค่านิยมของสังคม

6. แนวความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept)

แนวความคิดเกี่ยวกับตนเอง หมายถึง ความคิดหรือความเข้าใจที่เกิดขึ้นภายในของบุคคลพร้อม ๆ กับการรับรู้ ประกอบด้วย

1. แนวคิดของตนเองที่แท้จริง มีความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงว่ามีนิสัย ความชอบอย่างไร

2. แนวคิดของตนเองในอุดมคติ เป็นความนึกคิดที่บุคคลใฝ่ฝันอยากให้เป็นเช่นนั้น หรือมีผู้เข้าใจว่าตนเองเป็นเช่นนั้นและแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแนวความคิดของตนเองในอุดมคติ

3. แนวคิดของตนเองที่คิดว่าบุคคลอื่นมองตนเองอย่างแท้จริง เป็นภาพที่บุคคลคิดเห็นบุคคลอื่นมองตนเองที่แท้จริงเป็นเช่นไร

4. แนวคิดของตนเองที่ต้องการให้บุคคลอื่นคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นภาพที่บุคคลต้องการให้คนอื่นคิดถึงเขาในแง่ใดแง่หนึ่ง

7. ทศนคติ (Attitudes)

ทศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นไปในทิศทางที่สม่ำเสมอ หรือความรู้สึคนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทศนคติเป็นพลังที่สำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความรู้และพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว โดยพยายามกลั่นกรองสิ่งที่ตนเองคิดว่าดี ไม่ขัดแย้งกับทศนคติที่มีอยู่ ทศนคติสามารถบิเคเป็นข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นความจริงได้ในลักษณะที่ได้แย้ง

8. ปัจจัยด้านความเคร่งเครียดจากการทำงาน (Serious of work Factor)

งานประจำที่ทุกคนปฏิบัติอยู่จำเป็นต้องใช้ทั้งกำลังกายและกำลังสมอง เพื่อจะผลักดันให้งานที่รับผิดชอบประสบความสำเร็จในระดับสูงหรือในระดับที่ผู้เข้าร่วมงานหรือเจ้าของกิจการพึงพอใจ ด้วยเหตุนี้เอง เพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ร่างกายจึงต้องได้รับการพักผ่อนตามควรแก่ฐานะ กิจกรรมการพักผ่อนในช่วงระยะเวลาดังกล่าวจะพึงปฏิบัติแตกต่างกันออกไป แต่ที่สำคัญคือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทั้งต่างแดนหรือต่างประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล

9. ปัจจัยด้านรายได้ (Income Factor)

จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดการคิดค้นประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกสบายต่อการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้คนมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีเงินออมและเหลือพอที่จะนำไปใช้เพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้ประชากรมีความปรารถนาที่จะเดินทางไปต่างถิ่นหรือต่างแดน เพื่อการพักผ่อนหรือเพิ่มพูนความรู้ต่อไป

10. ปัจจัยทางเวลา สภาพและสุขภาพ (Factor of Timing, Situation and Healthy)

ปัจจัยด้านนี้มีผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมากด้วยนักท่องเที่ยวจะวางแผนการท่องเที่ยวหรือเดินทางแต่ละครั้ง ปัจจัยทั้งสามอย่างจะต้องพร้อม หากมีปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งไม่พร้อมก็อาจจะกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวทันที อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อตัวแทนการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ได้

11. ปัจจัยทางครอบครัว (The Family)

คือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกันทางกำเนิด โดยการแต่งงานกัน หรือการโดยการรับอุปการะเข้ามาในชีวิตในครอบครัวเดียวกัน ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลจะได้รับมาจากครอบครัวมากที่สุด ความคิดจะถูกหล่อหลอมมาตั้งแต่เด็ก ลักษณะครอบครัวที่แตกต่างกันทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตต่างกัน พฤติกรรมการบริโภคของครอบครัวจะแตกต่างกันตามลำดับขั้นของวัฏจักรชีวิตครอบครัว

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1. วัฒนธรรม และวัฒนธรรมย่อย (Culture and Subculture)

- วัฒนธรรมพื้นฐาน เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมการบริโภคของบุคคล เพราะวัฒนธรรมเป็นตัวหล่อหลอมลักษณะนิสัยและความคิดของคน และวัฒนธรรมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากแบบแผนเก่าไปสู่แบบแผนใหม่อยู่เสมอ เช่น วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ต้องการวันหยุดพักผ่อน เป็นต้น

- วัฒนธรรมกลุ่มย่อย หรือชนบทรรมนิยมประเพณี เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นฐาน เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มและอยู่ภายในสังคมขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนมาก เช่น วัฒนธรรมคนจีน วัฒนธรรมล้านนา

2. ชั้นของสังคม (Social classes)

เป็นการจัดลำดับบุคคลในสังคมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จากระดับสูงไประดับต่ำ สิ่งที่น่ามาใช้ในการแบ่งชนชั้นของสังคม คือ อาชีพ ฐานะ รายได้ ชาติกำเนิดสถานที่พำนัก ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน และบุคลิกลักษณะของบุคคล ชั้นของสังคมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ และ 6 กลุ่มย่อย คือ

1. ระดับสูง แบ่งออกเป็น

1.1 ระดับสูงอย่างสูง ได้แก่ ผู้ดีเก่า ชนชั้นสูง มีความมั่งคั่ง เนื่องจากได้รับมรดกจำนวนมาก สถานะมั่งคั่ง

1.2 ระดับสูงอย่างสูง ได้แก่ เศรษฐีใหม่ ผู้บริหารระดับสูง ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความสามารถของตนเอง

2. ระดับกลาง แบ่งออกเป็น

2.1 ระดับกลางอย่างสูง ได้แก่ ผู้ที่ได้รับความสำเร็จจากอาชีพและหน้าที่การงานพอสมควร เห็นความสำคัญของการศึกษา

2.2 ระดับกลางอย่างต่ำ ได้แก่ พนักงาน ข้าราชการระดับปฏิบัติงาน ต้องการใช้นโยบายและบริการราคาปานกลางที่จำเป็นแก่ชีวิตประจำวัน สมถะ

3. ระดับต่ำ แบ่งออกเป็น

3.1 ระดับต่ำอย่างสูง ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงานและมีทักษะพอสมควร แสวงหาสิ่งที่มีมั่นคง ไม่เข้าสังคมมากนัก

3.2 ระดับต่ำอย่างต่ำ ได้แก่ กรรมกรที่มีรายได้ต่ำ เป็นหนี้ มีการศึกษาค่ำ อยู่สลัม ต้องการสินค้าจำเป็นพื้นฐานในการครองชีพและราคาประหยัด

3. กลุ่มอ้างอิง (Reference Groups)

เป็นกลุ่มที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น ทศนคติ ความชอบ ความไม่ชอบ และค่านิยมของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง กลุ่มอ้างอิงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มปฐมภูมิ ได้แก่ เพื่อนสนิท ครอบครัว

3.2 กลุ่มทุติยภูมิ ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ร่วมวิชาชีพ ร่วมสถาบัน ร่วมองค์กร และบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

4. ผู้นำความคิดเห็น (Opinion Leaders)

เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้มีอำนาจ และความคิดเห็นของเขามักเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม มักจะเป็นผู้ร่ำรวยทางข้อมูลมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ แหล่งข้อมูลของธุรกิจ โรงแรม และท่องเที่ยว มาจาก 2 แหล่งใหญ่ คือ

4.1 ข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจ เป็นข้อมูลจากการโฆษณาและส่งเสริมการขายของ โรงแรมและบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ ข้อมูลที่ให้จะมุ่งตรงไปสู่กลุ่มเป้าหมาย โดยผ่านสื่อต่าง ๆ

4.2 ข้อมูลจากกลุ่มสังคม เป็นข้อมูลที่ได้รับระหว่างบุคคลจากกลุ่มอ้างอิง ผู้นำกลุ่ม ด้านความคิดและกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม

5. ปัจจัยทางการเปรียบเทียบราคา (Comparative prices)

การเปรียบเทียบราคาการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวมีอุปสงค์แตกต่างกัน โดยการเปรียบเทียบราคาของผลิตภัณฑ์กับบริษัทที่เป็นคู่แข่ง หรือกับราคาปีก่อนหน้านี้ ราคาจะแสดงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ประกอบกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่กล่าวก่อนหน้านี้อแล้ว ทำให้อุปสงค์แตกต่างไปจากเดิม ราคาการท่องเที่ยวที่มีอำนาจการซื้อสูงจึงจะสามารถไปได้ และถ้าราคาการท่องเที่ยวที่จุดหมายปลายทางไม่แพงมากนักก็จะดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาได้ในระยะเริ่มแรก เมื่อมีความนิยมชมชอบก็จะกลับมาเที่ยวอีก

6. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factor)

เศรษฐกิจนับเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวและบ่งบอกพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติได้ด้วย หากนักท่องเที่ยวกลุ่มใดที่เดินทางมาจากประเทศที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดี เช่น นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น มักถูกจัดอยู่ในอันดับต้น ๆ ที่เป็นที่ต้องการของเกือบทุกประเทศ การแสดงออกด้านพฤติกรรมการใช้จ่ายจะใช้ไปในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านที่พัก ด้านอาหาร ด้านนันทนาการ ด้านท่องเที่ยว ด้านการซื้อของที่ระลึก จะเลือกใช้บริการอยู่ในโรงแรมหรือแหล่งท่องเที่ยวระดับสูง เป็นต้น ตรงกันข้ามหากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดี การแสดงออกของนักท่องเที่ยวย่อมถูกจำกัดศักยภาพในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งก็จะใช้จ่ายในระดับกลางถึงต่ำ

7. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic Factor)

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศที่มีประชากรมาก ๆ การแสดงออกของนักท่องเที่ยวโดยมากแล้วจะแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศที่มีประชากรน้อย ๆ เช่น นักท่องเที่ยวจากประเทศจีน ซึ่งมีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกคือกว่า 1 พันล้านคน ผู้ที่สามารถมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ดีเพียงพอในการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศได้ ย่อมเป็นกลุ่มที่

อยู่ในระดับกลางถึงระดับสูงในสังคม การแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกันหรือตรงกันข้ามกับนักท่องเที่ยวจากประเทศสิงคโปร์ซึ่งมีประชากรอยู่ที่ประมาณหกล้านคน เป็นต้น

8. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (Geographic Factor)

มีผลต่อการแสดงออกของนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศแถบยุโรปเหนือหรือสแกนดิเนเวีย นั้น มักนิยมเดินทางท่องเที่ยวบริเวณชายหาด โดยรักที่จะนอนอาบแดดเป็นเวลานาน ๆ เพราะท้องถิ่นที่อยู่อาศัยนั้นเป็นเขตกึ่งหนาว มีแสงแดดน้อยมากตรงกันข้ามกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางจากประเทศแถบร้อน เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวในร่ม เช่น ศูนย์การค้า (Shopping Centre) หรือแหล่งวัฒนธรรม

9. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Factor)

ปัจจัยด้านนี้นับว่ามีผลกระทบมากต่อการแสดงออกของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวถูกปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมหล่อหลอมมาตลอด และถ่ายทอดออกมาเป็นทัศนคติของกลุ่มคนเหล่านั้น ทัศนคติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจะเป็นตัวกำหนดรสนิยมและค่านิยมในการเดินทาง การซื้อสินค้า การเดินทางท่องเที่ยวของคนกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งมีผลต่อการปรับปรุงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจะอยู่ในระดับใดและรูปแบบใด

10. ปัจจัยทางการเมือง (Political Factor)

ปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยที่กระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะต่อนักท่องเที่ยวด้วยเหตุที่นักท่องเที่ยวโดยมากเดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลหลักคือการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้น นักท่องเที่ยวไม่นิยมที่จะเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดปัญหาทางการเมือง เช่น ประเทศอิสราเอลที่มีสถานที่ท่องเที่ยวสวยงามมาก อีกทั้งยังมีศาสนสถานที่สำคัญทางศาสนาคริสต์ที่นักแสวงบุญนิยมเดินทางไปเยี่ยมชมแต่ก็เกิดปัญหาทางการเมืองอยู่ตลอดเวลาทำให้ไม่เกิดความปลอดภัย ความสะดวกในการเดินทางไปท่องเที่ยวหรือไปแสวงบุญ ด้วยเหตุผลที่ว่านักท่องเที่ยวไม่ทราบว่าเกิดปัญหาขึ้นเมื่อใด และมีเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมของชาวปาเลสไตน์ตลอดเวลา ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปในอิสราเอลมีจำนวนไม่มากนัก

11. ปัจจัยทางสื่อมวลชน (Media Factor)

ด้วยวิทยาการอันกว้างไกลในยุคโลกาภิวัตน์ ปัจจัยด้านสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทและส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกันทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ อินเทอร์เน็ต หรือสื่อดาวเทียม และอื่น ๆ ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนสามารถสร้างเสริมและทำลายการท่องเที่ยวได้ทั้งทางตรงและอ้อม

12. ปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technology Factor)

ปัจจัยทางเทคโนโลยีได้แก่ปัจจัยในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว รวมถึงการให้บริการด้านความสะดวกสบายต่อนักท่องเที่ยวด้วย เช่น เทคโนโลยีทางการสื่อสาร ได้แก่ ระบบการจอง ตำรวจที่นั่งบนเครื่องบิน การออกบัตรโดยสารของสายการบินต่างๆซึ่งใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ที่เรียกว่า CRS (Computer Reservation System) ส่งผลถึงความความสะดวกสบาย รวดเร็วนักท่องเที่ยวย่อมมีความมั่นใจ และแสดงถึงความมั่นคงของผู้ให้บริการด้วย

13. ปัจจัยทางการคมนาคม (Communication Factor)

การคมนาคมขนส่งนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวมาก ถ้าหากขาดการคมนาคมขนส่งแล้ว กิจการท่องเที่ยวที่คงเดินทางในระยะไกลทั้งต่างถิ่นและต่างแดนจะกระทำได้ด้วยความสะดวกลำบาก จากการพัฒนาทางด้านการคมนาคมขนส่งของรัฐ จึงทำให้การเดินทางเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ค่าใช้จ่ายถูกและปลอดภัย อันส่งผลทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีกระจุกกระจายอยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกล มีประชากรเข้าไปเยือนเพิ่มมากขึ้น และคนส่วนมากมีโอกาที่จะกระทำได้

2.3 แนวคิดเรื่องความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Satisfaction ซึ่งมีความหมายโดยทั่ว ๆ ไปว่า ระดับความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (จิตตินันท์ เดชะกุลป์, 2543 : 19) และมีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

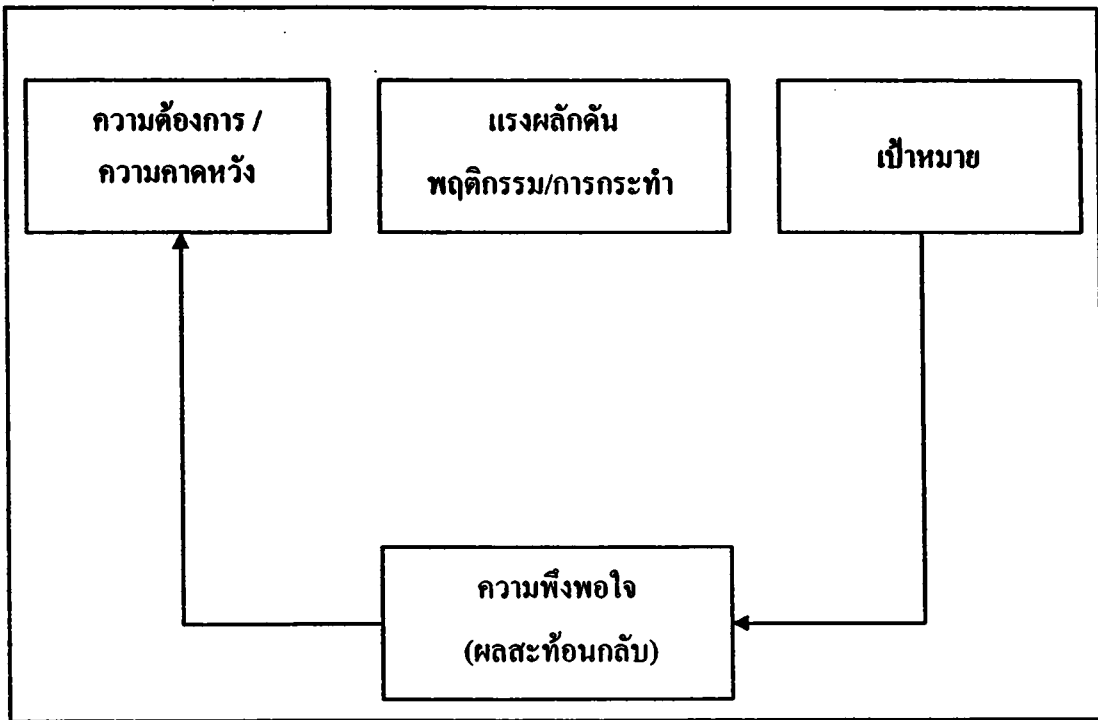
วรูม (จันทร์เพ็ญ คูเทศานันท์, 2542 : 47 ; อ้างอิงจาก Vroom, 1964 : 328 Work and Motivation) กล่าวว่าทัศนคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถ interchangeable ได้ เพราะทั้งสองคำนี้หมายถึงผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทัศนคติด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทัศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจ

โวล์แมน (จันทร์เพ็ญ คูเทศานันท์, 2542 : 47 ; อ้างอิงจาก Wolman, 1973 : 304 Dictionary of Behavioral science) ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพอใจ คือ ความรู้สึก (Feeling) มีความรู้สึก (Feeling) มีความสุข เมื่อประสบผลสำเร็จตามความคาดหวังและความต้องการจากแรงจูงใจ

แมคคอร์มิค (วัฒนา เทีชรวงศ, 2542 : 47 ; อ้างอิงจาก McCormick, 1969 : 299 Industrial Psychology) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และสิ่งจูงใจ (Incentive) และพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ

มัลลินส์ (วัฒนา เทีชรวงศ, 2542 : 17 ; อ้างอิงจาก Mullins, 1985 : 280 Management and Organization Behavior) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลากๆ ด้าน เป็นสภาพที่สัมพันธ์กับความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในงาน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เกิดจากมนุษย์มีแรงผลักดันบางประการในตัวบุคคล ซึ่งพยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายอย่างนั้นแล้ว จะเกิดความพอใจเป็นผลสะท้อนกลับ ไปยังจุดเริ่มต้นเป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อไปอีก

ภาพที่ 1 การเกิดความพึงพอใจของบุคคล (Mullins, 1985 : 280)

วัฒนา เทีชรวงศ (2542 : 18) สรุปว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติด้านบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง เกิดขึ้นเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ แต่ทั้งนี้ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับค่านิยมและประสบการณ์ที่ได้รับ

วันที่ 20 S.A. 2553
 เลขทะเบียน 012277 ๑๒

สภาพ
 ๑๑๐.๑๒๑
 พ ๒๔๖๓
 พ.ก.ร. ส.ส.ก.ท.

วิมล หรยางกูร (วิวัฒนา เท็ชรวงศ์, 2542 : 18 ; อ้างอิงจาก วิมล หรยางกูร, 2536) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับโลก เกี่ยวกับความหมายของ สภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึก ดี เลว พอใจ ไม่พอใจ สนใจ ไม่สนใจ เป็นต้น

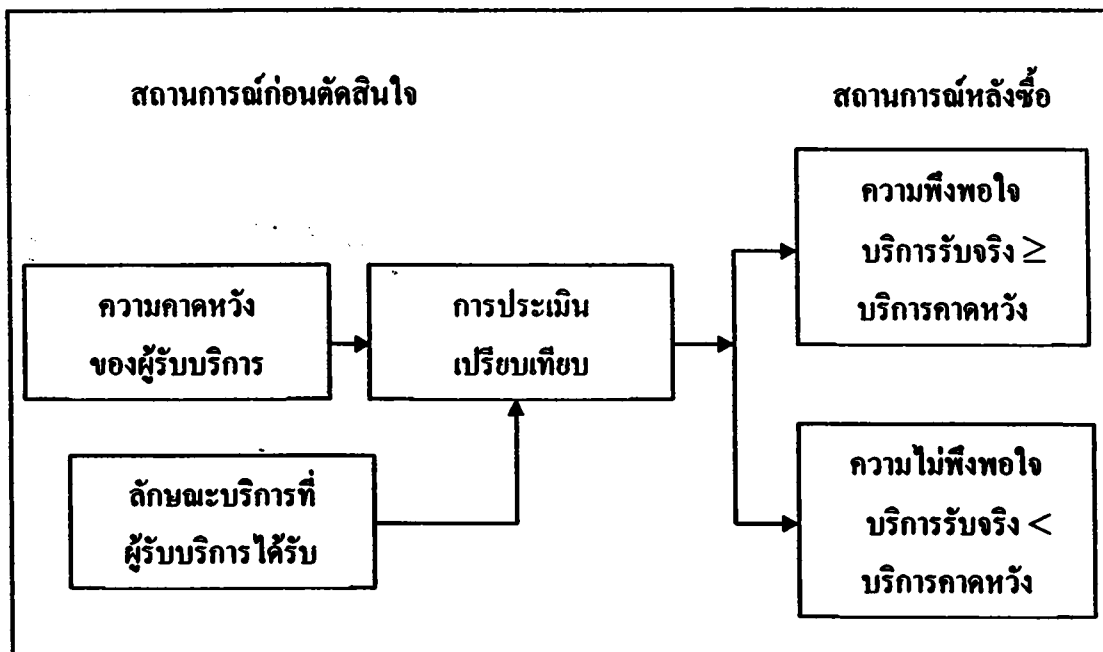
ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

จิตตินันท์ เฉชะคุปต์ (2543 : 19) ให้ความหมาย ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ตามแนวคิดของนักการตลาดที่พบ โดยนิยามแบ่งเป็น 2 นัย คือ

1. ความหมายที่ยึดสถานการณ์การซื้อเป็นหลัก ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจเป็นผลที่เกิดขึ้น เนื่องจากการประเมินสิ่งที่ได้รับภายหลังจากสถานการณ์การซื้อในสถานการณ์หนึ่ง

2. ความหมายที่ยึดจากประสบการณ์เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเป็นหลัก ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ เป็นผลที่เกิดขึ้น เนื่องจากการประเมินความสามารถของการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการในระยะเวลาหนึ่งหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความพึงพอใจ หมายถึงการประเมินความสามารถของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

โอลิเวอร์ (จิตตินันท์ เฉชะคุปต์, 2543 : 19 ; อ้างอิงจาก Oliver, 1980 : 460 A Cognitive Model of the Antecedents and Consequences of Satisfaction Decisions) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภค หมายถึง ภาวะการแสดงออกที่เกิดจากการประเมินประสบการณ์การซื้อ การใช้สินค้าและบริการ ซึ่งขยายความให้ชัดเจนว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ภาวะการแสดงออกถึงความรู้สึกทางบวกที่เกิดจากการประเมินเปรียบเทียบประสบการณ์ การได้รับบริการตรงกับสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังหรือดีเกินกว่าความคาดหวังของลูกค้า ในทางตรงกันข้าม ความไม่พึงพอใจ หมายถึง ภาวะการแสดงออกถึงความรู้สึกในทางลบที่เกิดจากการประเมินเปรียบเทียบประสบการณ์การได้รับบริการที่ต่ำกว่าความคาดหวังของลูกค้า

ภาพที่ 2 ความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจของผู้รับบริการ (จิตคินันท์, 2543 : 19)

จากการศึกษาความหมายของ ความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจ สรุปได้ว่า เป็นระดับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลตามความรู้ความเข้าใจที่ต้องการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ โดยเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับจริงมากกว่าหรือเท่ากับสิ่งที่คาดหวังไว้ บุคคลนั้นจะรู้สึกเกิดความพึงพอใจ ซึ่งความรู้สึกนี้สามารถแปรเปลี่ยนได้หลายระดับ ตามปัจจัยแวดล้อมและเงื่อนไขของการบริการในแต่ละครั้งได้

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีปัจจัยสำคัญๆ ดังนี้

1. ผลลัพธ์บริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจะเกิดขึ้น เมื่อได้รับการบริการที่มีลักษณะคุณภาพ และระดับการให้บริการตรงกับความต้องการ ความเอาใจใส่ขององค์กร ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วย ความสนใจในรายละเอียดของสิ่งที่ลูกค้าต้องการใช้ในชีวิตประจำวัน วิธีการใช้หรือสถานการณ์ที่ลูกค้าใช้สินค้าหรือบริการแต่ละอย่าง และคำนึงถึงคุณภาพการนำเสนอ บริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

2.ราคาค่าบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการขึ้นอยู่กับราคาค่าบริการที่ผู้รับบริการยอมรับได้ หรือพิจารณาว่ามีความเหมาะสม กับคุณภาพของการบริการตามความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to pay) ของผู้รับบริการ ทั้งนี้เจตคติของผู้รับบริการที่มีต่อราคาค่าบริการกับคุณภาพของการบริการแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันออกไป

3.สถานที่บริการ การเข้าถึงบริการ ได้สะดวกเมื่อลูกค้ามีความต้องการข้อมก่ให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการ ทำเลที่ตั้งและการกระจายสถานที่บริการให้ทั่วถึง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญมาก

4.การส่งเสริมแนะนำบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจะเกิดขึ้นจากการ ได้ยินข้อมูล ข่าวสาร หรือบุคคลอื่นกล่าวขานถึงคุณภาพของการบริการ ไปในทางบวก ซึ่งหากตรงกับความเชื่อที่มีอยู่ก็จะรู้สึกดีกับบริการดังกล่าว อันเป็นแรงจูงใจผลักดันให้มีความต้องการบริการตามมาได้

5.ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการ/ผู้บริหารการบริการและผู้ปฏิบัติงานบริการ ล้วนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานด้านบริการ ให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจทั้งสิ้น ผู้บริหารการบริการที่วางนโยบายการบริการ โดยคำนึงถึงความสำคัญของลูกค้าเป็นหลัก ย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย

6.สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่จะชื่นชมสภาพแวดล้อมของการบริการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคารสถานที่ ความสวยงามของการตกแต่งภายในด้วยเฟอร์นิเจอร์ และการให้สีสันการจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนตลอดจนการออกแบบวัสดุเครื่องใช้ในงานบริการ

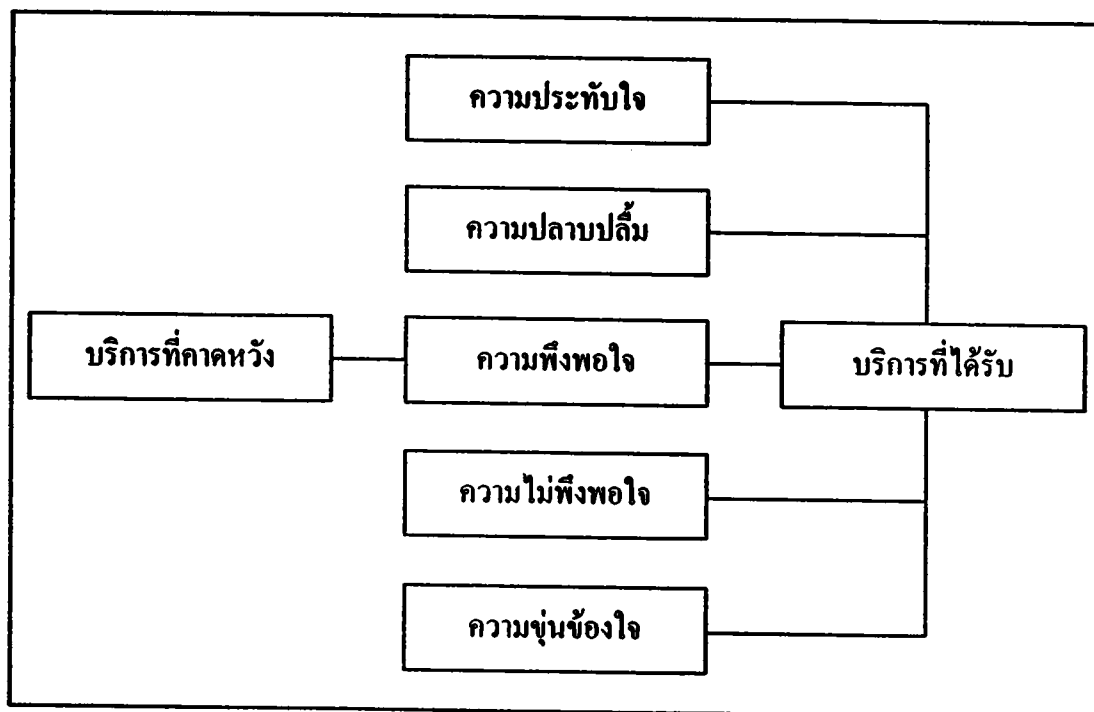
7.กระบวนการบริการ วิธีการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า ประสิทธิภาพของการจัดการระบบบริการ ส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ลูกค้า มีความคล่องตัวและสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพ

ระดับของความพึงพอใจของผู้รับบริการ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ความพึงพอใจที่ตรงกับความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกยินดีมีความสุขของผู้รับบริการ คือ เมื่อได้รับบริการที่ตรงกับความคาดหวังที่มีอยู่

2. ความพึงพอใจที่เกินความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกปลาบปลื้มใจหรือประทับใจของผู้รับบริการเมื่อได้รับการบริการเกินความคาดหวังที่มีอยู่ เช่น ถูกค้าเติมน้ำมันรถที่สถานีบริการน้ำมันพร้อมกับได้รับการตรวจเครื่องยนต์และเติมลมฟรี

สำหรับความไม่พึงพอใจเป็นการแสดงความรู้สึกขุ่นข้องใจ อารมณ์ไม่ดี เนื่องจากได้รับบริการไม่ตรงกับความคาดหวัง

ภาพที่ 3 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ (จิตตินันท์, 2543 : 39)

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจหรือความพอใจ (Satisfaction) เป็นสภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึกทางอารมณ์ของบุคคล ที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการตามความคาดหวัง ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

คอมิค (Cormic, 1947 อ้างถึงใน อนเนก ทิพย์บรรจง, 2544) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง สภาพความต้องการต่าง ๆ ที่ได้รับการตอบสนอง

มอร์ส (Morse, 1958 อ้างถึงใน อุกฤษฏ์ ทรงชัยสงวน, 2543) อธิบายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาวะจิตที่ปราศจากความเครียด ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองความเครียดและความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

วอลเลอร์สเทน (Wallerstien, 1971) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของบุคคล

ทิน กงพลู (2529 อ้างถึงใน อุกฤษฏ์ ทรงชัยสงวน, 2543) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ ความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติ ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการด้านวัตถุและจิตใจ

จากความหมายความพึงพอใจหลาย ๆ ความหมาย สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกหรือเจตคติของบุคคล ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และจะแสดงออกมาทางพฤติกรรม เมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการตามความคาดหวังหรือเป็นสภาพความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อการใช้บริการที่คาดหวัง

ความพึงพอใจต่อการให้บริการและจากการท่องเที่ยว

นักวิชาการได้กล่าวถึงความพึงพอใจต่อการให้บริการไว้ดังนี้

มณีวรรณ คั่นไทย (2533 อ้างถึงใน อุกฤษฏ์ ทรงชัยสงวน, 2543) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจหลังจากประชาชนได้รับบริการในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ความสะดวกที่ได้รับบริการ ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการคุณภาพของบริการที่ได้รับ ระยะเวลาในการดำเนินการและข้อมูลที่ได้รับจากการดำเนินการ

วัลลภา ชายหาด (2533 อ้างถึงใน กรองแก้ว โคตรภูเวียง, 2543) ได้กล่าวถึงความหมายความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะพอสรุปได้ว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการได้รับบริการในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา
3. การบริการอย่างต่อเนื่อง
4. การบริการอย่างก้าวหน้า

ความพึงพอใจต่อการให้บริการควรจะพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ (กรองแก้ว โคตรภู เวียง, 2543)

1. การให้บริการอย่างสม่ำเสมอ (Equity Service) คือ การบริการที่มีความยุติธรรม เสมอภาคและเสมอหน้า
2. การบริการรวดเร็วต่อเวลา (Timely Service) คือ การให้บริการตามลักษณะความจำเป็น รีบด่วน
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) คือ ความพึงพอใจในด้านสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service)
5. การให้บริการที่มีความก้าวหน้า (Progressive Service) คือ การพัฒนา งานบริการด้าน ปริมาณและคุณภาพ ให้มีความเจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐานที่ตอบสนองต่อ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 10 ประการในการจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วมในแต่ละ ประเด็นคือ

1. เที่ยงนอนที่สบายในราคาสมเหตุสมผล
2. ห้องน้ำและส้วมที่สะอาด
3. อาหารพื้นบ้านง่าย ๆ แต่ปรุงรสอย่างดี
4. ทิวทัศน์และธรรมชาติของชนบทที่สวยงาม
5. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบท อาทิ เดินป่า ตกปลา ขี่ม้า ปีนเขา ขี่จักรยาน
7. ร้านค้าทั่วไปและร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก
8. ความบันเทิง อาทิ คอนเสิร์ต การเดินรำ การละเล่นพื้นบ้าน และการแสดงต่าง ๆ
9. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
10. ความเป็นมิตร และรอยยิ้มของเจ้าบ้าน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจจากการให้บริการขึ้นอยู่กับลักษณะการให้บริการที่ตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าและบุคคลอาจได้รับความพึงพอใจในการบริการแตกต่างกันได้แม้ลักษณะ การให้บริการเหมือนกัน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่แสดงออกมา เกิดขึ้นเมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการตาม ความคาดหวังอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยขึ้นกับระยะเวลาหรือสภาพแวดล้อม

2.4 ประเภทของการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว หมายถึง การที่คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาเหล่านั้น ได้มี กิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพแปลกๆ หรือเดินซื้อสิ่งของต่างๆ เป็นต้น การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบด้วยกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ประเภทของการคมนาคม จำนวนสมาชิก หรือค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นต้น (นิคม จารุมณี, 2539) โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ ภายในประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะต้องมีสิ่งจูงใจหลายอย่าง เช่น ความสวยงามของภูมิประเทศ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความปลอดภัย ตลอดจนการโฆษณา หรือมีสิ่งจูงใจโดยเฉพาะของสถานที่นั้น เช่น หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวต่างประเทศ เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างไปจากประเทศของตน และต้องผ่านกระบวนการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น สุลกากร คำนตรวคนเข้าเมือง เป็นต้น ใช้ภาษาต่างประเทศและอาจจะต้องมีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำ การท่องเที่ยวต่างประเทศนี้ ขนาดของประเทศเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประเทศที่มีขนาดใหญ่จะมีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมาก เพราะมีโอกาสที่จะมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งอื่นๆ หลายอย่างมากกว่าประเทศขนาดเล็ก แต่บางครั้ง การที่ต้องเดินทางไกลๆ ก็อาจเป็นอุปสรรคหรือทำให้นักท่องเที่ยวหมดความสนใจ หรือมีความสนใจน้อยลงก็ได้

นอกจากนั้นการท่องเที่ยวยังขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการไปเที่ยวอีกด้วย ซึ่งอาจจะแบ่งลักษณะของการท่องเที่ยวออกได้เป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสุขสนานและความบันเทิง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ประกอบกับความอยากรู้อยากเห็น เพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน การท่องเที่ยวแบบนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น รสนิยม ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2. การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการ พักฟื้นหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ สถานที่ไปพักผ่อนจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือบนภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักจะมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา หากความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในแง่มนุษยวิทยาและสังคมวิทยา เช่น การชม โบราณสถาน ศิลปะหรือการแสดงต่างๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นการ ไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ เช่น ฟุตบอล มวย เทนนิส ฯลฯ การแข่งขันกีฬานี้ ถึงแม้ว่าจะมีการย้ายสถานที่แข่งขันก็ยังมีผู้ชมตาม ไปชมอยู่เสมอ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้ สถานที่ที่จะไปเป็นสิ่งที่จะดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา หรือการเดินป่าเพื่อชมนกตกปลาหรือส่องสัตว์ เป็นต้น จากจุดประสงค์ดังกล่าวจะพบว่าประเทศที่มีทัศนียภาพหรือลักษณะภูมิประเทศหลายๆ แบบมักจะ ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวประเภทนี้มาก

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุม การสัมมนา ความจริงแล้วลักษณะการท่องเที่ยวแบบนี้ ไม่น่าจะจัดว่าเป็นการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะตามหลักแล้ว การท่องเที่ยวต้องเป็นการเดินทาง ไปเพื่อที่จะท่องเที่ยวหรือพักผ่อน แต่ความเป็นจริงแล้วผู้ที่ไปเพื่อธุรกิจหรือสัมมนามักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้สิ่งที่จะเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยว คือ ต้องมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือมีโรงแรม และระบบการคมนาคมที่ดี สะดวกรวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา คือ การที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อการศึกษา ดูงาน หรือวิจัย หรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัย และจะอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานานเดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่หารายได้ให้แก่ประเทศอย่างหนึ่ง

ความหมายของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้น นักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behaviour) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Covert Behaviour) เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ

1. เป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทุกๆ พฤติกรรม จะต้องมียุทธศาสตร์ในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวในกลุ่มอนุรักษ์ต้องการ เกรียรติยศ โดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยวโดยที่สภาพแวดล้อมในสถานที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ดั้งเดิม
2. ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักการผจญภัย นิยมไต่เขา ปีนหน้าผาต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจแล้วสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้
3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวความหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบ ไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง
4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่งๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกา เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน
5. การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเพื่อพักผ่อน ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทาง และจัดการดำเนินการล่วงหน้าในการกระทำกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินทาง กิจกรรมการจองที่พัก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
6. ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่งๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ เช่น นักท่องเที่ยวได้มีกำหนดการเดินทางไว้เพื่อมาพักผ่อนวันหยุดในประเทศไทย แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นเกิดการชุมนุมที่สนามบิน และทำให้สนามบินต้องปิดทำการ เครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้ มีผลลัพธ์ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหมายไว้ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ใคร์ตรง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น การก่อวินาศกรรมในเมืองมูไบ ประเทศอินเดียในเดือนพฤศจิกายน ปี 2008 นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจจะเดินทางไปเมืองดังกล่าว จะต้องเกิดความผิดหวังเพราะเกิดความกังวลด้านความปลอดภัย และอาจล้มเลิกความตั้งใจในการเดินทาง หรืออาจเปลี่ยนเส้นทางไปเมืองอื่นที่ปลอดภัยกว่า

ประเภทของนักท่องเที่ยว

การจัดประเภทของนักท่องเที่ยวสามารถจำแนกได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. ตามการจัดการเดินทาง

- Mass Tourists กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมาก มีการเดินทางท่องเที่ยวในรายการเดียวกันพักโรงแรมในระดับเดียวกัน รับประทานอาหาร และทำกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ ในแบบเดียวกัน

- Eco Tourists นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวโดยมีจุดประสงค์ที่มุ่งรักษาสภาพแวดล้อมของระบบนิเวศน์

2. ตามจำนวนมาน้อยของนักท่องเที่ยว

- เป็นกลุ่ม (Group Tour หรือ Escort Tour)

- เป็นส่วนบุคคล (Independent Tour)

3. ตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ความมุ่งหมายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งได้ 8 ประการ คือ

- การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุด (holiday-mass Popular individual)

- การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา (Cultural Religion) เป็นการเดินทางเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมต่างๆ เช่น การศึกษาความเป็นอยู่ การชมศิลปะ ดนตรี ละคร การนมัสการศูนย์ศาสนา เป็นต้น

- การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational) เป็นการเดินทางเพื่อทำการวิจัยศึกษา สอนหนังสือผู้ฝึกอบรม หรือดูงานต่างประเทศ ซึ่งจะต้องทำนังกอยู่สถานที่นั้นๆ เวลานาน

- การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและบันเทิง (Sport and Recreation) คือการเดินทางไปชม หรือร่วมแข่งขันกีฬา หรือนันทนาการต่างๆ
- การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ และความสนใจพิเศษ (Historical and special interests)
- การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก (Hobbies) หมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อทำงานอดิเรก เช่นการวาดภาพ การเขียนนวนิยาย เป็นต้น
- การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร (Visiting Friend and Relative) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business) เป็นการเดินทางของนักธุรกิจที่จัดเวลาบางส่วนของการเดินทางหลังจะทำธุรกิจเสร็จสิ้นแล้วใช้เวลาในการท่องเที่ยวก่อนเดินทางกลับ

4. ตามวิธีการเดินทาง

รายการนำเที่ยว (Package Tour) จากบริษัทนำเที่ยว โดยเดินทางเที่ยวเป็นหมู่คณะ ซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยว 11 คนขึ้นไป อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะอาจมีนักท่องเที่ยวน้อยกว่า 11 คน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจของบริษัทนำเที่ยว ทั้งนี้บริษัทนำเที่ยวจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเกี่ยวกับยานพาหนะ ที่พัก อาหาร และการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว โดยอาจดำเนินการอำนวยความสะดวกเต็มรูปแบบ (Full package) หรืออาจจัดสรรบริการเพียงบางสิ่งบางอย่างให้เท่านั้น

หากเป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่มีโปรแกรมการเดินทางเป็นหมู่คณะในราคาพิเศษที่มีการจ่ายล่วงหน้า โดยไม่มีเงื่อนไขว่าคณะดังกล่าวจะต้องเดินทางโดยเที่ยวบินเดียวกันทั้งไปและกลับ ตลอดจนใช้เวลาทั้งหมดในการเดินทางร่วมกัน เรียกว่า การท่องเที่ยวเป็นกลุ่มแบบจ่ายเบ็ดเสร็จ (Group Inclusive Tour: GIT หรือ All Inclusive Tour: AIT) โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ เป็นหมู่คณะ ด้วยรถนำเที่ยว โดยมีมัคคุเทศก์ของบริษัทนำเที่ยวเป็นผู้นำทางและบรรยายเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวลักษณะนี้จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่งมาเยือนสถานที่นั้นเป็นครั้งแรก (First Visitor) และยังไม่คุ้นเคยหรือไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานที่นั้นๆ มาก่อน

เหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกการเดินทางในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ

1.1 ประหยัดเงิน เนื่องจากการท่องเที่ยวในลักษณะนี้เป็นแบบเหมาจ่าย และมีจำนวนผู้เดินทางมาก บริษัทผู้นำเที่ยวจึงสามารถให้ราคาพิเศษแก่นักท่องเที่ยวได้ ในขณะที่นักท่องเที่ยวก็ได้รับการบริการที่ถูกต้องกว่าการเดินทางด้วยตนเอง

1.2 ได้เพื่อนร่วมทาง นักท่องเที่ยวที่ต้องเดินทางคนเดียวไปในสถานที่แปลกใหม่ ก็จะไม่รู้สึกโดดเดี่ยว และรู้สึกปลอดภัย เมื่อเดินทางเป็นหมู่คณะไปกับบริษัทนำเที่ยว นอกจากนี้ยังได้เพื่อนใหม่ที่มีรสนิยมและความสนใจใกล้เคียงในขณะเดินทางไปด้วยกัน

1.3 ความเหมาะสมคล่องตัว โดยเฉพาะในเรื่องการวางแผนการเดินทาง เนื่องจากการเดินทางเป็นหมู่คณะกับบริษัทที่นำเที่ยวจะมีการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า รวมทั้งการดูแลเรื่องความปลอดภัยและปัญหาเฉพาะหน้าที่จะเกิดขึ้นโดยผู้จัดการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจึงไม่ต้องเสียเวลาในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาใดๆ ในระหว่างการท่องเที่ยว จึงรู้สึกสบายและท่องเที่ยวได้

1.4 ความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร หากเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตัวนักท่องเที่ยวมาก และนักท่องเที่ยวไม่สามารถสื่อสารภาษานั้นได้ การเดินทางเป็นหมู่คณะไปกับบริษัทนำเที่ยวจะช่วยลดอุปสรรคดังกล่าวได้

1.5 สิทธิพิเศษที่ได้รับ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปหมู่คณะ อาจได้รับสิทธิพิเศษบางอย่าง เช่น การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญบางแห่งจะเปิดให้แก่บุคคลบางคณะเท่านั้น หรือการได้เดินทางไปกับบุคคลสำคัญในคณะ เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวแบบอิสระ (FIT -Foreign Individual Tourism) เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยววางแผนจัดการเดินทางด้วยตนเองทุกอย่าง หรือการใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวในการอำนวยความสะดวกบางส่วน เช่น การจองบัตรโดยสารเครื่องบิน การจองที่พัก เป็นต้น แต่เป็นผู้วางแผนการท่องเที่ยวที่จะเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวเมื่อใด และจะใช้เวลานานเท่าใด เป็นความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวคนนั่นเอง กรณีการท่องเที่ยวในลักษณะนี้นักท่องเที่ยวเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว นักท่องเที่ยวคุ้นเคยกับสถานที่ท่องเที่ยวนั้นแล้ว แต่หากนักท่องเที่ยวไม่คุ้นเคยกับเส้นทางหรือสถานที่นั้นๆ ก็อาจเสียเวลาและเงินทองมากเกินความจำเป็นได้ การท่องเที่ยวประเภทนี้จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ได้มีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ มาก่อน หรือเป็นนักท่องเที่ยวที่กลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวนั้นซ้ำอีกครั้ง ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความคุ้นเคยกับสถานที่นั้นดีแล้ว

เหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกเดินทางในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระ คือ

2.1 มีความเป็นส่วนตัวสูง และสามารถยืดหยุ่นเวลาได้ตามต้องการ ทั้งนี้หากเดินทางเป็นหมู่คณะกับบริษัทนำเที่ยว นักท่องเที่ยวจะต้องปฏิบัติตามเวลาที่กำหนดไว้ในรายการนำเที่ยวอย่างเคร่งครัด โอกาสที่จะเยี่ยมชมสถานที่ที่น่าสนใจอย่างละเอียดจึงมีน้อย

2.2 ต้องการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากกว่าปริมาณแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปเยือน กล่าวคือ หากท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ นักท่องเที่ยวมักจะไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่นักท่องเที่ยวกลับไม่มีเวลาได้ศึกษาสถานที่นั้นอย่างละเอียดอย่างที่ต้องการ หรือขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้วัฒนธรรม หรือรู้จักคนในท้องถิ่น ได้เต็มที่ นักท่องเที่ยวจึงเพียงได้แค่สัมผัสสถานที่ท่องเที่ยว นั้นโดยผิวเผิน ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่เดินทางจะมีโอกาสในการสัมผัสสถานที่ท่องเที่ยวที่ไปเยือน ได้อย่างลึกซึ้ง ตามความต้องการ เนื่องจากมีเวลามากกว่า และสามารถวางแผนการเดินทางได้ด้วยตนเอง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รณพร แววกคคี (2542) การวิจัยเรื่อง “ภาพลักษณ์กรุงเทพมหานครในสายตานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในปี ค.ศ. 1999” ผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ การมองภาพลักษณ์ของนักท่องเที่ยวจะมองปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเกิดภาพลักษณ์เหล่านี้แตกต่างกันก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ดังนี้ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรม ชีวิตกลางคืน ทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยว ความปลอดภัย การจับจ่ายสินค้า และการคมนาคม ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความพึงพอใจในด้าน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และทัศนียภาพทางด้านการท่องเที่ยวในระดับมาก ส่วนค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวและชีวิตกลางคืน นักท่องเที่ยวต่างประเทศมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมาก เช่นเดียวกับการจับจ่ายสินค้า นักท่องเที่ยวชาวยุโรปและชาวโอเชียเนีย แต่ชาวอเมริกาและชาวเอเชีย มีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงต่ำ ด้านการคมนาคม นักท่องเที่ยวชาวโอเชียเนียและชาวอเมริกา มีทัศนคติที่ไม่ดีนัก แต่ชาวเอเชียและชาวยุโรปมีความพึงพอใจเรื่องการคมนาคมในระดับปานกลาง ด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวชาวยุโรปมีความพึงพอใจในระดับต่ำมาก แต่ชาวเอเชีย ชาวโอเชียเนีย และชาวอเมริกา มีความพึงพอใจเรื่องความปลอดภัยในระดับปานกลางถึงต่ำ ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร การมองภาพลักษณ์ของนักท่องเที่ยวจะมองปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเกิดภาพลักษณ์เหล่านี้ไม่แตกต่างกันก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานที่พักอาศัย อาหารไทย กีฬา นิสัยคนไทย และข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว นอกจากนั้นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศยังมีความพึงพอใจสูงในด้านอาหารไทย นิสัยคนไทย และทัศนคติด้านสถานที่พักอาศัย ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในระดับ ปานกลางถึงต่ำ ส่วนทางด้านการศึกษาของไทยนั้น ไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ในกลุ่มนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเกิดทัศนคติเชิงลบ หลังจากการเดินทางท่องเที่ยวชาวเอเชียและชาวยุโรปมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมาก

ด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว ส่วนชาวอเมริกาและชาวโอเชียนิกเกิดความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมาก เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นและยังมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก หลังการเดินทางท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครในการเดินทางท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นและทัศนคติ ของนักท่องเที่ยว ชาวอเมริกาทั้งก่อนและหลังการเดินทางท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยว พบว่ามีความพึงพอใจในระดับสูงมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นชาวเอเชียและอเมริกามีความพึงพอใจในด้าน ทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยว หลังการเดินทางมาท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สรุปได้ว่า หลังจากการเดินทางท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครแล้ว นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยว อันดับคั่นๆ คือ แหล่งวัฒนธรรม นิทรรศน์ไทย อาหารไทย การจับจ่ายสินค้า ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในเรื่องของชีวิตกลางคืน ความปลอดภัยคมนาคมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและทัศนียภาพทางด้าน การท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านกีฬาในระดับต่ำมาก

ทัศนคติ ที่ระกักไพศาล (2547) ศึกษาเรื่องการศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ทะเลบริเวณเกาะล้าน พบว่า การศึกษาของทรัพยากรได้ทะเลบริเวณเกาะล้านในอดีตและปัจจุบันแตกต่างกัน ในอดีตนั้นจะมีความอุดมสมบูรณ์ของปะการังและธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุดและมากกว่าปัจจุบัน การศึกษาปัญหาของทรัพยากรการท่องเที่ยวเกิดจากเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ซึ่งปะการัง การจอดเรือในที่ห้ามจอด น้ำเสียที่ปล่อยจากบ้านเรือนร้านอาหาร และมาจากการกระทำของมนุษย์ แต่ sea walking ทำให้เสียหายน้อยมาก การศึกษามุมมองเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณเกาะล้าน พบว่าแนวทางในการพัฒนาควรมีการปลูกปะการังเทียม ควรมีความร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ควรมีทุนบอกรุกที่จอดเรือ บอกรุกว่าน้ำ ทุนกันขยะให้เพียงพอต่อความต้องการ ตลอดจนควรมีโครงการสร้างจิตสำนึก เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและสื่อเองก็ควรให้ข่าวในทางที่ส่งเสริมไม่ควรนำเสนอข่าวในแนวทางที่ทำให้การท่องเที่ยวแย่ลง กว่าเดิม ตลอดจนประชาชน นักท่องเที่ยวและภาคเอกชน ไม่ให้ความร่วมมือการพัฒนา การท่องเที่ยวก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ การศึกษาในภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ช่วย ส่งเสริมให้เศรษฐกิจของเกาะล้านดีขึ้น พบว่า ส่วนมากเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพราะจะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติคงอยู่ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป การศึกษาพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะล้าน พบว่า ส่วนมากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าชาติไทย

นิออน ศรีสมขง (2549) ศึกษา เรื่องการสำรวจทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวในจังหวัดภาคใต้ที่ประสบภัยพิบัติ สึนามิ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่สำคัญที่ผู้ตอบแบบสอบถามเดินทางไปคือ รู้ว่ายังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอีกหลายแห่งในจังหวัดเหล่านั้นซึ่งสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ และต้องการช่วยเหลืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดที่ได้รับผลกระทบ สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้เดินทางไปท่องเที่ยวในจังหวัดภาคใต้ฯ จำนวน 713 ราย ผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการตัดสินใจไม่ไปท่องเที่ยวพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนที่จะเดินทางไปตั้งแต่แรกแล้ว ดังนั้นปัจจัยอื่นๆ คือ โรคระบาด ความสะอาด ความปลอดภัย การได้รับประกาศเตือน การฟื้นฟูพื้นที่และฟื้นฟูกิจการของผู้ประกอบการ ความเชื่อเรื่องวิญญาณ จึงไม่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจไม่ไปท่องเที่ยว

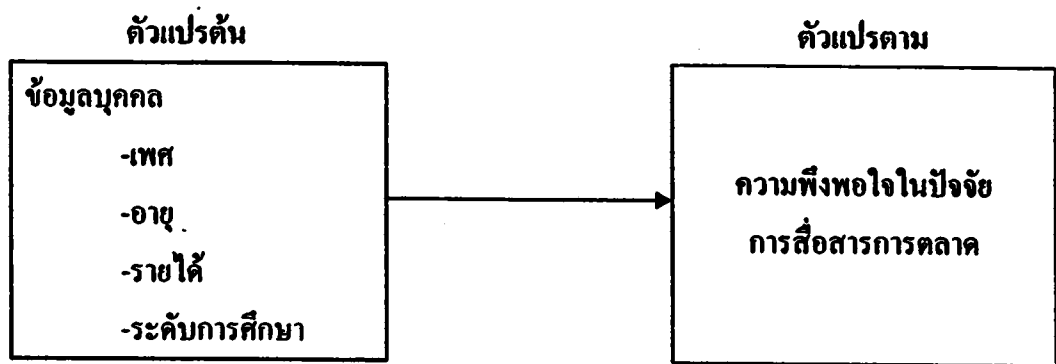
ส่วนในเรื่องทัศนคติที่มีต่อ โครงการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดภาคใต้ที่ประสบภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 800 ราย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการยกเว้นค่าธรรมเนียมเข้าอุทยานแห่งชาติทางทะเลในทะเลอันดามัน ส่วนทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมการขายในจังหวัดที่ได้รับผลกระทบ คือ ผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าจะจะเป็นปัจจัยให้ตัดสินใจเดินทางไปหรือไม่สำหรับทัศนคติที่มีต่อการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว คือ การติดตั้งสัญญาณเตือนภัยคลื่นยักษ์สึนามิ และ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวชายหาดเพื่อความปลอดภัย พบว่า ผู้ตอบแบบส่วนใหญ่ไม่แน่ใจกับโครงการเหล่านี้ว่าจะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวได้หรือไม่เช่นเดียวกันกับกิจกรรมส่งเสริมการขาย

สำหรับประเด็นสุดท้ายคือเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเดินทางของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ วัตถุประสงค์การเดินทาง การจัดการเดินทาง และความถี่ในการเดินทาง กับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อ โครงการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดภาคใต้ที่ประสบภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเดินทางที่แตกต่างกันมีผลทำให้ทัศนคติต่อ โครงการฟื้นฟูและ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สรุป จากการศึกษาวิจัยของ รณพร แววกักดี ,พัฒน์ชิตา พิระภักไพศาล และนิออน ศรีสมขง จากการศึกษาวิจัยมาแล้วมองถึงการท่องเที่ยว การศึกษาของผู้ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการ

ท่องเที่ยว โดยการศึกษาของผู้ศึกษาเน้นเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ
จังหวัดสมุทรปราการ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษา 2 แบบ คือ

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่เป็นแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับความสนใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และผลงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

2. การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่

2.1 ประชากร หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวที่เข้าชม พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ เลือกกลุ่มจากนักท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เป็นจำนวน 100 ชุด

2.3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ซึ่งคำถามในแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด (Close-ended-questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Open-ended-questionnaire) จำนวน 100 ชุด เพื่อวัดความสนใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้าชม พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ

ก่อนที่จะได้ทำการสัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษาได้นำแนวทางการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจ แนะนำในรายละเอียด และแก้ไขจนสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือประกอบการวิจัยคือ แบบสอบถาม ในแบบสอบถามประกอบด้วย คำถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

1.เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

2.เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ผู้ร่วมในการเดินทาง ระยะเวลาที่เข้ามาเที่ยว พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว โอกาสในการมาเที่ยว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

3.เป็นคำถามเกี่ยวกับความสนใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

แบบสอบถามมีข้อความให้นักท่องเที่ยวแสดงความรู้สึกถึงความพึงพอใจ โดยให้ตอบว่า พึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด กับข้อความที่กำหนดและมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

4. ปัญหาและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

3.3 วิธีการสร้างเครื่องมือ

- 1.ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.สร้างแบบสอบถาม
- 3.ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา
- 4.ปรับปรุงก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3.4 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร และดำเนินการสัมภาษณ์ ในเดือนเมษายน พ.ศ.2552

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในช่วงเดือนเมษายน 2552 ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งคำถามในแบบสอบถามมีทั้งลักษณะปลายปิดและปลายเปิดจำนวน 100 ชุด เพื่อวัดความสนใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้าชม พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ

จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ โดยข้อมูลที่ได้นี้จำนวน 100 ชุด นั้นถูกนำมาจัดระเบียบลงรหัส เพื่อใช้ในการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากแหล่งค้นคว้าข้อมูลต่างๆ เช่น ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.6 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้ศึกษานำข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อมาวิเคราะห์ถึงแนวทางให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวและเกิดความพึงพอใจต่อการมาเที่ยว
2. ผู้ศึกษารวบรวมปัญหา และอุปสรรคที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มที่ศึกษา เพื่อนำเสนอถึงปัญหาและอุปสรรคของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่มนักท่องเที่ยว
3. ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวที่ได้รับข่าวสารและสื่อประชาสัมพันธ์จาก พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่นำมาแจกแจงตามลักษณะที่ต้องการศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ
2. ลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถาม สำหรับคำถามปลายเปิด
3. ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด นำมาจัดหมวดหมู่และลงรหัสข้อมูล
4. ป้อนรหัสข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรม SPSS for windows
5. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้การคำนวณค่าสถิติ ซึ่งแยกการ

วิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นส่วนต่างๆดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และที่อยู่ปัจจุบัน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยได้แจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธี Chi-Square กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เพื่อทดสอบสมมติฐาน

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน โดยใช้ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธี Chi-Square กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เพื่อทดสอบสมมติฐาน

5.5 วิเคราะห์ข้อมูลความสนใจที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน โดยใช้ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธี Chi-Square กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เพื่อทดสอบสมมติฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

4.4 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.0 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 42.0 ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม (N=100)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	42	42.0
หญิง	58	58.0
รวม	100	100.0

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 37.0 รองลงมา มีอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 35.0 ต่ำกว่า 20 ปี และมากกว่า 60 มีค่าน้อยที่สุด ร้อยละ 3.0 เท่ากัน ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม (N=100)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	3	3.0
20-30 ปี	35	35.0
31-40 ปี	37	37.0
41-50 ปี	22	22.0
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	3	3.0
รวม	100	100.0

ศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 48.0 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 43.0 และน้อยที่สุด นับถือศาสนาฮินดู ร้อยละ 1.0 ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม (N=100)

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
ศาสนาพุทธ	48	48.0
ศาสนาฮินดู	1	1.0
ศาสนาอิสลาม	8	8.0
ศาสนาคริสต์	43	43.0
รวม	100	100.0

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 41.0 รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 29.0 และที่น้อยที่สุด ระดับปริญญาเอก ร้อยละ 8.0 ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม (N=100)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	13	13.0
ระดับมัธยมศึกษา	29	29.0
ระดับปริญญาตรี	41	41.0
ระดับปริญญาโท	9	9.0
ระดับปริญญาเอก	8	8.0
รวม	100	100.0

อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นนักธุรกิจ ร้อยละ 28.0 รองลงมา มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ร้อยละ 25.0 และน้อยที่สุด นักเรียน ร้อยละ 7.0 ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม (N=100)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน	7	7.0
นักธุรกิจ	28	28.0
แม่บ้าน	10	10.0
เจ้าหน้าที่รัฐ	22	22.0
พนักงานบริษัท	25	25.0
เกษียณ	8	8.0
รวม	100	100.0

รายได้ประมาณต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 30.0 รองลงมา มีรายได้ประมาณต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 24.0 และน้อยที่สุด มีรายได้ประมาณต่อเดือน มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 11.0 ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของรายได้ประมาณต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม (N=100)

รายได้ประมาณต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	13	13.0
10,000-20,000 บาท	24	24.0
20,001-30,000 บาท	30	30.0
30,001-40,000 บาท	22	22.0
มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	11	11.0
รวม	100	100.0

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

จากข้อมูลที่ได้รับมาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน พบว่าข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ดังนี้

1. คุณเดินทางมาเที่ยวบ่อยครั้งแค่ไหน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาครั้งแรก ร้อยละ 58.0 รองลงมา มาปีละครั้ง ร้อยละ 26.0 และน้อยที่สุดมา 3 ครั้งต่อปี ร้อยละ 2.0
2. คุณเดินทางมาท่องเที่ยวกับใคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อน ร้อยละ 42.0 รองลงมา เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 41.0 และน้อยที่สุด มากคนเดียว ร้อยละ 2.0
3. ท่านไปเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดอีกบ้าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางไปฟาร์มจระเข้ ร้อยละ 63.0 รองลงมาเดินทางไปพิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณ ร้อยละ 37.0
4. คุณชอบจุดเด่นอะไรในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ชอบความสวยงามของสถานที่ ร้อยละ 72.0 รองลงมา เป็นแหล่งความรู้ ร้อยละ 60.0 และน้อยที่สุด สนใจกิจกรรมซั้จักรยาน ร้อยละ 21.0
5. ชนิดของยานพาหนะที่ท่านใช้เดินทางมาท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เดินทางโดยรถทัวร์ ร้อยละ 51.0 รองลงมา เดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล ร้อยละ 28.0 และน้อยที่สุด เดินทางโดยเครื่องบิน ร้อยละ 2.0
6. ท่านที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ ชอบอะไรมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ชอบสถานที่จำลองต่างๆมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมาคือ กิจกรรมต่างๆ เช่น พายเรือ ซั้จักรยาน ร้อยละ 12.0 และน้อยที่สุด อาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 4.0

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (N=100)

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
คุณเดินทางมาเที่ยวบ่อยครั้งแค่ไหน		
ครั้งแรก	58	58.0
ปีละครั้ง	26	26.0
2 ครั้งต่อปี	14	14.0
3 ครั้งต่อปี	2	2.0
มากกว่า 5 ครั้งต่อปี	0	0.0
รวม	100	100.0
คุณเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับใคร		
คนเดียว	2	2.0
บริษัทนำเที่ยว	41	41.0
เพื่อน	42	42.0
ครอบครัว	15	15.0
แบ็คแพ็คเกอร์	0	0.0
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	0	0.0
รวม	100	100.0
ท่านไปเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดอีกบ้าง		
ฟาร์มจระเข้	63	63.0
พิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณ	37	37.0
รวม	100	100.0
คุณชอบจุดเด่นอะไรในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ		
กิจกรรมขี่จักรยาน	21	21.0
เป็นแหล่งความรู้	60	60.0
สถานที่จำลองของประเทศไทย	56	56.0
ความสวยงามของสถานที่	72	72.0

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ชนิดของยานพาหนะที่ท่านใช้เดินทางมาท่องเที่ยว		
โดยเครื่องบิน	2	2.0
โดยทางเรือ	6	6.0
โดยรถไฟ	4	4.0
โดยรถยนต์ส่วนบุคคล	28	28.0
โดยรถโดยสารประจำทาง	13	13.0
โดยรถจักรยานยนต์	6	6.0
โดยรถทัวร์	41	41.0
รวม	100	100.0
ท่านที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ ชอบอะไรมากที่สุด		
สถานที่จำลองต่างๆ	70	70.0
กิจกรรมต่างๆ เช่น พายเรือ ขี่จักรยาน	12	12.0
อาหารและเครื่องดื่ม	4	4.0
ห้องน้ำ	5	5.0
สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	9	9.0
รวม	100	100.0

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแยกตามด้านต่างๆแล้ว สามารถนำเสนอข้อมูลได้ดังนี้

4.3.1 ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ / บุคลากรที่ให้บริการ (N=100)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางเรื่องเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ เป็นมิตร และเจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ กระจือหรือร้อน เต็มใจให้บริการ ร้อยละ 65.0 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสะอาดรวดเร็ว และ เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ หรือตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี ร้อยละ 63.0 ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของความพึงพอใจต่อด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรที่ให้บริการ (N=100)

ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากร	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ เป็นมิตร	24 (24.0)	65 (65.0)	11 (11.0)	-	-
เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว	25 (25.0)	63 (63.0)	12 (12.0)	-	-
เจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น เต็มใจให้บริการ	24 (24.0)	65 (65.0)	11 (11.0)	-	-
เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ หรือตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	20 (20.0)	63 (63.0)	17 (17.0)	-	-

4.3.2 ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ (N=100)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก เรื่องการมีคำแนะนำ (เอกสารหรือบุคลากร หรือป้ายประกาศหรืออื่นๆ) ร้อยละ 72.0 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ หรือตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี ร้อยละ 67.0 ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของความพึงพอใจต่อด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ (N=100)

ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การให้บริการเป็นระบบและเป็นขั้นตอน	25 (25.0)	66 (66.0)	9 (9.0)	-	-
มีระยะเวลาการให้บริการที่เหมาะสม	22 (22.0)	66 (66.0)	24 (24.0)	-	-
มีคำแนะนำ (เอกสารหรือบุคลากรหรือป้ายประกาศหรืออื่นๆอย่างชัดเจน)	24 (24.0)	72 (72.0)	4 (4.0)	-	-
เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ หรือตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี	23 (23.0)	67 (67.0)	10 (10.0)	-	-

4.3.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (N=100)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก ด้านการเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการมีความสะดวก/ปลอดภัย/มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน ร้อยละ 69.0 รองลงมาคือ ด้านการมีห้องน้ำ-ห้องสุขา ที่สะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน ร้อยละ 64.0 และการมีสถานที่จอดรถเพียงพอ เหมาะสม สะดวก ปลอดภัย ร้อยละ 62.0 ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก (N=100)

ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก	มากที่สุด	ระดับความพึงพอใจ			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านการเดินทางมายังพิพิธภัณฑสถานเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการมีความสะดวก/ปลอดภัย/มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน	14 (14.0)	69 (69.0)	17 (17.0)	-	-
2. มีสถานที่จอดรถเพียงพอ เหมาะสม สะดวก ปลอดภัย	13 (13.0)	62 (62.0)	25 (25.0)	-	-
3. มีห้องน้ำ-ห้องสุขา ที่สะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน	23 (23.0)	64 (64.0)	13 (13.0)	-	-
4. ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มบริเวณพิพิธภัณฑสถานเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนเพียงพอ/ราคาเหมาะสม/ความสะอาดคุณภาพอาหาร	9 (9.0)	55 (55.0)	34 (34.0)	2 (2.0)	-
5. การสื่อความหมายต่างๆ เช่น ป้าย/สัญลักษณ์ การให้ความรู้ เอกสารแผ่นพับ	9 (9.0)	55 (55.0)	35 (34.0)	1 (1.0)	-
6. สาธารณูปโภคพื้นฐาน (ไฟฟ้า, น้ำดื่ม/น้ำใช้, โทรศัพท์สาธารณะ) มีคุณภาพ ใช้การได้ดี	10 (10.0)	57 (57.0)	32 (32.0)	1 (1.0)	-
7. การจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนหย่อนใจบริเวณแหล่งท่องเที่ยว (ความสะอาด/สวยงาม, การตกแต่งด้านสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม ความสวยงามของบริเวณพิพิธภัณฑสถาน, การดูแลความปลอดภัย, การให้ข้อมูล-ความรู้, สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน)	23 (23.0)	58 (58.0)	19 (19.0)	-	-

4.3.4 ท่านมีความพึงพอใจต่อการมาเที่ยวพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ ครั้งนี้มากน้อยแค่ไหน (N=100)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวครั้งนี้ อยู่ในระดับมากร้อยละ 66.0 ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของความพึงพอใจในภาพรวมของการท่องเที่ยวครั้งนี้ (N=100)

ความพึงพอใจในภาพรวม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับปานกลาง	13	13.0
ระดับมาก	66	66.0
ระดับมากที่สุด	21	21.0
รวม	100	100.0

4.4 การทดสอบสมมติฐานในการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวคือ

1) นักท่องเที่ยวเพศหญิงมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดร้อยละ 26.0 ในขณะที่นักท่องเที่ยวเพศชายมีความพึงพอใจเพียงร้อยละ 19.0 และความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .235$) แสดงว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 41 ปี มีความพึงพอใจมากที่สุดร้อยละ 28.0 ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 41 ปี ขึ้นไปมีความพึงพอใจร้อยละ 23.0 และความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .132$) แสดงว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) นักท่องเที่ยวที่นับถือศาสนาพุทธ มีความพึงพอใจมากที่สุดร้อยละ 28.0 ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่นับถือศาสนาอื่นๆ มีความพึงพอใจร้อยละ 22.0 และความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .049$) แสดงว่า ศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 28.0 ในขณะที่ระดับการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจร้อยละ 18.0 และความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .039$) แสดงว่า การศึกษาไม่มีผล ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพ พนักงานบริษัท มีความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 29.0 ในขณะที่อาชีพแม่บ้าน มีความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 28.0 และความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .232$) แสดงว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6) นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 20,001-30,000 บาท มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 26.7 ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 30,001-40,000 บาท มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 22.2 และความแตกต่างนี้เมื่อทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .055$) แสดงว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

รายละเอียดแสดงดังตาราง 4.12

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของระดับความพึงพอใจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (N=100)

ปัจจัยส่วนบุคคล	น้อยที่สุดและปานกลาง	มาก	มากที่สุด	รวม
เพศ				
ชาย	5.85	32.5	9.55	50
หญิง	5.25	33.5	13.25	50
	$\chi^2 = 1.285$	df. = 1	p = .475	
อายุ				
ต่ำกว่า 41 ปี	7.45	28.4	14.2	50
มากกว่า 41 ปีขึ้นไป	3.0	37.0	10.0	50
	$\chi^2 = 2.619$	df. = 2	p = .132	
ศาสนา				
ศาสนาพุทธ	5.0	31.0	14.0	50
ศาสนาอื่นๆ	3.5	35.5	11.0	50
	$\chi^2 = 4.56$	df. = 1	p = .039	
ระดับการศึกษา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	7.5	33.5	9.0	50
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.5	32.5	14.0	50
	$\chi^2 = 2.56$	df. = 1	p = .069	
อาชีพ				
นักเรียน	6.75	36.55	6.75	50
นักธุรกิจ	6.25	31.25	12.50	50
แม่บ้าน	6.00	30.00	14.00	50
เจ้าหน้าที่รัฐ	2.40	34.50	13.10	50
พนักงานบริษัท	6.00	29.50	14.50	50
เกษียณ	9.50	29.50	11.00	50
	$\chi^2 = 2.91$	df. = 1	p = .061	
รายได้				
น้อยกว่า 10,000 บาท	0	4.23	7.70	50
10,000-20,000 บาท	8.50	34.05	7.45	50
20,001-300,000 บาท	6.65	30.00	13.35	50
30,001-40,000 บาท	4.45	34.45	11.10	50
40,000 บาทขึ้นไป	4.55	25.00	2.25	50
	$\chi^2 = 6.012$	df. = 4	p = .055	

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาเป็นเพศชาย

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 31-40 ปี รองลงมามีอายุ 20-30 ปี และอายุน้อยที่สุดมีอายุต่ำกว่า 20 ปี และมากกว่า 50 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาระดับมัธยมศึกษา และน้อยที่สุดระดับปริญญาเอก

อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอาชีพเป็นนักรูธุรกิจ รองลงมาเป็นพนักงานบริษัท และน้อยที่สุดนักเรียน

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท รองลงมามีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท และน้อยที่สุดส่วนใหญ่มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป

ศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาศาสนาคริสต์ น้อยที่สุดศาสนาฮินดู

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาครั้งแรก ร้อยละ 58.0 เดินทางมาพร้อมกับเพื่อนร้อยละ 42.0 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางฟาร์มกระเซ้ ร้อยละ 63.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบจุดเด่นในเรื่องของความสวยงามของสถานที่ ร้อยละ 72.0 ชนิดของยานพาหนะที่ท่านใช้เดินทางท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เดินทางโดยรถทัวร์ ร้อยละ 51.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมือง โบราณชอบสถานที่จำลองต่างๆมากที่สุด ร้อยละ 70.0

ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้าชม พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจรายชื่อในทุกด้านและในภาพรวมของการท่องเที่ยวครั้งนี้ อยู่ในระดับมากทั้งหมด

ข้อมูลเกี่ยวกับผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวคือ พบว่า เพศไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวคือ พบว่า อายุไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวคือ พบว่า ศาสนา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 แสดงว่า ศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อ พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวคือ พบว่า ระดับการศึกษา ไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 แสดงว่า ระดับการศึกษา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวคือ พบว่า อาชีพ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 แสดงว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวคือ พบว่า รายได้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 แสดงว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

5.2 อภิปรายผล

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาดและมีความสงบร่มรื่น มีสิ่งแสดงถึงศิลปวัฒนธรรม ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ทั้งนี้ ดึงดูดคัลลึงกับงานวิจัยของ รณพร แววกักดี (2542) การวิจัยเรื่อง “ภาพลักษณ์ในสายตานักท่องเที่ยวชาวไทย ในปี ค.ศ.1999” ผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ การมองภาพลักษณ์ของนักท่องเที่ยวจะมองปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดภาพลักษณ์เหล่านี้แตกต่างกันก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ดังนี้ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรม ชีวิตกลางคืน ทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยว ความปลอดภัย การจับจ่ายสินค้า และการคมนาคม ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจด้าน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และทัศนียภาพทางด้านการท่องเที่ยวในระดับมาก ส่วนด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว และชีวิตกลางคืน นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมาก เช่นเดียวกับการจับจ่ายสินค้านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงต่ำ ด้านการคมนาคม นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจเรื่องการคมนาคมในระดับปานกลาง ด้านความปลอดภัยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงต่ำ ก่อนการเดินทางมาท่องเที่ยว การมองภาพลักษณ์ของนักท่องเที่ยวจะมองปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดภาพลักษณ์

เหล่านี้ไม่แตกต่างกันก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ สถานที่พักอาศัย อาหาร และข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนั้น ยังมีความพึงพอใจในด้านสถานที่พักอาศัย ในระดับปานกลางถึงต่ำ หลังจากการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางถึงมากด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว แหล่งวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรปราการ จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นและทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยในด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า มีความพึงพอใจในระดับสูงมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยว หลังเดินทางมาท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สรุปได้ว่า หลังจากการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการแล้ว มีความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยว อันสืบเนื่องมาจากแหล่งวัฒนธรรม การจับจ่ายสินค้า ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในเรื่องของชีวิตกลางคืน ความปลอดภัยคมนาคม ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและทัศนียภาพด้านการท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านกีฬาในระดับต่ำมาก ดังนั้นหากเดินทางมาแล้วสามารถตอบสนองความต้องการนั้น ได้ในระดับที่ดีพอ ก็น่าจะทำให้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับที่สูง แต่ถ้าหากไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการทั้งหมดได้ ความพึงพอใจก็จะลดต่ำลงตามไปด้วย ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับพบว่า นักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะเดินทางมาเที่ยวซ้ำอีกในอนาคต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมาท่องเที่ยวครั้งนี้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอสมควร ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั่นเอง

ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ศศิธร จันลา ได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดการสวนสัตว์ในเขตเมืองในทัศนะของผู้ใช้บริการ : กรณีศึกษาเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะทางเศรษฐกิจ/สังคม ได้แก่ รายได้ อาชีพ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสวนสัตว์ดุสิตของประชาชน มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงสวนสัตว์ดุสิต ซึ่งเห็นว่าควรพัฒนาหรือปรับปรุงมากที่สุด สามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการจัดแสดงสัตว์ ด้านการบริการ และรองลงมาได้แก่ การขยายพื้นที่ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวและให้สัตว์มีที่อยู่

ใกล้เคียงสภาพตามธรรมชาติ ไม่แออัดจนเกินไป เพราะจะทำให้สัตว์ป่วยหรือติดโรคได้ ควรย้ายไปอยู่พื้นที่บริเวณชานเมืองที่เดินทางสะดวก ควรอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และต้นไม้ไว้ โดยจัดบริเวณให้ร่มรื่น สงบ น่าพักผ่อนและเป็นระเบียบ สวยงาม และเป็นร่มเงาที่อยู่อาศัยของสัตว์ ตลอดจนหาพันธุ์ไม้ป่า ไม้หายาก มาปลูกให้ประชาชนได้ศึกษา การจัดให้มีที่จอดรถเป็นสัดส่วน มีระเบียบ และจอดรถได้มากขึ้น จัดหาสัตว์ป่าที่หายากมาให้ศึกษาและเพิ่มจำนวนสัตว์ให้มากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์มากที่สุด เพื่อเป็นการดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวต้องการเข้าชมมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ต้องมีการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดกิจกรรมต่างๆของพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ ให้มากยิ่งขึ้น
- 2.ควรมีเจ้าหน้าที่ พนักงานที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาของ พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ และแต่ละสถานที่จำลองเพื่ออธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวได้ศึกษา
- 3.ควรมีเจ้าหน้าที่ เดินตรวจตราภายในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ แต่ละวันอย่างต่อเนื่อง เพราะพื้นที่ภายในกว้างขวางต้องมีการดูแลอย่างทั่วถึง

ข. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1.การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ เท่านั้น ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลจะได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ฉะนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะมีการศึกษาให้ครอบคลุมถึงสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่น ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- 2.ควรมีการศึกษาความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวให้กว้างขึ้น เพื่อที่จะได้มีการปรับปรุงรูปแบบของสถานที่ให้เป็นที่สวยงามและสร้างความพอใจให้กับนักท่องเที่ยว
- 3.ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ เจาะลึกโดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

4.ควรทำการศึกษาเรื่อง การประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมเพื่อเผยแพร่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ภายในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ

5.ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทมรดกทางวัฒนธรรม โบราณสถาน สถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ในรูปแบบที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ตลอดจนศึกษาถึงกระบวนการในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในประเภทนี้ ให้มีมากขึ้นกว่าเดิม

6.ควรมีการศึกษาเจาะลึกถึงสื่อประเภทต่างๆที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวภายในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ โดยเน้นไปที่โครงการต่างๆที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีการนำเสนอว่ามีเนื้อหาอย่างไรและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือไม่ เพื่อทำการปรับปรุงนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ให้ความสำคัญและดึงดูดใจไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ทั่วประเทศเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการประชาสัมพันธ์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กรอกแบบสอบถาม

เรียน ท่านผู้มาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

แบบสอบถามชุดนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ” ตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก และศึกษาจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดให้ความร่วมมือพิจารณาและตอบคำถามทุกข้อของแบบสอบถาม และคำตอบของท่านทุกข้อมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษา

ดังนั้นจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวพรพยนต์ ลิมปิยวรรณ
นักศึกษานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

แบบสอบถาม

ศึกษาความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์
เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

กรุณากรอกแบบสอบถามโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่เลือกแล้วเขียนข้อคิดเห็นของท่านใน...

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

- (1) ชาย (2) หญิง

1.2 อายุ

- (1) ต่ำกว่า 20 ปี (2) 21 - 30 ปี (3) 31-40 ปี
 (4) 41-50 ปี (5) มากกว่า 50 ปีขึ้นไป

1.3 ศาสนา

- (1) ศาสนาพุทธ (2) ศาสนาฮินดู
 (3) ศาสนาอิสลาม (4) ศาสนาคริสต์ (5) อื่นๆ.....

1.4 ระดับการศึกษา

- (1) ระดับประถมศึกษา (2) ระดับมัธยมศึกษา
 (3) ระดับปริญญาตรี (4) ระดับปริญญาโท
 (5) ระดับปริญญาเอก (6) อื่นๆ.....

1.5 อาชีพ

- (1) นักเรียน (2) นักรูทกิจ
 (3) แม่บ้าน (4) เจ้าหน้าที่รัฐ
 (5) พนักงานบริษัท (6) เกษียณ
 (7) อื่นๆ (ระบุ).....

1.6 รายได้โดยประมาณต่อเดือน

- (1) น้อยกว่า 10,000 บาท (2) 10,000 - 20,000 บาท
- (3) 20,001 - 30,000 บาท (4) 30,001 - 40,000 บาท
- (5) มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

2.1 คุณเดินทางมาเที่ยวเมืองโบราณบ่อยครั้งแค่ไหน

- (1) ครั้งแรก (2) ปีละครั้ง
- (3) 2 ครั้งต่อปี (4) 3 ครั้งต่อปี
- (5) มากกว่า 5 ครั้งต่อปี (6) อื่นๆ.....

2.2 คุณเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับใคร

- (1) เดินทางคนเดียว (2) บริษัทนำเที่ยว
- (3) เดินทางกับเพื่อน.....คน (4) เดินทางกับครอบครัว.....คน
- (5) แเบ็กแพ็กเกอร์ (6) เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (7) อื่นๆ.....

2.3 นอกจากท่านเดินทางมาท่องเที่ยวเมืองโบราณ ท่านไปเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดอีกบ้าง

- (1) พิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณ (2) ฟาร์มจระเข้

2.4 คุณชอบจุดเด่นอะไรในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) กิจกรรมขี้จักรยาน (2) เป็นแหล่งความรู้
- (3) สถานที่จำลองของประเทศไทย (4) ความสวยงามของสถานที่
- (5) อื่นๆ.....

2.5 ชนิดของยานพาหนะที่ท่านเดินทางมาท่องเที่ยว

☐ (1) โดยเครื่องบิน	☐ (2) ทางเรือ
☐ (3) รถไฟ	☐ (4) รถยนต์ส่วนบุคคล
☐ (5) รถโดยสารประจำทาง	☐ (6) รถจักรยานยนต์
☐ (7) อื่นๆ.....	

2.6. ท่านที่มาท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ ชอบอะไรมากที่สุด

☐ (1) สถานที่จำลองต่างๆ	☐ (2) กิจกรรมต่างๆ เช่น พายเรือ ขี่จักรยาน
☐ (3) อาหารและเครื่องดื่ม	☐ (4) ห้องน้ำ
☐ (5) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	

ส่วนที่ 3: ความความพึงพอใจในปัจจัยการสื่อสารการตลาดของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายใน พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่/บุคลากรให้บริการ					
1.1 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพเป็นมิตร					
1.2 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสะดวกรวดเร็ว					
1.3 เจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่กระตือรือร้นเต็มใจให้บริการ					
1.4 เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามเป็นอย่างดี					
2.ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ					
2.1 การให้บริการเป็นระบบและขั้นตอน					
2.2 มีระยะเวลาการให้บริการที่เหมาะสม					
2.3 มีคำแนะนำ (เอกสารหรือบุคลากรหรือป้ายประกาศหรืออื่นๆ)อย่างชัดเจน					
2.4 มีผู้รับคำคิดเห็นหรือแบบประเมินการบริการ					

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก					
3.1 ด้านการเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณมีความสะดวกปลอดภัยมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน					
3.2 มีสถานที่จอดรถเพียงพอเหมาะสม สะดวกปลอดภัย					
3.3 มีห้องน้ำ ห้องสุขา ที่สะอาด เพียงพอ สะดวกต่อการใช้งาน					
3.4 ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม มีจำนวนบริเวณเมืองโบราณ มีเพียงพอ ราคาเหมาะสม สะอาด คุณภาพอาหาร					
3.5 การสื่อความหมายต่างๆ เช่น ป้าย สัญลักษณ์ให้ความรู้ เอกสารแผ่นพับ					
3.6 สาธารณูปโภคพื้นฐาน (ไฟฟ้า, น้ำดื่ม น้ำใช้) มีคุณภาพ ใช้งานได้ดี					
3.7 การจัดสถานที่เพื่อพักผ่อนหย่อนใจบริเวณแหล่งท่องเที่ยว (สะอาด สวยงาม ตกแต่งด้านสถาปัตยกรรมเหมาะสม การให้ข้อมูลความรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก)					
4. โดยรวมแล้วท่านมีความพึงพอใจในการมาเที่ยวพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ ครั้งนี้น่าจะน้อยแค่ไหน					
5. สิ่งที่คุณคาดหวังจะได้รับจากการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ ในครั้งนี้ (เรียงลำดับจากมากไปน้อย 1 = มากที่สุด)					
☐ ความรู้ด้านเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว					
☐ ความสมบูรณ์ของสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม					
☐ ได้พักผ่อนผ่อนคลายทางด้านจิตใจ					

☐ ความสะอาด สะอาด ปลอดภัย ของสถานที่
☐ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเป็นมิตร มีความเป็นกันเอง
☐ เจ้าหน้าที่สามารถให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับ พิพิธภัณฑ์เมือง โบราณ ได้
☐ อื่นๆ (ระบุ)
6. ในฐานะนักท่องเที่ยว ท่านคิดว่าจะมีส่วนร่วมในการดูแลสถาปัตยกรรมความสวยงามของสถานที่นี้ได้อย่างไร
.....
.....
7. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์เมือง โบราณ
.....

ส่วนที่ 4: ปัญหาและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ

4.1 สิ่งที่ท่านคิดว่าควรปรับปรุงในพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ

☐ (1) ลานจอดรถ	☐ (2) บริการ โทรศัพท์
☐ (3) ระบบการจราจร	☐ (4) สิ่งแวดล้อม
☐ (5) ห้องน้ำ	☐ (6) ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
☐ (7) ระบบความปลอดภัย	
☐ (8) อื่นๆ	

4.2 ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นๆ ด้านใดบ้างเกี่ยวกับการท่องเที่ยวใน จังหวัดสมุทรปราการ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ ในความร่วมมือและการให้ข้อมูล

ภาคผนวก ข
ประวัติของพิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ

“เมืองโบราณ” เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเป็นแหล่งความรู้ สำหรับนักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวทั่วไป อีกทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถไปพักผ่อนกับครอบครัว ได้เป็นอย่างดี และยังมีกิจกรรมที่เพิ่มความเพลิดเพลินในการท่องเที่ยวด้วย เช่น การนั่งรถรางชม สถานที่ต่างๆพร้อมกับมีมัคคุเทศก์บรรยายให้ฟัง หรือจะเป็นการจัดจักรยานเพื่อชมสถานที่ต่างๆด้วยตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้ “เมืองโบราณ” ยังมีพื้นที่ทั้งหมดเป็นรูปแผนที่ประเทศไทย หรือขวานทอง นั่นเอง ซึ่งทางเมืองโบราณ ได้จัดสร้างสถานที่ต่างๆไว้ตามภาคของสถานที่นั้นๆเพื่อให้สะดวกในการเข้าชมอีกด้วย

เมืองโบราณ

ภาพสะท้อนของวัฒนธรรมดั้งเดิม อันหลากหลายบนพื้นแผ่นดินไทย ด้วยการนำเสนอในรูปแบบ ที่เป็นจริงและวิจิตรตระการตา

ความประสงค์การสร้างเมืองโบราณ

เมืองโบราณคือเมืองในอดีต อดีตคือช่วงเวลาที่ผ่านมา ช่วงเวลาที่ผ่านมาย่อมต้องมีช่วงเวลา ที่ติดตามมา ความแตกต่างอยู่ที่ถึงก่อนถึงหลังเท่านั้น เช่นเดียวกับพระอาทิตย์ พระจันทร์ ต่างผลัดกัน ให้แสงสว่าง เกิดวัน เดือน ปี ปรากฏการณ์ทั้งหลายย่อมไม่มีจุดเริ่มต้นให้เห็นได้ เป็นวัฏฏะที่ หมุนเวียน เหตุวันนี้ย่อมสืบเนื่องมาจากเมื่อวานนี้ การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในวันพรุ่งนี้ย่อมมาจากวันนี้ ฉะนั้นเรื่องของอดีตคนปัจจุบันจำเป็นต้องรู้ หากเราไม่รู้จักอดีตก็เหมือนเดินเรือในท้อง ทะเลโดยปราศจากเข็มทิศและหางเสือ ผลที่จะเกิดขึ้นกับเรือลำนั้นเป็นที่น่าวิตกกังวลเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่งความเสียหายนั้นเนื่องมาจากความไม่รู้ แต่ไม่รู้จริงย่อมเสียหายมากกว่า ยิ่งไม่รู้จริงแล้ว ทำเป็นรู้ผลที่สุดคือหาชนะ โบราณและปัจจุบัน ความสำเร็จกับความล้มเหลว ตกอยู่ในห้วงแห่ง สาเหตุนี้มากต่อมาก การที่จะรู้จริงนั้นต้องมาจากความยากลำบาก จะต้องเผชิญกับอุปสรรค นานาประการ โลกปัจจุบันนี้แคบลงทุกวัน เรื่องเล็กๆเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในมุมเล็กๆมุมหนึ่งของโลก สามารถกระทบกระเทือนถึงทุกแห่งในโลกด้วย ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงหวังวิคกว่า ความเปลี่ยนแปลง ของสังคมระบบใหม่เกิดขึ้นจากความบีบคั้นของสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ประกอบกับปัจจุบันนี้ วัฒนธรรมประเพณีตะวันออกกับตะวันตกกำลังเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงและคงจะร้ายแรงยิ่งขึ้น ผู้ ที่มีสติปัญญาหรือบัณฑิตทั้งหลายจะต้องพึงเล็งในกรณีนี้เป็นพิเศษ แม้แต่พวกที่ถือคัมภีร์ของคน เป็นสรณะนับเป็นศตวรรษมาแล้วก็ตาม ต้องละทิ้งทิฐิของตน หันมาพิจารณากับสิ่งที่เขาเคยคิดว่า เป็นปรปักษ์

ข้าพเจ้าเชื่อว่าศีลธรรมของพลโลกปัจจุบันนี้เสื่อมลงในขณะที่เดียวกันข้าพเจ้าก็ไม่ปฏิเสธว่า วิทยาศาสตร์เจริญมีคุณค่าที่ปรากฏแก่มวลมนุษย์ ไม่มียุคไหนเทียบเท่า แต่ชาวตะวันตกเราเชื่อว่า วิทยาศาสตร์สามารถให้ความรู้แก่มนุษย์ได้ แต่ไม่สามารถที่จะยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้นได้ มีแต่ทำให้ผู้คนนับถือลัทธิวัตถุนิยม มุ่งแต่ความสุขในทางโลก สิ่งต่างๆ ในจักรวาลนี้เกิดขึ้นด้วยความเหมาะสมของธรรมชาติ และความสำเร็จของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่เหมาะสม หนึ่ง จุดศูนย์กลางที่พอดีหนึ่ง เวลาที่ถูกต้องหนึ่ง

ตำแหน่งที่เหมาะสมนั้นหมายถึงตำแหน่งที่ต้องอยู่อย่างพอเหมาะพอดี จุดศูนย์กลางนั้น หมายถึงความเจริญอยู่ในกฎเกณฑ์ เวลาที่ถูกต้องนั้นหมายถึงสิ่งแวดล้อมที่ต้องการ ในขณะนั้น หากสวรรค์ต้องการให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดคงเหลืออยู่ขอมไม่ให้เจริญเกินขอบเขตของความเจริญ นี้คือบ่อเกิดของความสมดุลตามกฎแห่งธรรมชาติ ความเหมาะสมและคิงามของสิ่งใดๆ ไม่มีขอบเขตแห่งความเก่าแก่ พิสูจน์จากจักรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมที่วิจิตรงดงามเป็นมรดกของมนุษยชาติที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้แก่เราเป็นเวลานานแสนนาน มีคุณค่าอย่างยิ่ง ที่ไม่ได้เสื่อมโทรม แม้แต่น้อย ศิลปะ ไม่มีลัทธิ ศาสนา และกาลเวลา ศิลปะเท่านั้นที่หล่อเลี้ยงจิตใจมนุษย์มาตราบเท่า ทุกวันนี้ เหตุใดประเพณีวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้แก่เราจึงถูกทอดทิ้งบ้าง ทำลายบ้าง ทั้งๆที่วัฒนธรรมประเพณีนั้นเหมาะสมกับสังคมมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของเรา

โดยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงอยากให้นักชนร่วมโลกรู้จักประเพณีและวัฒนธรรมของเรา เพราะเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์ อย่างน้อยก็เป็นเครื่องเตือนใจของผู้ที่กำลังหลงทางในสังคมในปัจจุบัน นี้คือจุดประสงค์ของข้าพเจ้าที่สร้าง “เมืองโบราณ” ขึ้น หวังเพื่อแก้ไขสิ่งเลวร้ายที่มีอยู่ในสังคมปัจจุบัน แต่ปัญหายิ่งใหญ่จะสัมฤทธิ์ผลได้อย่างไร ใครจะเป็นผู้แก้ไข คำตอบของข้าพเจ้าคือ ไม่ใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องทุกคน ไม่ใช่เรื่องราวของเข้าเย็นวันหนึ่ง จะต้องเป็นเดือน เป็นปี เป็นศตวรรษ เสมือนที่โบราณกล่าวไว้ว่า หากจะสร้างภูเขาหนึ่งภูเขา ดินก้อนหนึ่งที่มีคุณค่าของดินก้อนหนึ่ง เปรียบเสมือนคนเดินทางก้าวหนึ่งย่อมมีคุณค่าของก้าวหนึ่ง ภูเขาที่สำเร็จต้องอาศัยคุณค่าของดินก้อนแรก ระยะทางที่เราเดินสำเร็จต้องอาศัยคุณค่าของก้าวแรก หากคหิของข้าพเจ้าไม่สอดคล้องกับคนที่ยึดถือว่า สังคมปัจจุบันนี้ถูกต้องและยึดถือปฏิบัติให้ก้าวหน้าต่อไป ข้าพเจ้าใคร่ขอวอนให้ท่านเหล่านั้นตั้งอยู่ในความเที่ยงธรรม จงพยายามหาสิ่งที่ดีจากสิ่งที่เราเกลียด หาสิ่งที่ดีเลวร้ายจากสิ่งที่เรารัก เพื่อนำมาประกอบการวินิจฉัยกับวัฒนธรรมประเพณีโบราณไทย ว่ามีคุณค่าสมเจตนาธรรมณ์ของข้าพเจ้าหรือไม่จะได้ผลประการใด แล้วแต่สวรรค์จะทรงโปรด

“โปรดกรุณารักษาไว้เพื่อการศึกษา บางอย่างเราไม่สามารถหามาได้อีกแล้ว การบูรณะเราอยู่ในสภาพลำบากของลำบาก จึงใคร่ขอความเมตตา จะเป็นพระคุณยิ่ง”

๑. โปรดอย่าทำเสียงอื้ออึงทำลายความสงบภายใน
๒. โปรดอย่าแตะต้องฉีกเขียนบนสิ่งก่อสร้างในเมืองโบราณ
๓. โปรดอย่าเค็ดคอกไม้ ใบไม้
๔. โปรดอย่าป็นไคร้ปูน และสถานที่ก่อสร้างต่างๆ
๕. โปรดอย่าทิ้งเศษสิ่งของสกปรก
๖. โปรดจจรดริคขอบทาง
๗. โปรดอย่าลงเล่นน้ำในบึง บ่อ คลอง และน้ำตก
๘. โปรดอย่าจับ หรือทำอันตรายสัตว์บกและสัตว์น้ำทุกชนิด
๙. โปรดอย่านำอาวุธปืน และวัตถุระเบิดเข้าไปในเมืองโบราณ
๑๐. ห้ามจุดประทัด ดอกไม้ไฟ หรือก่อกองไฟเค็ดขาด
๑๑. ห้ามนำสัตว์เลี้ยงทุกชนิดเข้า
๑๒. ห้ามหัดขับรถภายในเมืองโบราณ
๑๓. ห้ามถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวใดๆทุกชนิดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าและการพาณิชย์
๑๔. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของเมือง โบราณจะให้คำแนะนำตามสมควร หากผู้ใดละเมิดจะถูกเชิญออก และถ้าเกิดความเสียหาย ผู้ทำความเสียหายจะต้องรับผิดชอบ สำหรับท่านที่มาเป็นหมู่คณะ สถาบัน องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของบุคคลที่ร่วมมาในคณะ

เส้นทางไปเมืองโบราณสมุทรปราการ

๑. รถยนต์ส่วนตัว

ใช้เส้นทางด่วน ปลายทางที่สำโรง-สมุทรปราการ ถึงสามแยกสมุทรปราการ เลี้ยวซ้ายไปตามถนนสุขุมวิทสายเก่า(ไปทางบางปู)ประมาณ กม.๓๓ เมืองโบราณจะอยู่ทางซ้ายมือ

๒. รถโดยสารสาธารณะ

ใช้รถโดยสารปรับอากาศ สายปอ.๕๑๑ (สายใต้ใหม่-ปากน้ำ) ลงที่สุดท้าย แล้วต่อรถสองแถว สาย ๑๖ ซึ่งจะวิ่งผ่านหน้าทางเข้าเมืองโบราณ

อัตราค่าเข้าชมเมืองโบราณ

ผู้ใหญ่ ๑๐๐ บาท

เด็ก ๕๐ บาท

รถยนต์ ๕๐ บาท

รถบัส ๒๐๐ บาท

เปิดให้ชมทุกวัน เวลา ๘.๐๐-๑๗.๐๐ น.

ติดต่อสอบถามรายละเอียด

เมืองโบราณ สมุทรปราการ

๒๕๖/๑ หมู่ ๗

ถนนสุขุมวิท ค.บางปูใหม่

อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๘๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๓๒๓-๕๒๕๓

โทรศัพท์ ๐-๒๓๒๐๕-๑๖๔๔

สำนักงานกรุงเทพฯ

๗๘/๑ มุมอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

ถนนราชดำเนินกลาง กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๔-๑๐๕๗, ๐-๒๒๒๖-๑๕๓๖-๗

โทรสาร ๐-๒๒๒๖-๑๒๒๗, ๐-๒๒๒๖-๑๕๓๗

<http://www.ancientcity.com>

สถานที่ในเมืองโบราณ

๑. พระแท่นที่ประทับ

พระแท่นที่ประทับนี้สร้างขึ้นตามแบบฐานปราสาทสมัยสุโขทัย ก่อด้วยปูนและศิลาแลง เมืองโบราณได้สร้างศาลาทรงไทยหลังเล็กๆ ขึ้นบนพระแท่นนี้เพื่อใช้เป็นที่ประดิษฐานพระพรหม ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเมืองโบราณ

๒. ศาลาหน้าเมือง

คามประเพณีไทยมักนิยมสร้างศาลาไว้นอกเมือง สำหรับผู้คนที่เดินทางผ่านไปมาได้พักอาศัยเพื่อรอเวลาประตูเมืองเปิด เพราะประตูเมืองจะเปิดและปิดเป็นเวลาเท่านั้น เมืองโบราณได้สร้างศาลาหน้าเมืองขึ้นตามแบบสถาปัตยกรรมสุโขทัย ลักษณะเป็นจั่วทรงสูง โครงสร้างใช้ไม้กลมซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของศิลปะสุโขทัย ปัจจุบันศาลาลงนี้ใช้เป็นที่จำหน่ายบัตรและให้บริการแก่ผู้เข้าชมเมืองโบราณด้วย

๓. ประตูเมือง

ประตูทางเข้าเมืองโบราณเป็นประตูที่เป็นแบบอย่างมาจากขุมประตูล้อมพระปรารักษ์ของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุเขลียง เมืองสวรรคโลก สร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เป็นประตูที่ยังคงแบบสมบูรณ์และเก่าแก่ที่สุดที่มีอยู่ในประเทศไทย มีความเชื่อกันมาแต่โบราณว่าเป็นประตูชัยที่ลอคเข้าสู่สวรรค์ขณกล ก่อสร้างด้วยศิลาแลงเป็นแบบโครมหรือแบบขุมประตูค่ายสารทิศ มีเสาระเนียดปักเป็นแนวกำแพงก่อด้วยแลงเช่นกัน ตัวโครมเป็นเสากลม มีทับหลังเป็นขุมประตูยอดขุมปรารักษ์หุ้มด้วยปูนปั้นทำเป็นรูปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสี่ทักคร อันหมายถึงพระพุทธคุณที่แผ่ไปทั่วทุกสารทิศ ที่มุมด้านข้างเป็นจั่วแหลม จากลักษณะของประตูที่แปลกไม่เหมือนศิลปะใดๆนี้ ผู้สร้างขุมประตูล้อมพระปรารักษ์คงจะได้แบบมาจากประตูที่ล้อมรอบสถูปสาธุจิในประเทศอินเดีย สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑ ซึ่งเป็นประตูที่เก่าแก่ที่สุดทางพระพุทธศาสนา

๔. สวนอิเหนา

อิเหนาเป็นวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนปลาย มีคนแต่งกันหลายสำนวน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ทรงร่วมพระราชนิพนธ์ในบางตอนด้วย อิเหนามีต้นกำเนิดมาจากชาว ดีว่า เป็นวรรณคดีที่มีด้อยค่าไพเราะงดงาม มีเนื้อหาชวนติดตาม กล่าวถึงเรื่องราวความรักระหว่างอิเหนากับนางบุษบาต้องพบอุปสรรคต่างๆนานาและพลัดพรากจากกันนานกว่าจะครองรักกันได้ เมืองโบราณได้สร้างสวนอิเหนาขึ้น โดยทำเป็นประติมากรรมปูนปั้นรูปอิเหนากับนางบุษบาซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง

๕. ศาลาในเมือง

คามธรรมนิยามไทยโบราณนิยมสร้างศาลาไว้กลางหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นที่ประชุมประชาคมหรืองานบุญต่างๆและยังใช้เป็นที่พักคนเดินทางในขณะที่ประตูเมืองยังไม่เปิดเช่นเดียวกับศาลาหน้าเมือง เมืองโบราณสร้างศาลาขึ้น โดยนำแบบมาจากศาลาในวัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี อันเป็นวัดโบราณแห่งหนึ่ง ซึ่งพระเจ้าตากทรงเคยใช้เป็นที่ประชุมทัพเพื่อปราบ นายทองอยู่ นกเล็ก

๖. สวนมโนห์รา

มโนห์รามีเค้าเรื่องมาจากปัญญาชาดก ตอนสุธนชาดก ได้แพร่หลายจนกลายเป็นนิยายท้องถิ่นทางภาคใต้ของไทย เนื้อเรื่องกล่าวถึงนางกนิริคนสุดท้องชื่อว่า มโนราห์ ลงมาเล่นน้ำที่สระในป่า แล้วถูกพรานบุญจับตัวไปถวายเป็นชายาของพระสุธน ต่อมาพระสุธนออกรบ พราหมณ์ปู่โลหิตมิใจคิดแค้นพระสุธน จึงออกอุบายให้จับนางมโนห์ราฆ่าบูชาญีเสียด แต่นางมโนห์ราหนีหายทางหลบหนีไปได้ ฝ่ายพระสุธนเมื่อกลับมาได้ทราบเรื่องทั้งหมดจึงออกติดตามนางมโนห์รา และได้ครองรักกันที่สุดในที่สุด หมูรูปปั้นพระสุธน มโนห์รา พรานบุญ และเหล่านางกนิริในสวน

มโนห์รานั้น เมืองโบราณได้จัดสร้างขึ้นตรงตำแหน่งแผนที่จังหวัดพัทลุง ตามจินตนาการใน
ท้องเรื่องมโนห์ราอันลือเลื่องดังกล่าว ท่ามกลางบรรยากาศอันชวนให้นึกถึงลีลาการรำรำ
มโนห์ราและจังหวะเพลงซัดซาตรี

๗. พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช

พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๐๕๘ ในรัชสมัยพระเจ้าศรีธรรมราชาโตกราช
สร้างเมืองนครศรีธรรมราช เชื่อกันว่าเป็นเจดีย์ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของ
พระพุทธเจ้า ลักษณะเจดีย์เป็นแบบลังกาวงศ์ พระสถูปเป็นรูปโอคว่ำตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม มี
กำแพงแก้วล้อมรอบพระสถูปเป็นลานประทักษิณ มีเจดีย์ประดิษฐานพระพุทธรูปทั้งสี่มุม ที่เสา
หามเหนือองค์ระฆังและบัลลังก์มีรูปปั้นพระสาวกเดินจงกรมติดประจำเสาแปดองค์ เหนือขึ้นไป
เป็นปล้องโถง บัวคว่ำบัวหงายรับปลียอดซึ่งหุ้มด้วยแผ่นทองคำ สุกปลียอดเป็นหยาดน้ำค้าง
เมืองโบราณสร้างพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช โดยย่อส่วนลงเป็นหนึ่งในสามขององค์จริง
และมุ่งเอาแต่ส่วนที่เป็นแบบเก่าจริงๆเท่าที่สืบค้นได้ เพราะปูชนียสถานแห่งนี้ได้รับการบูรณะ
มาโดยตลอด

๘. เทวรูปปิลลวะ พังงา

เทวรูปพระวิษณุ พระศิวะ พระลักษมี ทำด้วยศิลา ประติมากรรมทั้งสามองค์นี้เป็นฝีมือของ
ช่างปิลลวะในอินเดียได้ (พุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔) ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ครั้งพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำรงพระยศเป็นมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จมาทอดพระเนตรเทวรูปสา
มองค์ใกล้พระพักตร์และพระวรกายออกมาจากโคนต้นตะแบก ไม่มีผู้ใดทราบว่าเป็นเริ่มเดิมที
เทวรูปเหล่านี้อยู่ที่ใดมาก่อน หรือถูกเคลื่อนย้ายมาจากที่ใดที่หนึ่งจึงถูกค้นตะแบกหุ้มไว้เช่นนี้
ลักษณะทรงผมและผ้าห่มแสดงแบบอย่างอินเดียชัดเจน ปัจจุบันเทวรูปทั้งสามองค์นี้ได้รับการ
เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

๙. พระบรมธาตุไชยา สุราษฎร์ธานี

พระบรมธาตุไชยาถือว่าเป็นเจดีย์สถานอันศักดิ์สิทธิ์และสำคัญของทางภาคใต้ มีลักษณะคล้าย
กับเจดีย์จันทิพวนะ เป็นเจดีย์ทรงมณฑปเลียนแบบเจดีย์จันทิเมนคุกในชวา และมีอายุเก่ากว่า
โรพุทธโธ คิ้วองค์พระบรมธาตุเป็นสี่เหลี่ยมตั้งอยู่บนฐานธาตุสี่เหลี่ยม ทั้งหมดก่อด้วยอิฐป็น
สำเร็จรูป ไม่สอปูน มีเจดีย์จำลองอยู่ที่มุมทั้งสี่ ยอดแหลมเป็นรูปพระ โพธิ์ศัตว์อวโลกิเตศวรสี่
พักตร์ตามคติพุทธศาสนาหายาน ความมุมบนที่องค์พระธาตุมีเกียรตินุขประดับองค์ระฆังตาม
คติที่นิยมกันในชวา หน้าบันด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกเป็นรูปพระ โพธิ์ศัตว์อวโลกิเตศวร
นั่งห้อยพระบาท ทางทิศใต้เป็นรูปนางดารารประทับนั่งขัดสมาธิ ทางทิศตะวันตกเป็นรูปพระ
โพธิ์ศัตว์ศรีอาริยมะโคตรประทับนั่งขัดสมาธิ ยกพระหัตถ์ทำปางเทศนา พระเจดีย์ได้รับการ

ปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ด้วยเหตุนี้ลวดลายที่ซุ่มบางแห่งจึงมีลวดลายในสมัยรัตนโกสินทร์แทรกปะปนอยู่ด้วย เมืองโบราณได้สร้างพระบรมธาตุไชยาขึ้นตามแบบอย่างเก่าสุดที่พบในชวา

๑๐. ตลาดโบราณ

ตลาดโบราณหรือตลาดบกเป็นบรรยากาศของชุมชนเมืองในอดีต ซึ่งผู้คนยังดำรงชีพในรูปแบบของสังคมที่สามารถดำเนินอยู่ได้โดยลำพังไม่ต้องพึ่งพาสังคมภายนอกมากนัก เพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งทางวัตถุและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นร้านค้าขายสิ่งของจำเป็น รวมทั้งการบริการต่างๆ การมหรสพ แหล่งอบายมุข แม้กระทั่งศาลเจ้าและที่สิงสถิตของเจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ไม่ว่าชุมชนใดก็ตาม เพราะมีส่วนสำคัญในการโน้มน้าวให้ผู้คนในชุมชนสามารถดำเนินคามวิถีชีวิตของคนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี อาคารบ้านเรือน ณ ตลาดโบราณแห่งนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากถนนสายเก่าแห่งหนึ่งในจังหวัดตาก ผสมผสานกับสภาพบ้านเรือน ร้านค้าที่ถนนในเมืองกำแพงเพชร โดยเมืองโบราณได้รื้อถอนอาคารบ้านเรือนย่านเก่าในกรุงเทพฯ แดบยานนาวามาปลูกสร้างขึ้น ดังนั้นการเข้าชมตลาดโบราณจึงให้ภาพความทรงจำจากอดีตที่หวนคืนมาสู่ห้วงสำนึกได้อย่างมีชีวิตชีวา

๑๑. ศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณาราม เพชรบุรี

ศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณารามหรือมักเรียกกันว่า ศาลาหน้าพระเจ้าเสือ เดิมเป็นพระตำหนักอยู่ในพระบรมมหาราชวังกรุงศรีอยุธยา ต่อมาสมเด็จพระเจ้าเสือโปรดเกล้าฯ ให้รื้อถวายสมเด็จพระสุวรรณมุนี (สมเด็จพระเจ้าแดง โม) พระสังฆราชแห่งกรุงศรีอยุธยาสมัยนั้น ซึ่งมีชาติภูมิเป็นชาวเพชรบุรี พระตำหนักจึงถูกรื้อมาไว้ที่วัดเดิมซึ่งท่านเคยอาศัยเล่าเรียนอยู่ศาลาการเปรียญหลังนี้เป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๓ สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง เสาทุกต้นเป็นเสาแปดเหลี่ยม บานประตูกลางด้านหน้ามีลายจำหลัก ไม้อันประณีตพิศดาร ประตูเป็นตู้เรือนแก้วยอดแหลมดูเด่นสง่าเป็นพิเศษ ทั้งยังมีลายปูนปั้นที่หน้าบัน อันเป็นฝีมือช่างชั้นครูของเพชรบุรีโดยแท้ หลังคามุงกระเบื้องกาบ มีช่อฟ้า ใบระกาประดับกระจก ฝาปะกนด้านนอกเดิมเขียนลายทอง ภายหลังลบเลือนไปจึงทาสีแดงทับ ส่วนภายในเป็นสีฝุ่น ซึ่งก็ลบเลือนเสียหายส่วนมากเช่นเดียวกัน เมืองโบราณได้สร้างศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณารามขึ้นโดยย่อส่วนลงให้เล็กกว่าของจริงเล็กน้อย ภายในจัดเป็นพุทธพิพิธภัณฑ์แสดงศิลปวัตถุต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องในพระพุทธศาสนา

๑๒. /๑๓. หอพระไตรปิฎกและหอรองษ์

ในสมัยโบราณนิยมสร้างหอพระไตรปิฎกหอพระไตรปิฎกหลังนี้เดิมอยู่ที่วัดใหญ่ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เมืองโบราณได้ขอภาคิกรรมมาปลูกสร้างไว้ รูปทรงทางด้าน

สถาปัตยกรรมที่งดงาม รวมทั้งการตกแต่งด้วยภาพเขียนสีและการแกะสลักไม้ ทำให้อาคาร
หลังนี้ทรงคุณค่ามาก สมัยโบราณนิยมสร้างหอพระไตรปิฎกไว้กลางสระน้ำ เพื่อป้องกัน
อันตรายพระไตรปิฎกจากมด ปลวก และไฟ

๑๔. พระปรางค์วัดพระศรีมหาธาตุ ราชบุรี

ตั้งอยู่ในวัดมหาธาตุ ตำบลหลุมคิน อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สร้างขึ้นเนื่องในพุทธศาสนา
นิกายมหายาน องค์ปรางค์ก่อด้วยอิฐฐานก่อด้วยศิลาแลง เป็นศิลปะลพบุรี สร้างขึ้นตั้งแต่ราว
พุทธศตวรรษที่ ๑๕ จนถึง ๑๘ แต่มีการซ่อมแซมและสร้างเพิ่มเติมในสมัยหลัง เช่นภาพ
จิตรกรรมฝาผนังภายในคูหาปรางค์เป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยาตอนต้นรูปปั้นและลวดลาย
ประดับส่วนบนของปรางค์มีทั้งฝีมือช่างสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ เมืองโบราณได้พระ
ปรางค์นี้ขึ้น โดยย่อจากขนาดจริงมาเป็นสามในสี่ส่วน

๑๕. สวนขวา

กลุ่มสถาปัตยกรรมแบบจีนแห่งนี้เชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของสวนขวาภายในพระบรมมหาราชวัง
ครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งสร้างไว้เพื่อเป็นที่เสด็จประพาสภายใน
พระบรมมหาราชวัง ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เลิกล้มสวนขวา
เสีย และให้รื้อถอนสิ่งก่อสร้างต่างๆ ไปด้วยวัดหลายวัด ในสวนขวามีทั้งแก่งหินที่นิยมสร้าง
โดยพระมหากษัตริย์หรือเจ้านายผู้สูงศักดิ์ แผ่นศิลา รูปเสา สิงโต ตุ๊กตาสี และแผ่นหินจำหลัก
ภาพเรื่องราวในพงศาวดารจีนมากมาย

เมืองโบราณได้ขอภาคิกรมขึ้นส่วนสิ่งก่อสร้างเหล่านี้มาจากวัด ไร่เงิน ตำบลครอกจันทร์
อำเภอยานนาวา กรุงเทพฯ เพื่อแสดงให้เห็นว่าในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีศิลปะจีนเข้ามา
ปะปนกับศิลปะไทยอยู่มากและสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างไทยจีน

๑๖. ท้องพระโรงกรุงธนบุรี

ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี บ้านเมืองเพิ่งฟื้นตัวจากการสงคราม มิได้มั่งคั่งดังยุคราช
ธานีกรุงศรีอยุธยา พระราชวังของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงเกิดขึ้นในลักษณะที่เรียบง่ายแต่
มากด้วยประโยชน์ใช้สอย โดยเป็นทั้งที่ประทับและที่เสด็จออกว่าราชการ อาคารเป็นอาคาร
ทรงไทยชั้นเดียวแบบตรีมุข และมีลายจำหลักไม้ประดับตกแต่งเล็กน้อย

เนื่องด้วยทรงมีเชื้อสายชาวจีน ภายในท้องพระโรงกรุงธนบุรี เมืองโบราณจึงใช้เครื่อง
ตกแต่งแบบจีน ทั้ง โต๊ะ เก้าอี้ และพระแท่นบรรทม นับเป็นความลงตัวของการผสมผสานความ
เป็นไทยและจีนได้อย่างงดงาม และที่สำคัญที่ฝาผนังภายในส่วนพระราชมณเฑียร เมืองโบราณ
ได้ตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนัง ศิลปะอยุธยาตอนปลาย แสดงเรื่องราวพงศาวดารสมัยกรุง

ธนบุรี นับแต่เสียกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. 2310 จนถึงการสร้างกรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งใหม่ของคนไทย ซึ่งเป็นวีรกรรมที่สำคัญยิ่งของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

๑๗. พระพุทธรูปทวารวดี

เมืองโบราณนครชัยศรีหรือนครปฐม โบราณ เริ่มเป็นบ้านเป่าเมืองมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๒ เจริญรุ่งเรืองจนถึงราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ดังปรากฏหลักฐานเนื่องในพุทธศาสนานิกายเถรวาท มีการสร้างพระสถูปเจดีย์และ โบราณวัตถุสถานต่างๆมากมาย จนเกิดรูปแบบทางศิลปกรรมที่เป็นรูปลักษณะของตนเองที่เรียกว่า วัฒนธรรมทวารวดี วัฒนธรรมดังกล่าวได้แผ่ไปทั่วทุกภูมิภาค สิ่งหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของวัฒนธรรมทวารวดีก็คือ การสร้างพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาขนาดใหญ่ประทับนั่งห้อยพระบาท ปัจจุบันพบสิ่งดังกล่าวได้นำไปประดิษฐานตามสถานที่ต่างๆดังนี้คือ พระอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์ ถานประตักษิณด้านทิศใต้ขององค์พระปฐมเจดีย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

๑๘. เรือนทับขวัญ นครปฐม

เรือนที่อยู่อาศัยของบุคคลผู้มีฐานะในสังคมไทย เช่น คหบดี ขุนนางและเจ้านาย เป็นรูปแบบเรือนไทยแบบเรือนเครื่องสับ คือเรือนที่ทำจากไม้จริง และแสดงให้เห็นถึงระบบการสร้างของไทยแบบโบราณที่ใช้วิธีการเจาะรูเข้าเคียวและใช้สลักไม้ ผังเรือนจัดเป็นเรือนหมู่ ที่ได้ถ่ายแบบมาจากเรือนทับขวัญ ซึ่งรัชกาลที่ 6 ทรงสร้างขึ้นในเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม ปั้นลมเป็นรูปตัวหงากระหนกแบบเดียวกับปั้นลมของปราสาท ซึ่งพบในรูปจำหลักบนใบเสมาสมัยทวารวดี ที่เมืองฟ้าแดดสงยาง กาฬสินธุ์

๑๙. กุ่มขุนแผน

เมืองโบราณได้สร้างเรือนไทยอยุธยาโดยถ่ายแบบมาจากกุ่มขุนแผน ซึ่งทางราชการได้สร้างขึ้นไว้กลางสระบริเวณคูโบราณหลังวัดเกษ จังหวัดอยุธยา มีตะแลงแกงอยู่ทางทิศตะวันออก ส่วนทิศใต้คือถนนหน้าห้วยเขย ตามท้องเรื่องในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนชวนให้เข้าใจว่าขุนแผนมาคิดคุกอยู่ที่นั่นนานหลายปี จึงสร้างเป็นอนุสรณ์ของขุนแผน คอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง ซึ่งในวรรณคดีได้พรรณนาสภาพต่างๆบนเรือนนั้นอย่างชัดเจน นำมาเปรียบเทียบกับแบบบ้านโบราณที่มีรูปทรงงดงามของคหบดีอีกหลายแห่ง แล้วจึงก่อสร้างขึ้นตามแผนผังของกุ่มขุนแผนดังที่เห็น

๒๐. อนุสรณ์สถานสงครามยุทธหัตถี

สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ไทยต้องเสียเอกราชให้กับพม่าครั้งแรกในแผ่นดินของสมเด็จพระมหาธรรมราชาซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๑๑๒ พระเจ้าบุเรงนอง กษัตริย์พม่า ได้ขอรับตัวสมเด็จพระนเรศวรไปเป็นราชบุตรธรรม เสมือนเป็นตัวประกัน เพื่อมิให้ทางฝ่ายไทยแข็งเมือง สมเด็จพระ

พระนเรศวรเมื่อเจริญวัยขึ้นทรงมีพระปรีชาสามารถมาก โดยเฉพาะทางด้านการรบ พระเจ้านันทบุเรงเกรงว่าสมเด็จพระนเรศวรจะเป็นภัยต่อบ้านเมืองในภายภาคหน้าจึงทรงคิดจะตัดเสียดสมเด็จพระนเรศวรจึงทรงประกาศอิสรภาพไม่ขึ้นกับพม่าอีกต่อไป ณ เมืองแครง ตรงกับเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๑๒๗ ได้ทรงทำการยุทธหัตถีกับสมเด็จพระมหาอุปราชาพระราชบุตรของพระเจ้านันทบุเรง ณ หนองสาหร่าย แขวงเมืองสุพรรณบุรี ทรงใช้พระแสงของ้าว (เจ้าพระยาแสงพลท้าย) ฟันพระมหาอุปราชาสิ้นพระชนม์ทันที ปัจจุบันทางราชการได้สร้างอนุสรณ์เพื่อระลึกถึงวีรกรรมของพระองค์ในครั้งนั้น เรียกว่า อนุสรณ์ดอนเจดีย์

๒๑. อนุสรณ์สถานกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท

สมัยกรุงศรีอยุธยาได้เกิดมีตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลขึ้น ซึ่งมีความสำคัญลดลงมาจากพระมหากษัตริย์ เจ้านายที่ดำรงตำแหน่งนี้จะประทับอยู่ ณ พระราชวังที่แยกออกจากพระราชวังหลวง เป็นเหตุให้คนทั่วไปเรียกกันว่า วังหน้า และสืบต่อกันมาถึงรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาททรงเป็นพระอนุชาในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช นับว่าเป็นศึกที่ยิ่งใหญ่กว่าทุกครั้งที่มาเยือนมาตีไทย เนื่องจากว่าพม่าเห็นว่าไทยมีการเปลี่ยนแปลงราชวงศ์ใหม่ เหตุการณ์ในเมืองไทยจึงไม่น่าจะสงบ เป็นโอกาสเหมาะที่จะยกกองทัพมาตีไทยให้ได้เสียในคราวเดียว พระเจ้าปดุงทรงมีพระบัญชาให้จัดกองทัพเป็นเก้าทัพ เข้ามาร่วมกัน ทั้งทางตะวันตก เหนือ และ ใต้ ฝ่ายไทยมีกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทเป็นแม่ทัพ ด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์ในการบัญชาการรบที่มีทั้งความเข้มแข็ง เด็ดขาด และปราดเปรื่อง จึงเป็นขวัญกำลังใจสำคัญแก่กองทัพไทยจนสามารถรบชนะพม่าได้ในทุกทิศทุกทางทั้งที่พมามีกำลังมากกว่า

๒๒. ด่านเจดีย์สามองค์ กาญจนบุรี

ด่านเจดีย์สามองค์เป็นด่านที่เชื่อมติดต่อกันระหว่างจังหวัดกาญจนบุรีของไทยกับเมืองทวายของพม่า มีชื่อเรียกตามพระเจดีย์แบบมอญสามองค์ สร้างเรียงเป็นแถว องค์หนึ่งอยู่ในแดนประเทศไทย องค์ที่สองอยู่ตรงเส้นเขตแดน และสามมอยู่ในแดนประเทศพม่า พระเจดีย์สามองค์นี้ เป็นของเก่ามีมานานแต่สมัยอยุธยา เป็นเจดีย์แบบเรียบๆ ไม่มีอะไรประดับ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างในสมัยรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. ๑๙๕๑-๒๐๓๑) เพราะสมัยนั้นอยุธยามีสัมพันธไมตรีกับพระเจ้าธรรมเจดีย์แห่งกรุงหงสาวดี ด่านเจดีย์สามองค์มีความสำคัญ เพราะเป็นเส้นทางเดินทัพที่พม่าใช้เดินทางผ่านเข้ามารุกรมศรีอยุธยา

๒๓. พระที่นั่งคูสิตมหาปราสาท กรุงเทพฯ

พระที่นั่งคูสิตมหาปราสาทเป็นพระมหาปราสาทที่เก่าแก่ที่สุดของกรุงเทพฯ และเป็นปราสาททรงไทยแท้ที่เหลืออยู่เพียงแห่งเดียวในกรุงเทพฯ แขนงเป็นรูปจัตุรมุข สูงใหญ่เท่ากับพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระที่นั่งองค์นี้ใช้เป็นที่ประกอบพระราชพิธีสำคัญๆ ของพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ภายในตกแต่งอย่างวิจิตรประณีต เนื้อช่องหน้าต่างเป็นภาพวาดแสดงเหตุการณ์สำคัญและพระราชกรณียกิจในสมัยรัชกาลที่ 1 ทั้งการสร้างกรุงเทพฯ การสงคราม และความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ฯลฯ ส่วนภาพวาดระหว่างช่องหน้าต่างเป็นภาพเรื่อง "พระราชพิธีสิบสองเดือน" ซึ่งเป็นพระราชพิธีสำคัญอันเนื่องในการปกครอง การศาสนา และความเป็นอยู่ของชาวไทยสมัยก่อน

๒๔. เรือนคั่น

เรือนคั่นหรือพระตำหนักเรือนคั่น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นภายในพระราชวังดุสิต กรุงเทพฯ มีลักษณะเป็นเรือนฝาปะกน หลังคามุงกระเบื้องดินเผา เป็นแบบเรือนหมู่ คือทางฝ่ายทิศตะวันออกและตกเป็นเรือนนอนฝ่ายละหลัง ทิศเหนือเป็นเรือนรับแขกหรือห้องนั่งขนาดใหญ่หนึ่งหลัง ขนาดเล็กหนึ่งหลัง ทางทิศใต้ทำอย่างหลังคาแฝดเป็นเรือนครัวอีกหนึ่งหลัง มีนอกชานปูแล่นถึงกัน โดยตลอด พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดการเสด็จประพาสเป็นส่วนพระองค์ โดยแต่งองค์เป็นราษฎรสามัญปะปนไปกับประชาชน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทรงตรวจตราความเป็นอยู่และทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด แทนที่จะได้รับทราบข่าวจากทางราชการเพียงฝ่ายเดียว การเสด็จฯ โดยไม่แสดงพระองค์ให้ผู้ใดรู้ว่าเป็นใครเช่นนี้ เรียกว่า ประพาสคั่น ระหว่างที่เสด็จประพาสคั่นเครื่องใช้ส่วนพระองค์และผู้ที่พระองค์ท่านได้รู้จักมักคุ้น ล้วนโปรดเกล้าฯ ให้เรียกชื่อแล้วตามด้วยคำว่า คั่น เช่น เพื่อนคั่น และเมื่อโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเรือนแบบที่ราษฎรอยู่กันอย่างสามัญธรรมดาจึงโปรดเกล้าฯ ให้เรียกว่า เรือนคั่น

๒๕. วิหารพระศรีสรรเพชญ์ อยุธยา

วิหารพระศรีสรรเพชญ์อยู่ในบริเวณวัดพระศรีสรรเพชญ์อันเป็นเขตพุทธาวาสในเขตพระราชวังหลวงกรุงศรีอยุธยา เป็นวิหารใหญ่ขนาดเก้าห้อง ก่ออิฐถือปูน วิหารหลังนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๔๒ ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ (พ.ศ. ๒๐๓๔-๒๐๖๒) เพื่อใช้เป็นที่ประดิษฐานหล่อปางพระประทับยืนองค์หนึ่งซึ่งหุ้มด้วยทองคำหนัก ๓๔๖.๕ กิโลกรัม (๒๘๖ ชั่ง) มีพระนามว่า พระศรีสรรเพชญ์ พระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมือง ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า ทหารพม่าได้เอาไฟมาเผาผลอกทองคำที่หุ้มองค์ไปจนหมดเหลือแต่ซากและเผาพระวิหารเสีย ต่อมาพระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ครองพระราชสมบัติและสร้างกรุงเทพมหานครแล้ว ได้มีพระราชประสงค์ที่จะบูรณะพระศรีสรรเพชญ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม แต่องค์พระชำรุดละลายเหลือที่จะบูรณะได้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้เก็บซากมาบรรจุไว้ในพระเจดีย์ที่ทรงสร้างขึ้นในวัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์) แล้วพระราชทานพระนามเดิมว่า พระเจดีย์ศรีสรรเพชญ์ดาญาณ

๒๖. พระที่นั่งจอมทอง

เป็นพระที่นั่งองค์หนึ่งอยู่ในเขตวัดพระศรีสรรเพชญ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพระวิหารหลวง ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อสมัยใด แต่ต่อมาได้กลายเป็นหอมณเฑียรธรรมไป โดยมีหลักฐานในพระราชพงศาวดาร ในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ. ๒๑๖๓-๒๑๗๑) ว่าได้โปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระที่นั่งองค์นี้

๒๗. พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท

พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท พระที่นั่งซึ่งเป็นศรีสง่าแห่งกรุงศรีอยุธยา สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กรุงศรีอยุธยาได้เป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจของราชอาณาจักรแล้ว และพระที่นั่งองค์นี้ได้เป็นที่รวมความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะสถาปัตยกรรมอยุธยา นับตั้งแต่ฐานไปจนถึงเครื่องยอดพระที่นั่งสรรเพชญ์ฯ ใช้เป็นที่ประกอบพิธีสำคัญของราชสำนักและเป็นที่รับแขกเมืองของพระมหากษัตริย์ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และรับราชทูต จนกระทั่งถูกเผาทำลายทั้งองค์เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 เมืองโบราณสร้างพระที่นั่งสรรเพชญ์ฯ ขึ้นจากซากผังอาคารพระที่นั่ง ประกอบกับหลักฐานด้านเอกสารทั้งของไทยและต่างชาติ รวมทั้งหลักฐานจากศิลปกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา และในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2515 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันและสมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงใช้พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท ณ เมืองโบราณ รับรองสมเด็จพระนางเจ้าอลิษาเบธที่ 2 และพระราชสวามี ซึ่งในวันนั้นเมืองโบราณได้ถือเป็นสิริมงคล และเป็นเสมือนวันเปิดเมืองโบราณต่อสาธารณชนอย่างเป็นทางการด้วย

๒๘. สวนรามเกียรติ์

รามเกียรติ์หรือนิทานพระราม เป็นนิยายโบราณของอินเดียครั้งพวกอารยันเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคกลางแถบแม่น้ำคงคา ซึ่งเรื่องราวทางฝ่ายพระพุทธศาสนาเรียกว่า มัชฌิมประเทศ และฝ่ายฮินดูเรียกว่า ภารตวรรษ มีวีรบุรุษ ชื่อพระราม เป็นผู้นำทัพไปปราบปรามทางทิศใต้จนถึงเกาะลังกา ซึ่งขณะนั้นเป่าเมืองของพวกคราเวียดิน นิยายเรื่องนี้ได้เล่าสืบต่อกันมาจนถึงราวต้นพุทธกาล คือประมาณ ๒๕๐๐ ปีล่วงมาแล้ว พระฤาษีผู้ซึ่งมีนามว่า วาลมิกิ ได้รจนาเป็นบทโคลงภาษาสันสกฤตเรียกเรื่อง รามายณะ เป็นอวตารปางหนึ่งของพระนารายณ์ คือปางรามจันทราวตาร

เรื่องรามายณะได้แพร่หลายเข้ามาในดินแดนประเทศไทยเป็นเวลานาน ดังมีหลักฐานตาม ประติมากรรมและภาพจำหลักประดับตกแต่งโบราณสถานหลายแห่ง ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการแต่งเรื่องนี้ใช้เล่น โขนและละคร เรียกว่าเรื่อง รามเกียรติ์ และใช้ในการเขียน ปั้น แกะสลักประดับฝาผนังวัดและวัง เป็นอาทิ กล่าวกันว่าในคราวเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๒ บ้านเมืองถูกไฟไหม้เสียหายยับเยิน ต้นฉบับรามเกียรติ์สูญหายกระจัดกระจาย ครั้นถึงรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใหม่ให้สมบูรณ์

๒๕. พระตำหนักคำหยาด อ่างทอง

เป็นพระราชตำหนักของสมเด็จพระเจ้าอุทุมพร ผู้ทรงสละราชสมบัติให้แก่สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ แล้วทรงออกผนวช บางโอกาสได้เสด็จมาประทับจำพรรษาที่พระตำหนักแห่งนี้ อันตั้งอยู่ในบริเวณวัดร้างชื่อว่า วัดโพธิ์ทอง ตำบลคำหยาด อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง พระองค์ทรงครองพระราชสมบัติสืบต่อจากสมเด็จพระนารายณ์ แต่ครองราชย์ได้เพียง ๑๐ วัน ก็ทรงสละราชสมบัติ ครั้นมีศึกพม่ามาประชิดพระนครศรีอยุธยา พระองค์ได้ทรงลาผนวชมาช่วยบัญชาการศึกษา ครั้นเสร็จศึกก็ทรงออกผนวชอีก ด้วยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศทรงแสดงความรังเกียจสมเด็จพระเจ้าอุทุมพรจึงทรงปลีกตัวเองออกมาอยู่ให้ไกลพระนคร และทรงสร้างตำหนักคำหยาดขึ้น ได้ประทับอยู่ได้ระยะเวลาหนึ่งก็เสด็จออกมาประทับที่วัดประดู่ทรงธรรมนอกกำแพงพระนคร พระตำหนักคำหยาดนี้เข้าใจกันว่าเดิมคงจะอยู่ในบริเวณวัดโพธิ์ทอง ซึ่งยังไม่ร้าง ด้วยความจำเป็นทางพระวินัยพระสงฆ์จะต้องทำวัตร ต้องฟังปาติโมกข์ ต้องปลงอาบัติต่อหน้าเพื่อนสภธรรมิกเป็นประจำทุกเดือน แต่ต่อมาวัดคงจะร้างไปในคราวกรุงแตกผู้คนต่างแตกฉานชานเข็นถูกกวาดค้อนไปหมด จึงร้างไปพระตำหนักก่อด้วยอิฐ ยกพื้นสูง มีใต้ถุนและเจาะช่องใต้ถุนเป็นรูปประดู่โค้งแหลม ตามคติการก่อสร้างสมัยนั้นที่นิยมสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระตำหนักมีมุขย่อกระเปาะด้านหน้าทางทิศตะวันออก เครื่องบนไม่เหลือให้เห็น คงปรากฏเพียงผนังตึกซึ่งเป็นอาคารขนาดกะทัดรัดพอดี มีขนาดใหญ่กว่าพระตำหนักพระพุทธโฆษาจารย์ที่วัดพุทธไสวรรค์เล็กน้อย ถ้าตัดมุมหน้าออก รูปทรงของทั้งสองอาคารนี้จะคล้ายกันมาก อาคารชนิดนี้มีปรากฏอยู่ในอยุธยาทั้งสองแห่ง คือวัดตึกกับวัดเจ้าท่าในคลองสระบัว นับว่าเป็นอาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์ลาถาปัตยกรรมที่คู่ควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

๓๐. หอพระแก้ว

อาคารไม้สูงทรงแปดเหลี่ยมที่เมืองโบราณได้แบบอย่างมาจากภาพจำหลักไม้บนบานประตูคู่พระธรรมสมัยอยุธยา ที่เก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพ อาคารหลังนี้เป็น

สถานที่ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรุ่งเรืองทางด้านศาสนาของราชธานีศรีอยุธยา ทั้งนี้เพราะเมื่อกรุงศรีอยุธยาสามารถปราบปรามบ้านเมืองน้อยใหญ่ต่างๆ ได้แล้ว ได้ัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากดินแดนเหล่านั้นมารวบรวมไว้ที่กรุงศรีอยุธยา

ภายในหอพระแก้วเป็นที่ประดิษฐานพระแก้ว ซึ่งเป็นคตินิยมที่นับถือกันในหัวเมืองล้านนา และที่คัวอการ ได้ตกแต่งด้วยภาพเขียนซึ่งเป็นเรื่องราวในพุทธประวัติ ชาดก และไตรภูมิพระร่วง รวมทั้งศิลปกรรมอีกหลายแขนงที่ตกแต่งขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา เช่นงานจำหลักไม้ งานประดับมุก และที่พระระเบียงคคเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปแกะจำหลักไม้ขนาดใหญ่ในปางต่างๆ

๓๑. สวนขุนช้างขุนแผน

เรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นนิทานที่แต่งเป็นบทกลอนสำหรับขับเสภา มีมาแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ครั้นเสียพระนครแก่กองทัพพม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ คันฉับเสภากระจัดกระจายสูญหาย ทอถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ ๒ และ ๓ บรรดาควิทั้งหลายได้ช่วยกันแต่งใหม่เป็นตอนๆ สำหรับขับเสภา ชั่วคืนหนึ่งๆต่อมาจึงได้รวบรวมขึ้นเป็นหนังสือเรื่องขุนช้างขุนแผน เมืองโบราณ ได้จัดสวนขุนช้างขุนแผนขึ้น โดยมีรูปปั้นแสดงเหตุการณ์ต่างๆดังนี้คือ นางพิมพิลาไลยกับนางสายทองผู้เป็นที่เลื่อมพากันออกไปไร่ฝ้าย ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง จับขุนช้างกับนางพิมพิลาไลย (นางวันทอง) มัดประจาน ขุนแผนมีกุมารทองยืนอยู่บนบ่า และมีม้าสีหมอกอยู่ข้างๆ ขุนแผนขี่ม้ากับขุนเพชรอินทรา ขุนแผนฆ่าขุนรามอินทรา เปรตนางวันทองห้ามทัพพระยาไวยวรนาถ

๓๒. พระปรางค์ยอดกลีบมะเฟือง ชัยนาท

พระปรางค์ยอดกลีบมะเฟืองเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมรุ่นเก่าก่อนกรุงศรีอยุธยานิยมสร้างกันในสมัยอู่ทองหรืออโยธยา ก่อด้วยอิฐแบบสมิทไม่สอปูน เป็นปรางค์ทรงระฆะสูง ฐานกว้าง ๑๒ เมตร สูงตลอดองค์ ๒๐ เมตร จัดอยู่ในสมัยอู่ทองตอนปลาย อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ปรางค์ยอดกลีบมะเฟืององค์นี้ได้ถ่ายแบบมาจากปรางค์องค์นี้คือ แม่น้ำปูลาบผิมจะร่วงหล่นลงมาหมดเหลือแต่อิฐ แต่อิฐก็มีได้ร่วงหล่นมาเลขต่างๆที่ไม่ได้สอปูน อิฐที่วางไว้แบบสมิทเป็นเนื้อเดียวกัน แสดงถึงเทคนิคการก่อสร้างอันดีเยี่ยม ซึ่งสมัยหลังไม่อาจทำได้ รูปทรงของยอดกลีบมะเฟืองนั้นนอกจากที่สรรคนบุรีแล้วยังพบที่วัดมหาธาตุ ลพบุรี อันเป็นศิลปะอโยธยา กลีบมะเฟืองแต่ละกลีบมีรูปปั้นเทพนมประจำทุกกลีบ เฉพาะที่เมืองสรรคนบุรีนับจำนวนได้ ๒๘ กลีบ หมายถึงจำนวนดาวฤกษ์ ๒๘ กลุ่มตามคัมภีร์ของมหายาน (นิภายหินยานถือว่ามี ๒๗ กลุ่ม) อันจำนวนกลีบมะเฟืองนี้แต่ละแห่งไม่เท่ากัน คือบางที่ก็มี ๓๒ กลีบ อันหมายถึงอาการ ๓๒ ของมนุษย์ อย่างไรก็ตามก็จำนวนกลีบนั้นล้วนเจตนาให้เข้ากับทางธรรมและทางโลกเสมอ

๓๓. มณฑปพระพุทธบาท สระบุรี

มณฑปพระพุทธบาทเป็นสถานที่จารึกแสวงบุญสำคัญของราชอาณาจักร นับตั้งแต่มีการค้นพบในสมัยพระเจ้าทรงธรรม แห่งกรุงศรีอยุธยา พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อสืบต่อกันมาว่า ถ้าได้ไปนมัสการพระพุทธบาทถึง 7 ครั้งจะไม่ตกนรก

มณฑปพระพุทธบาทเป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยา เมืองโบราณสร้างมณฑปพระพุทธบาทขึ้น โดยยึดถือข้อมูลที่ปรากฏในนิราศพระบาทของสุนทรภู่ และปูน ใหวาทำฉันทของพระมหานาค วัดท่าทราย การตกแต่งภายในมณฑปประดับกระจกเงาบนผนังและเพดาน ตามแบบอย่างที่เคยมีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนรอยพระพุทธบาทนั้นได้รับมอบจาก ๑๗๗๑ ประธานาธิบดี เวินกะตะคีรี แห่งอินเดีย ในปี พ.ศ. 2515

๓๔. กุฏิพระสงฆ์

กุฏิพระสงฆ์นี้เป็นของเก่าแก่ที่เมืองโบราณขอภาคกรรมมาจากวัดสิทธาราม จังหวัดตาก สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง มีขนาดใหญ่ เพราะเป็นของสำคัญของจังหวัดตาก ลักษณะการก่อสร้างแสดงให้เห็นถึงฝีมือช่างท้องถิ่นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

๓๕. พระปราสาทสามขอม ลพบุรี

สร้างด้วยศิลาแลง ตั้งอยู่กลางใจเมืองลพบุรี ศิลปกรรมการก่อสร้างของสถาปัตยกรรมแห่งนี้คล้ายศิลปะขอมเรียกกันว่า ศิลปะแบบลพบุรี อาชुरาวพุทธศตวรรษที่ ๑๔ เป็นศิลปะร่วมสมัยกับบายูนของขอม ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพระนครหลวง (นครธม) ในประเทศเขมร ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นปราสาทสามองค์ ก่อด้วยศิลาแลงตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน สร้างขึ้นในบริเวณที่เป็นเนินดินสูง ภายนอกองค์ปราสาทประดับด้วยลายปูนปั้น ส่วนที่ต้องการจำหลักลวดลายอย่างละเอียดทำด้วยหินทราย ได้แก่ กรอบประตู เสา บัว พระปราสาทสามองค์แห่งนี้สร้างขึ้นตามคติพระพุทธศาสนา นิกายมหายาน กล่าวคือ พระพุทธเจ้ามกายเป็นสามอย่างเรียกว่า ธรรมกาย คือ พระธรรม สัม โภคกาย คือกายอันอยู่ในอำนาจการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และนิรมานกาย คือกายอันบริสุทธิ์ปราศจากกิเลส พระปราสาทองค์กลางที่ประดิษฐานพระอาทิตย์พระพุทธรูป ส่วนพระปราสาทองค์ขวาและซ้ายเป็นที่ประดิษฐานพระ โพธิสัตว์อวโลกิเตศวร และนางปรัชญาปารมิตา ตามลำดับ

๓๖. วิหารวัดโพธิ์เก้าต้น สิงห์บุรี

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๘ กองทัพพม่ายกมารุกรานกรุงศรีอยุธยา ด้ย้ายล้อมประชิดเมืองน้อยใหญ่รอบพระนคร จัดทหารเป็นกองโจรออกปล้นสะดมชาวบ้านทำให้ชาวเมืองสิงห์บุรีโกรธแค้น จึงรวบรวมกำลังต่อสู้กันจนพม่าแพ้พ่ายล้มตายเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้คนในระแวกใกล้เคียงอพยพมารวมกันมากขึ้น ได้ตั้งเป็นค่ายเพื่อต่อสู้พม่าที่บริเวณวัดโพธิ์เก้าต้น ตำบลบางระจัน

และนิมนต์อาจารย์ธรรมโชติ วัดเขานางบวชแขวงสุพรรณบุรี ซึ่งชาวบ้านนับถือกันว่าเป็นผู้รู้ วิทยาคม มาอยู่ช่วยในวัด โทธิ์แก้คั้นด้วย ครั้นแม่ทัพพม่าทราบข่าวการต่อต้านของชาวบ้าน บางระจัน จึงจัดกองทัพไปโจมตีค่ายบางระจันเจ็ดครั้งด้วยกัน แต่ก็แตกพ่ายกลับมาทุกครั้ง ในการรบครั้งที่ ๘ แม่ทัพพม่าได้แต่งตั้งชาวมอญคนหนึ่งให้ดำรงตำแหน่งสุกี้ (นายกองใหญ่) ด้วย ว่าเคยอาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยามานานหลายปีจนรู้ชั้นเชิงการรบของทหารไทย จึงใช้วิธีตั้งค่าย มั่นแล้วค่อยยิงปืนต่อสู้ พม่าได้โอกาสขุดอุโมงค์เข้าตีประชิดค่ายบางระจัน แล้วใช้ปืนใหญ่ยิง ทำลายจนค่ายบางระจันแตกในที่สุด

๓๗. อนุสรณ์สถานชาวบ้านบางระจัน

สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายตรงกับสมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ กองทัพพม่าได้ออก ลาดตระเวนปล้นสะดม ข่มเหงคนไทย คุกคามจนราษฎรบ้านเรือนทำให้ชาวเมืองสิงห์บุรี โกรธแค้น ได้รวบรวมสมัครพรรคพวกต่อสู้กับทหารพม่าจนเกิดเป็นค่ายบางระจันขึ้น มีนาย แท่น นายเมือง นายโชติ นานชอน นายดอก นายแก้ว ขุนสรรค์ พันเรือง นายทองเหม็น นาย จันทรหวนดเชียว นายทองแสงใหญ่ เป็นหัวหน้าค่ายบางระจัน พวกชาวบ้านบางระจันได้สู้รบ กับกองทัพพม่าถึงแปดครั้ง ครั้งสุดท้ายพม่าใช้ปืนใหญ่ยิงถล่ม ชาวบางระจันได้ขอปืนใหญ่ไป ทางกรุงศรีอยุธยา แต่ทางกรุงศรีอยุธยาไม่ให้ ชาวบ้านจึงรวบรวมแรงใจกันหล่อปืนใหญ่ใช้เอง แต่ด้วยความไม่ชำนาญ ปืนใหญ่จึงรัวและใช้การไม่ได้ ทำให้ชาวบ้านเสียขวัญและกำลังใจ ทว่าชาวบ้านบางระจันก็ยังคงต่อสู้อย่างไม่คิดชีวิต ในที่สุดบางระจันก็ถูกทำลายลงในวันจันทร์ เดือน ๘ แรม ๒ ค่ำ พ.ศ. ๒๓๐๕ รวมเวลาที่รบกับพม่านานถึงห้าเดือน แม้ค่ายบางระจันจะถูก กองทัพพม่าทำลายอย่างย่อยยับ แต่ภาพของบรรดาผู้กล้าไม่ว่าจะเป็นพระยารัตนาธิเบศร์ ขุน สรรค์พันเรือง ฯลฯ รวมทั้งชาวบ้านทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนแก่ ล้วนสู้ตายไม่ยอมถอยเพื่อรักษา บ้านเมืองของตน เป็นวีรกรรมของชุมชนที่ยิ่งใหญ่ครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย

๓๘. หมู่บ้านไทยภาคกลาง

ชาติไทยเป็นชาติกสิกรรม อาชีพหลักสมัยโบราณก็คือ การทำนา ทำสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาคกลางมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม เหมาะแก่การทำนาค้า โดยมีเครื่องมือในการทำนา เช่น กังหันลมสำหรับวิดน้ำเข้านา ซึ่งมีได้ใช้เครื่องจักรอันเป็นการสิ้นเปลืองน้ำมันเลยแม้แต่น้อย ที่ ใดลุ่มมากมีน้ำท่วมบ่อย ก็จะทำร้านยกพื้นขึ้นสูงใช้เป็นที่พักพิงสำหรับให้ควายกินในฤดูแล้ง เมื่อหญ้าขาดแคลน สมัยก่อนไม่มีโรงสีทุกบ้าน จึงต้องมีครกไม้ขนาดใหญ่กันลิกแล้วใช้สากตำ ข้าวหรือซ้อมข้าว ได้ข้าวก็เอามาใส่กระด้งผัด คือเอาข้าวโยนกระด้งรับ ส่วนที่เป็นแกลบก็จะ ลอยไปตามลม ผัดไปมาเช่นนี้จนข้าวแยกออกมาเป็นสองกอง กองหนึ่งคือข้าวเม็ด ส่วนอีกกอง เป็นข้าวละเอียดผสมรำ ส่วนนี้แยกเอาไว้ให้เป็ดไก่กินเมืองโบราณได้สร้างหมู่บ้านไทยภาค

กลางขึ้น โดยสร้างเป็นเรือนไทยฝาปะกน มีรั้วรอบขอบชิด มีการทำนา มีกังหันลม รั้วค้ำน้ำทำด้วยไม้และห่านนาหรือขนาน มีสัตว์เลี้ยงพวกเป็ด ไก่ วัว ฯลฯ

๓๙. ประตูดโฑธิ์ประทับช้าง พิจิตร

เมื่อปีฉลู พ.ศ. ๒๒๐๔ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงยกทัพไปปราบปรามเมืองเชียงใหม่จนได้ชัยชนะ และได้พระราชริชาเมืองเชียงใหม่มาเป็นบาทบริจาริกา ราว พ.ศ. ๒๒๐๕ พระสมมดั่งครรรค์ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จฯ ไปนมัสการพระพุทธชินราชและพระพุทธชินสีห์ที่เมืองพิษณุโลก โปรดเกล้าฯ ให้พระสมมจากเชียงใหม่ซึ่งทรงพระครรภ์แก่ตามเสด็จ เมื่อเดินทางถึงตำบลโฑธิ์ประทับช้างก็ทอดิครรรค์ครบถ้วนทศมาส นางสมมจึงคลอดบุตรเป็นชายชื่อนายเคื่อ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงละอายพระทัย จึงทรงขกรพระราชริชาเชียงใหม่กับถูกให้พระเพทราชาเสีย แต่ก็เป็นที่รู้กันอยู่ว่านายเคื่อเป็นโอรสของพระองค์ ค่อมานายเคื่อรับราชการเป็นหลวงสรศักดิ์ เมื่อใกล้สิ้นรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็ได้คบคิดกับพระเพทราชายึดอำนาจ แล้วสถาปนาพระเพทราชาขึ้นเป็นกษัตริย์ ส่วนตนเองได้รับการสถาปนาเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๒๔๖ จึงได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ มีพระนามว่า สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า พระเจ้าเสือ หลังจากครองราชย์แล้วก็ทรงสร้างวัดตรงที่ประสูติ ณ ตำบลโฑธิ์ประทับช้างนี้ พระอุโบสถวัดโฑธิ์ประทับช้างก็เช่นเดียวกับพระอุโบสถสมัยอยุธยาตอนปลายทั่วไปคือมีหน้าต่างถี่ มีลายฉุ่มประดูและหน้าต่างคล้ายๆกับที่วัดกฐีควา วัดบนมพุทธาราม เป็นต้น ใบเสมาของวัดก็อยู่ในสกุลเดียวกับใบเสมาหลังสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชลงมา รูปร่างและขนาดก็ใกล้เคียงกัน วัดนี้จึงเป็นวัดสำคัญที่จะนำไปสู่การศึกษาศิลปะในสมัยอยุธยาตอนปลายได้อย่างละเอียด ฉุ่มประดูวัดโฑธิ์ประทับช้างสูงใหญ่ รูปทรงเป็นแบบฉุ่มประดูราชบูรณะและวัดอื่นๆในกรุงศรีอยุธยา เพราะฉุ่มประดูเหล่านั้นได้รับการปฏิสังขรณ์ในสมัยอยุธยาตอนปลาย

๔๐. สวนไกรทอง

เป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดพิจิตร กล่าวถึงพิจิตรเก่า มีถ้ำจระเข้อยู่ได้น้ำแห่งหนึ่ง ในถ้ำมีแก้ววิเศษทำให้มีแสงสว่างอยู่ตลอดเวลา หากจระเข้ตัวใดเข้าไปอยู่ที่ก็จะกลายร่างเป็นคนและอิมทิพย์ พญาจระเข้ชื่อชาละวันปกครองจระเข้อยู่ในถ้ำนั้น มีภรรยาหลวงชื่อ นางวิมาลา มีภรรยาน้อยชื่อนางเลื่อมลาขรรณ วันหนึ่งชาละวันออกจากถ้ำกลายเป็นจระเข้ว่ายน้ำมาดถึงเมืองพิจิตร เห็นลูกสาวเศรษฐีสองคนพี่น้องชื่อนางตะเกาแก้วกับนางตะเกาทองกำลังเล่นน้ำอยู่กับบ่าวไพร่ ก็ตรงเข้าไปคาบนางตะเกาทองผู้เป็นที่สาวกลับมายังถ้ำที่อยู่ และเล่าโลมนางเป็นภรรยา ฝ่ายบิดาก็โกรธแค้นมาก จึงประกาศตั้งรางวัลว่าผู้ใดจับได้หรือฆ่าชาละวันได้ จะยกนางตะเกาแก้วลูกสาวคนเล็กให้เป็นภรรยา พร้อมทั้งแบ่งทรัพย์สมบัติอีกครั้งหนึ่งด้วย ฝ่ายไกรทอง

เป็นหมู่ใหญ่วาชนทพริ ได้ขึ้นไปค้าขายที่เมืองพิจิมละ ได้ร่ำเรียนวิชาอาคมอยู่กับพระอาจารย์ในเมืองนั้น ทราบความเข้าก็รีบอาสาติดตามไปยังถ้าได้นำพาพาพาละวัน นำนางตะเกาทองกลับคืนมาได้และได้รับรางวัลตามที่เศรษฐีประกาศไว้

สวนไกรทองในเมืองโบราณนี้มีรูปปั้นคอนชาละวันคาบนางตะเกาทองพาไปถ้า และคอนไกรทองต่อสู้กับชาละวัน

๔๑. พระปรางค์วัดจุฬามณี พินัญโลก

อยู่ตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพินัญโลก เป็นศิลปปะลพบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ ก่อด้วยแลง มีฐานสามชั้น ก่อด้วยอมูมทุกชั้น องค์กลางก่อด้วยอมูมไม้สับหก มีประตูหลอกสามด้านประตูด้านหน้าเป็นทางเข้าคูหาและเชื่อมต่อกับมุขหน้า มีบันไดทางขึ้นสามทาง ส่วนฐานล่างมีบันไดทางขึ้นทั้งสี่ด้านตามพงศาวดารกล่าวว่า สมัยหนึ่งพระบรมไตรโลกนาถผู้ครองเมืองศรีสัตนาลัย ทรงเกิดความเบื่อหน่ายในราชสมบัติ จึงเสด็จออกจากเมืองศรีสัตนาลัยไปยังเมืองโพนบุรี (พินัญโลก) อันเป็นเมืองแห่งพระญาดิวังศ์ แล้วทรงบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา พระญาดิวังศ์ทั้งหลายโดยมีพระเจ้าโกทรราชเป็นประธาน ได้นำพระเกศาที่ตัดออกนั้นบรรจุหอบทอง แล้วสร้างพระอารามและพระปรางค์บรรจุพระเกศาธาตุไว้พระอารามนั้นจึงได้ตั้งชื่อว่าวัดจุฬามณีแต่นั้นมา ถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. ๑๕๕๑-๒๐๓๑) มีเหตุการณ์สงครามกับพระเจ้าคิโลกราชแห่งอาณาจักรล้านนา สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจึงทรงย้ายราชธานีจากพระนครศรีอยุธยาไปประทับอยู่เมืองพินัญโลก เพื่อเหมาะแก่การตั้งรับศึกสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๐๐๖-๒๐๐๘ โปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดจุฬามณี และทรงผนวช ณ พระอารามแห่งนั้นเป็นเวลาแปดเดือน ลวดลายปูนปั้นอันปรากฏที่องค์ปรางค์ เช่น ลายหงส์ ลายกระจิง และบัวคว่ำ บัวหงาย เชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่ปฏิสังขรณ์ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

เมืองโบราณได้สร้างพระปรางค์วัดจุฬามณีขึ้น โดยย่อจากขนาดองค์ปรางค์จริงมาเป็นหนึ่งในสองส่วน

๔๒. วิหารสุโขทัย

เมืองโบราณได้สร้างวิหารสุโขทัยขึ้น โดยอาศัยหลักฐานทางโบราณคดีต่อไปนี้ ลักษณะแผนผังของพระวิหารเอาแบบอย่างมาจากพระวิหารพระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุพินัญโลก เป็นสำคัญ แต่เนื่องจากพระวิหารพระพุทธชินราชได้รับการปฏิสังขรณ์มาหลายสมัย เมืองโบราณจึงได้นำผังของวัดนางพญา เมืองศรีสัตนาลัย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบแล้วผสมผสานให้เป็นแบบดั้งเดิมขึ้นส่วนลายการแต่งทั้งในนอกเป็นลายแบบจากสุโขทัย ศรีสัตนาลัยและเชียงแสน เครื่องประดับหลังคาซึ่งได้แก่ ช่อฟ้า ตัวมกร บราลี กระเบื้อง

เชิงชาย กระเบื้องมุงหลังคา รวมทั้งกระเบื้องปูพื้น ได้แบบอย่างจากของจริงซึ่งขุดพบได้จากเครื่องสังขโลก

๔๓. อุทยานเทวโลก

อุทยานเทวโลกในเมือง โบราณ อุทยานที่ประดิษฐานงานประติมากรรมสำริดองค์เทพเจ้าต่างๆ จากลัทธิฮินดู ทั้งพระพรหม พระศิวะ พระนารายณ์ เทพเจ้าประจำวันต่างๆ หรือเหล่าทวยเทพที่มีความสัมพันธ์กับคติความเชื่อในศาสนาและวรรณคดีของไทย เช่น พระสุรัสวดี และพระราหู เป็นต้น

ผู้ที่ได้มาเยือน ณ ดินแดนเทวโลกในเมืองโบราณ สามารถพักผ่อนได้ร่มเงาแมกไม้ใหญ่น้อยท่ามกลางสายธารน้ำไหล ที่สร้างความร่มเย็นให้กับทางกายแล้วยังสามารถเพ่งพินิจเหล่าทวยเทพรอบตัว ซึ่งอาจกระตุ้นเตือนสติให้มนุษย์ได้สำนึก ละอายต่อบาป เพียรสร้างความเป็น การสร้างความสงบสุขแก่จิตใจพร้อมกันไปด้วย

๔๔. ป้อมเมืองกำแพงเพชร

เมืองกำแพงเพชรแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. ๑๕๕๑-๒๐๓๑) มีเหตุการณ์สงครามกับพระเจ้าติโลกราชแห่งอาณาจักรล้านนา สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจึงทรงย้ายราชธานีจากพระนครศรีอยุธยาไปประทับอยู่เมืองพิษณุโลก เพื่อเหมาะแก่การตั้งรับศึกสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๐๐๖-๒๐๐๘ โปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดจุฬามณี และทรงผนวช ณ พระอารามแห่งนั้นเป็นเวลาแปดเดือน ลวดลายปูนปั้นอันปรากฏที่องค์ปราสาท เช่น ลายหงส์ ลายกระจัง และบัวคว่ำ บัวหงาย เชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่ปฏิสังขรณ์ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เมืองโบราณได้สร้างพระปราสาทวัดจุฬามณีขึ้น โดยย่อจากขนาดองค์ปราสาทจริงมาเป็นหนึ่งในสองส่วน

๔๕. ตลาดน้ำ

ตลาดน้ำ คือสังคมของชุมชนเมืองริมแม่น้ำ ตลาดน้ำที่สมบูรณ์แบบทั้งโครงสร้าง ภูมิทัศน์และความหมายจึงก่อเกิดขึ้นในเมืองโบราณ คุณคลองที่ขุดขึ้นเป็นทางยาว จัดตั้งบ้านเรือนและร้านค้าเก่าแก่ที่รวบรวมจากสถานที่ต่างๆ เรียงรายอยู่สองฝั่งน้ำ ทั้งวิหารวัดไทย ศาลเจ้าจีน โบสถ์คริสต์ และแม่แต่มัสยิดโบราณ ถูกแทรกอยู่กลางหมู่เรือนไทยริมน้ำ เรือนไทยหลายขนาดหลายรูปทรง ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน สร้างขึ้นอย่างเหมาะสม สวยงาม รวมทั้งศาลาท่าน้ำสะพานเชื่อมสองฝั่งให้ผู้คนไปมาหาสู่กัน เมื่อได้เดินอยู่ในตลาดน้ำ ผู้มาเยือนจะได้สัมผัสและสัมผัสถึงบรรยากาศของสังคมไทยที่สงบ ร่มเย็น และความเป็นสังคมที่มีจิตใจกว้างขวางที่ยอมรับผู้คนทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา มาอยู่อาศัยอย่างเป็นสุขร่วมกับคนไทย เหมือน

ดั่งสายน้ำ ตัวแทนความสงบร่มเย็นที่ไหลผ่านกลางตลาด เชื่อมรวมทุกผู้ทุกคนให้อยู่ร่วมกัน
สังคมเดียวกัน

๔๖. วิหารวัดพร้าว คาก

ผู้สร้างวัดคือ เจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ วิหารวัดภูมินทร์มีลักษณะแผนผังแปลกกว่าวิหารที่อื่น
คือ ทำเป็นรูปจักรมุข ประตูทางทิศเหนือและใต้ทำเป็นบันไดรูปพญานาคราชเลื้อยออกจากผนัง
วิหาร กลางวิหารทำฐานชุกชี ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยปูนปั้น 4 องค์ พระ
ปฤษฎางค์หลังชนกัน ผันพระพักตร์ไปในทิศทั้งสี่

ภายในพระวิหารมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องคัทธกุมารชาคก ชาคกของภาคเหนือ ภาพ
จิตรกรรมแสดงบาปบุญคุณโทษตามคติพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของชาวบ้านภาคเหนือ

๔๗. เจดีย์ยอดทรงคอกบัว

เมืองโบราณได้สร้างวิหารสุโขทัยขึ้น โดยอาศัยหลักฐานทางโบราณคดีต่อไปนี้ ลักษณะแผนผัง
ของพระวิหารเอาแบบอย่างมาจากพระวิหารพระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
พิษณุโลก เป็นสำคัญ แต่เนื่องจากพระวิหารพระพุทธชินราชได้รับการปฏิสังขรณ์มาหลายสมัย
เมืองโบราณจึงได้นำผังของวัดนางพญา เมืองศรีสัชนาลัย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันมา
เปรียบเทียบแล้วผสมผสานให้เป็นแบบดั้งเดิมขึ้นส่วนลายการแต่งทั้งในนอกเป็นลายแบบจาก
สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและเชียงแสน เครื่องประดับหลังคาซึ่ง ได้แก่ ช่อฟ้า ตัวมกร บราลี กระเบื้อง
เชิงชาย กระเบื้องมุงหลังคา รวมทั้งกระเบื้องปูพื้น ได้แบบอย่างจากของจริงซึ่งขุดพบได้จาก
เครื่องสังขโลก

๔๘. ศาลาร็องทูกซ์ สุโขทัย

สมัยสุโขทัย พระมหากษัตริย์ทรงใกล้ชิดกับประชาชน ประชาชนเรียกพระมหากษัตริย์ว่า พ่อ
ขุน ทรงมีเวลาว่างพอที่จะสั่งสินคูลูกทูกซ์สุขและคัดสินคคึกความให้ความยุติธรรมและความ
กรุณาปราณีด้วยพระองค์เอง “ในปากมีกะดิ่งอันแขวนไว้หั้น ไพร่ฟ้าหน้าปก กลางบ้านกลาง
เมือง มีด้อยมีความ เจ็บท้องข้องใจ มันจกกล่าวถึงเจ้าถึงขุนบ่ไว้ไปลั่นกะดิ่งอันท่านแขวนไว้
พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมือง ได้ยินเรียก เมื่อถามสวนความแค้นด้วยชื่อ ไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึง
ชม” ข้อความเหล่านี้มีปรากฏอยู่ในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย ประตูทำแบบโครมตามลักษณะเสา
ประตูค่ายที่เก่าสุดซึ่งปรากฏอยู่ในจิตรกรรมฝาผนัง พร้อมกับแขวนกระดิ่งไว้หน้าประตู

๔๙. เนินปราสาท สุโขทัย

เนินปราสาทอยู่บริเวณวัดมหาธาตุ เมืองเก่าสุโขทัยเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พบสองสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์และ
วัฒนธรรมของอาณาจักรสุโขทัยคือ ศิลาจารึกหลักที่ ๑ มีรูปร่างคล้ายเสาสีเหลี่ยม มีจารึก

ภาษาไทยทั้งสี่ด้าน เล่าถึงพระราชประวัติของพ่อขุนรามคำแหง และพระราชกรณียกิจของพระองค์ ศิลจารึกนี้ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครและได้พบแผ่นหินมีลายจำหลักเป็นรูปกลีบบัวและลายบางอย่างประกอบกัน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเชื่อว่าแผ่นหินนี้คือพระแท่นมนังคศิลาสน์ ซึ่งมีกล่าวถึงในศิลาจารึกว่า พ่อขุนรามคำแหง ทรงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๕ เพื่อให้พระมหาเถระนั่งแสดงธรรมแก่ราษฎรในวันธรรมสวนะ ปัจจุบันพระแท่นนี้ได้รับการเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถาน วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพฯ

๕๐. วิหารหลวงวัดมหาธาตุ สุโขทัย

เป็นวัดสำคัญของเมืองน่าน ผู้สร้างวัดคือ เจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ วิหารวัดกุ่มินทร์มีลักษณะแผนผังแปลกกว่าวิหารที่อื่นคือ ทำเป็นรูปจัตุรมุข ประตูทางทิศเหนือและได้ทำเป็นบันไดรูปพญานาคราชเลื้อยออกจากผนังวิหาร กลางวิหารทำฐานชุกชี ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยปูนปั้น 4 องค์ พระปฤษฎางค์หลังชนกัน คันพระพักตร์ไปในทิศทั้งสี่

ภายในพระวิหารมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องคัทรกุมารชาคก ชาคกของภาคเหนือ ภาพจิตรกรรมแสดงบาปบุญคุณโทษตามคติพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของชาวบ้านภาคเหนือ

๕๑. พระบรมธาตุเจดีย์ สุโขทัย

พระมหาธาตุเจดีย์ สุโขทัย อยู่ในวัดมหาธาตุ ติดกับบริเวณวิหารหลวง และมีฐานพระศรีศากยมุนีอยู่เบื้องหน้า องค์พระมหาธาตุก่อด้วยศิลาแลงและอิฐ ฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ ๒๐ เมตร มีรูปพระสาวกปูนปั้นเดินประนมมือประดับอยู่โดยรอบ มีบันไดขึ้นจากฐานบัลลังก์บนเหนือบัลลังก์ก่อปูนบัวคว่ำบัวหงาย ส่วนที่กล่าวมานี้ทำด้วยศิลาแลง ถัดจากบัวหงายทำเป็นท้องไม้ย่อมุม

๕๒. สวนพระลอ แพร่

โบราณสถานสำคัญในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศาสนสถานซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยและชาวลาวบริเวณทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เชื่อกันว่าเป็นที่ประดิษฐานพระอัฐกธาตุ (กระดูกส่วนหน้าอก) ของพระพุทธเจ้า ลักษณะลายจำหลักบนแผ่นอิฐประดับพระธาตุพนมเป็นของช่างฝีมืออินเดียคล้ายศิลปะอมราวดี

๕๓. หอคำ ลำปาง

"หอคำ" เป็นภาษาทางภาคเหนือ แปลว่า "หอทองคำ" หรือปราสาททองซึ่งเป็นทั้งที่อยู่และที่ว่าการของเจ้าผู้ครองนครลำปาง สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ อาคารมีลักษณะเป็นเรือน ไม้เครื่องสับทางภาคเหนือ

เมืองโบราณสร้างหอคำโดยอาศัยลักษณะที่ปรากฏในภาพถ่าย รวมทั้งการใช้ไม้ที่มีขนาด

ใหญ่จากคำบอกเล่าของผู้ที่เชื่อถือได้ และเมือง โบราณ ได้ใช้ทองคำเป็นพิพิธภัณฑ์ จัดแสดง โบราณวัตถุที่มีค่าและหาคุไคยาก

๕๔. เจดีย์จามเทวี ลำพูน

ตามธรรมเนียมไทยโบราณนิยมสร้างศาลาไว้กลางหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นที่ประชุมประชาคมหรือ งานบุญต่างๆและยังใช้เป็นที่พักคนเดินทางในขณะที่ประตูเมืองยังไม่เปิดเช่นเดียวกับศาลาหน้า เมือง เมืองโบราณสร้างศาลาขึ้น โดยนำแบบมาจากศาลาในวัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี อัน เป็นวัดโบราณแห่งหนึ่ง ซึ่งพระเจ้าตากทรงเคยใช้เป็นที่ประชุมทัพเพื่อปราบ นายทองอยู่ นก เล็ก

๕๕. วัดทองคำ ลำปาง

วัดสำคัญของคนไทยใหญ่ทางภาคเหนือ เมืองโบราณได้ขอภาคกรรมและนำมาปลูกสร้างไว้ให้ กงสภาพอย่างดีที่สุด อาคารสร้างด้วยไม้สักทั้งหลังอายุหลายร้อยปี ลักษณะเด่นที่แตกต่างจาก วัดอื่นๆ คือ การเชื่อมต่อเขตพุทธาวาส ซึ่งใช้ประกอบพิธีกรรม และเขตสังฆาวาส ที่อยู่อาศัย ของพระสงฆ์ให้รวมอยู่ในอาคารหลังเดียวกัน

การออกแบบจัดสร้างและลวดลายการจำหลักไม้ แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน ท้องถิ่นในชนบทที่ห่างไกล ซึ่งไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงแต่อย่างใด หากแต่มี แรงศรัทธามุ่งมั่นสร้างอาคารซึ่งเป็นศูนย์กลางความเชื่อและความศรัทธาของชุมชนร่วมกัน

๕๖. วิหารเมืองสะเมิง

ผู้ที่ได้มาเยือน ณ ดินแดนเทวโลกในเมืองโบราณ สามารถพักผ่อนได้ร่มเงาแมกไม้ใหญ่น้อย ท่ามกลางสายธารน้ำไหล ที่สร้างความร่มเย็นให้กับร่างกายแล้วยังสามารถฟังพินิจเหล่าทวย เทพรอบตัว ซึ่งอาจกระตุ้นเตือนสติให้มนุษย์ได้สำนึก ละอายต่อบาป เพียรสร้างคุณดี เป็น การสร้างความสงบสุขแก่จิตใจพร้อมกันไปด้วย

๕๗. เจดีย์เจ็ดยอด เชียงใหม่

โบราณสถานสำคัญในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศาสนสถานซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทย และชาวลาวบริเวณทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เชื่อกันว่าเป็นที่ประดิษฐานพระอุรังคธาตุ (กระดูก ส่วนหน้าอก) ของพระพุทธเจ้า ลักษณะลายจำหลักบนแผ่นอิฐประดับพระธาตุพนมเป็นของ ช่างฝีมืออินเดียคล้ายศิลปะอมราวดี

๕๘. วิหารวัดเชียงของ เชียงราย

เมืองโบราณขอภาคกรรมวิหารหลังนี้มาจากวัดเชียงของ อ. เชียงของ จ. เชียงราย เป็นอาคาร เครื่องไม้เก่าแก่ขนาดใหญ่ ศิลปะของพวกเขาไทยลื้อ ที่อาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำโขง

อาคารหลังนี้สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของช่างท้องถิ่น ที่สร้างอาคารเป็นอาคาร โถงขนาด

ใหญ่ หลังกาลาคคลุมดำ หลังคามุงด้วยกระเบื้องไม้ และการใช้คาน ไม้ล้อมเสาวิหารทุกคันไว้ด้วยกันในคอนบน ซึ่งทำให้อาคารตั้งอยู่ได้ ถึงแม้ว่าโคนเสาเบื้องล่างจะขาดคอดินจากการผุกร่อนก็ตาม

๕๕. โบสถ์น้ำ

เมืองโบราณสร้างเขาพระวิหารขึ้นด้วยการศึกษาเป็นเวลานาน ถอดแบบสถาปัตยกรรมและลักษณะทางกายภาพที่มีความหมายของภูเขาสูงนี้อย่างสมบูรณ์ ใช้หินที่ได้จากการขุดจากพื้นที่ในเมืองโบราณมาถมก่อร่างสร้างขึ้นเป็นเขา โดยย่อส่วนลง 1 ใน 10 ส่วน ส่วนตัวประสาทย่อลง 1 ใน 3 ส่วน เมื่อขึ้นไปยืนอยู่บนยอดเขาพระวิหารที่เมืองโบราณ ท่านจะเห็นภูมิทัศน์เบื้องสูงของเมืองโบราณและปากอ่าวไทยด้วย

๖๐. หมู่บ้านไทยภาคเหนือ

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงยกทัพไปปราบปรามเมืองเชียงใหม่จนได้ชัยชนะ และได้พระราชทานเมืองเชียงใหม่มาเป็นบาทบริจาริกา ราว พ.ศ. ๒๒๐๕ พระสนมตั้งครรภ์ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จฯ ไปนมัสการพระพุทธชินราชและพระพุทธชินสีห์ที่เมืองพิษณุโลก โปรดเกล้าฯ ให้พระสนมจากเชียงใหม่ซึ่งทรงพระครรภ์แก่ตามเสด็จ เมื่อเดินทางถึงตำบลโพธิ์ประทับช้างก็คลอดครรภ์ครบถ้วนทศมาส นางสนมจึงคลอดบุตรเป็นชายชื่อนายเคื้อ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงละอายพระทัย จึงทรงยกพระราชธิดาเชียงใหม่กับลูกให้พระเพทราชาเสวย แต่ก็เป็นที่รู้กันอยู่ว่านายเคื้อเป็นโอรสของพระองค์ ค่อมานายเคื้อรับราชการเป็นหลวงสรศักดิ์ เมื่อใกล้สิ้นรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็ได้คบคิดกับพระเพทราชายึดอำนาจแล้วสถาปนาพระเพทราชาขึ้นเป็นกษัตริย์ ส่วนตนเองได้รับการสถาปนาเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ค่อมมาในปี พ.ศ. ๒๒๔๖ จึงได้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ มีพระนามว่า สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘

๖๑. พระธาตุดงมกิตี เชียงราย

สังคมของชุมชนเมืองริมแม่น้ำ ตลาคน้ำที่สมบูรณ์แบบทั้งโครงสร้าง ภูมิทัศน์และความหมาย จึงก่อเกิดขึ้นในเมืองโบราณ คูคลองที่ขุดขึ้นเป็นทางยาว จัดตั้งบ้านเรือนและร้านค้าเก่าแก่ที่รวบรวมจากสถานที่ต่างๆ เชียงรายอยู่สองฝั่งน้ำ ทั้งวิหารวัดไทย ศาลเจ้าจีน โบสถ์คริสต์ และแม้แต่มีสยิดโบราณ ถูกแทรกอยู่กลางหมู่เรือนไทยริมน้ำ เรือนไทยหลายขนาด หลายรูปทรง ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน สร้างขึ้นอย่างเหมาะสม สวยงาม รวมทั้งศาลาท่าน้ำ สะพานเชื่อมสองฝั่งให้ผู้คนไปมาหาสู่กัน เมื่อได้เดินอยู่ในตลาคน้ำ ผู้มาเยือนจะได้สัมผัสและสัมผัสถึงบรรยากาศของสังคมไทยที่สงบ ร่มเย็น และความเป็นสังคมที่มีจิตใจกว้างขวางที่ยอมรับผู้คน

ทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา มาอยู่อาศัยอย่างเป็นสุขร่วมกับคนไทย เหมือนคังสายน้ำ
ตัวแทนความสงบร่มเย็นที่พาดผ่านกลางตลาด

๖๒. วิหารวัดภูมินทร์ น่าน

วัดภูมินทร์เป็นวัดสำคัญของเมืองน่าน ผู้สร้างวัดคือ เจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ วิหารวัดภูมินทร์มี
ลักษณะแผนผังแปลกกว่าวิหารที่อื่นคือ ทำเป็นรูปจัตุรมุข ประตูทางทิศเหนือและได้ทำเป็น
บันไดรูปพญานาคราชเลื้อยออกจากผนังวิหาร กลางวิหารทำฐานชุกชี ประดิษฐานพระพุทธรูป
ปางมารวิชัยปูนปั้น 4 องค์ พระปฤษฎางค์หลังชนกัน ผันพระพักตร์ไปในทิศทั้งสี่

ภายในพระวิหารมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องกัณฑ์กุมารชาดก ชาดกของภาคเหนือ ภาพ
จิตรกรรมแสดงบาปบุญคุณโทษตามคติพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของชาวบ้านภาคเหนือ

๖๓. พระเจดีย์ศรีสองรักษ์ เลย

พระเจดีย์ศรีสองรักษ์ ตั้งอยู่ริมลำน้ำหมัน อ. คำชะอี จ. เลย สร้างขึ้นในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระ
พระมหาจักรพรรดิ แห่งกรุงศรีอยุธยา

พระเจดีย์องค์นี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นสักขีพยานแสดงความสัมพันธ์อันดีงามระหว่าง
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา และอาณาจักรกรุงศรีสัตนาค
นหุตด้วยพระดิและพระไชยเชษฐาธิราช รวมทั้งเป็นหลักปักปันเขตแดนระหว่าง

๖๔. มณฑปพระพุทธบาทหิน อัครคีรี

สังคมของชุมชนเมืองริมแม่น้ำ ตลาดน้ำที่สมบูรณ์แบบทั้งโครงสร้าง ภูมิทัศน์และความหมาย
จึงก่อเกิดขึ้นในเมืองโบราณ ถูกคลองที่ขุดขึ้นเป็นทางยาว จัดตั้งบ้านเรือนและร้านค้าเก่าแก่ที่
รวบรวมจากสถานที่ต่างๆ เรียงรายอยู่สองฝั่งน้ำ ทั้งวิหารวัดไทย ศาลเจ้าจีน โบสถ์คริสต์ และ
แม้แต่มัสยิดโบราณ ถูกแทรกอยู่กลางหมู่เรือนไทยริมน้ำ เรือนไทยหลายขนาด หลายรูปทรง ที่
เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน สร้างขึ้นอย่างเหมาะสม สวยงาม รวมทั้งศาลาท่าน้ำ สะพานเชื่อม
สองฝั่งให้ผู้คนไปมาหาสู่กัน

เมื่อได้เดินอยู่ในตลาดน้ำ ผู้มาเยือนจะได้สัมผัสและสัมผัสถึงบรรยากาศของสังคมไทยที่สงบ
ร่มเย็น และความเป็นสังคมที่มีจิตใจกว้างขวางที่ยอมรับผู้คนทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา
มาอยู่อาศัยอย่างเป็นสุขร่วมกับคนไทย เหมือนคังสายน้ำ ตัวแทนความสงบร่มเย็นที่พาดผ่าน
กลางตลาด

๖๕. ยมกปาฏิหาริย์

ศาสนสถานที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาพนมดงเร็ก ชายแดนไทยและกัมพูชา เป็น
สถาปัตยกรรมยุคโบราณท่ามกลางธรรมชาติที่น่าอัศจรรย์ใจ สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าสุริยวงศา
ที่ 1 โดยการสกัดหินทรายจากบริเวณนั้นสร้างขึ้นบันได โคปุระ และปราสาทประธานซึ่งเป็นที่

ประดิษฐานศิวลึงค์ สัญลักษณ์ของพระศิวะ เทพเจ้าองค์สำคัญตามความเชื่อในลัทธิไศวนิกาย เมืองโบราณสร้างเขาพระวิหารขึ้นด้วยการศึกษาเป็นเวลานาน ถอดแบบสถาปัตยกรรม และลักษณะทางกายภาพที่มีความหมายของภูเขาลูกนี้อย่างสมบูรณ์ ใช้ดินที่ได้จากการขุดจากพื้นที่ในเมืองโบราณมาถมก่อร่างสร้างขึ้นเป็นเขา โดยย่อส่วนลง 1 ใน 10 ส่วน ส่วนตัวประสาทย่อลง 1 ใน 3 ส่วน เมื่อขึ้นไปยืนอยู่บนยอดเขาพระวิหารที่เมืองโบราณ ท่านจะได้เห็นภูมิทัศน์เบื้องสูงของเมืองโบราณ

๖๖. พระธาตุบังพวน หนองคาย

ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศาสนสถานซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยและชาวลาวบริเวณทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เชื่อกันว่าเป็นที่ประดิษฐานพระอุรังคธาตุ (กระดูกส่วนหน้าอก) ของพระพุทธเจ้า ลักษณะลายจำหลักบนแผ่นอิฐประดับพระธาตุพนมเป็นของช่างฝีมืออินเดียคล้ายศิลปะอมราวดีเมืองโบราณ ได้ก่อสร้างพระธาตุพนมตามแบบรูปเดิม ก่อนที่จะมีการบูรณปฏิสังขรณ์ในสมัยกรุงเทพฯ องค์พระธาตุพนมเป็นสัญลักษณ์ว่าพระพุทธศาสนาได้แผ่เข้ามาสู่บริเวณนี้

๖๗. ศาลเทพารักษ์

เมืองกำแพงเพชรแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. ๑๕๕๑-๒๐๓๑) มีเหตุการณ์สงครามกับพระเจ้าติโลกราชแห่งอาณาจักรล้านนา สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจึงทรงย้ายราชธานีจากพระนครศรีอยุธยาไปประทับอยู่เมืองพิษณุโลก เพื่อเหมาะแก่การตั้งรับศึกสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๐๐๖-๒๐๐๘ โปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดจุฬามณี และทรงผนวช ณ พระอารามแห่งนั้นเป็นเวลาแปดเดือน ลวดลายปูนปั้นอันปรากฏที่องค์ปราสาท เช่น ลายหงส์ ลายกระจัง และบัวคว่ำ บัวหงาย เชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่ปฏิสังขรณ์ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เมืองโบราณได้สร้างพระปราสาทวัดจุฬามณีขึ้น

๖๘. ผาแดงนางไอ่

ศาสนสถานที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาพนมดงรัก ชายแดนไทยและกัมพูชา เป็นสถาปัตยกรรมยุคโบราณท่ามกลางธรรมชาติที่น่ายลศรัทธาใจ สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าสุริยวงษ์ที่ 1 โดยการสกัดหินทรายจากบริเวณนั้นสร้างขึ้นบันได โคปุระ และปราสาทประธานซึ่งเป็นที่ประดิษฐานศิวลึงค์ สัญลักษณ์ของพระศิวะ เทพเจ้าองค์สำคัญตามความเชื่อในลัทธิไศวนิกาย เมืองโบราณสร้างเขาพระวิหารขึ้นด้วยการศึกษาเป็นเวลานาน ถอดแบบสถาปัตยกรรมและลักษณะทางกายภาพที่มีความหมายของภูเขาลูกนี้อย่างสมบูรณ์ ใช้ดินที่ได้จากการขุดจากพื้นที่ในเมืองโบราณมาถมก่อร่างสร้างขึ้นเป็นเขา โดยย่อส่วนลง 1 ใน 10 ส่วน ส่วนตัวประสาทย่อ

ลง 1 ใน 3 ส่วน เมื่อขึ้นไปยืนอยู่บนยอดเขาพระวิหารที่เมืองโบราณ ท่านจะเห็นภูมิทัศน์
เบื้องสูงของเมืองโบราณ

๖๘. พระธาตุนารายณ์เจงเวง สกลนคร

สังคมของชุมชนเมืองริมแม่น้ำ คลาดน้ำที่สมบูรณ์แบบทั้งโครงสร้าง ภูมิทัศน์และความหมาย
จึงก่อเกิดขึ้นในเมืองโบราณ คุกคลองที่ขุดขึ้นเป็นทางยาว จัดตั้งบ้านเรือนและร้านค้าเก่าแก่ที่
รวบรวมจากสถานที่ต่างๆ เรียงรายอยู่สองฝั่งน้ำ ทั้งวิหารวัดไทย ศาลเจ้าจีน โบสถ์คริสต์ และ
แม่แต้มัศชิด โบราณ ถูกแทรกอยู่กลางหมู่เรือนไทยริมน้ำ เรือนไทยหลายขนาด หลายรูปทรง ที่
เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน สร้างขึ้นอย่างเหมาะสม สวยงาม รวมทั้งศาลาท่าน้ำ สะพานเชื่อม
สองฝั่งให้ผู้คน ไปมาหาสู่กัน

เมื่อได้เดินอยู่ในคลาดน้ำ ผู้มาเยือนจะได้สัมผัสและสัมผัสถึงบรรยากาศของสังคมไทยที่สงบ
ร่มเย็น และความเป็นสังคมที่มีจิตใจกว้างขวางที่ยอมรับผู้คนทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา
มาอยู่อาศัยอย่างมีความสุขร่วมกับคนไทย เหมือนคังสายน้ำ ตัวแทนความสงบร่มเย็นที่พาดผ่าน
กลางคลาด

๖๙. วิหารล้านช้างและหอไตร

ชุมชนทางภาคอีสาน ได้ก่อร่างสร้างตัวมาแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว และมีศิลปะที่มีความเป็นตัวของ
ตัวเองแตกต่างไปจากศิลปะของท้องถิ่นอื่นๆ นั่นก็คือ ศิลปะล้านช้าง

ปัจจุบันศิลปะล้านช้างของประชาชนในลุ่มแม่น้ำโขงแค้โบราณ ได้เสื่อมสูญไป เมือง
โบราณจึงได้สร้างวิหารล้านช้างและหอไตรขึ้นจากหลักฐานในเอกสารที่ชาวฝรั่งเศสได้
ถ่ายภาพหรือวาดภาพบันทึกไว้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงฝีมือช่างพื้นเมืองทางภาคอีสานที่นิยมใช้ไม้
มาก่อสร้างอาคาร ซึ่งปัจจุบันหาชมได้ยากแล้ว

๗๐. พระธาตุพนม นครพนม

โบราณสถานสำคัญในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศาสนสถานซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทย
และชาวลาวบริเวณทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เชื่อกันว่าเป็นที่ประดิษฐานพระอัฐกธาตุ (กระดูก
ส่วนหน้าอก) ของพระพุทธเจ้า ลักษณะลายจำหลักบนแผ่นอิฐประดับพระธาตุพนมเป็นของ
ช่างฝีมืออินเดียคล้ายศิลปะอมราวดี

เมืองโบราณ ได้ก่อสร้างพระธาตุพนมตามแบบรูปเดิม ก่อนที่จะมีการบูรณปฏิสังขรณ์ใน
สมัยกรุงเก่า องค์พระธาตุพนมเป็นสัญลักษณ์ว่าพระพุทธศาสนาได้แผ่เข้ามาสู่บริเวณนี้ราวๆ
พุทธศตวรรษที่ 7

๗๑. ปราสาทพระวิหาร ศรีสะเกษ

ศาสนสถานที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาพนมดงเร็ก ชายแดนไทยและกัมพูชา เป็นสถาปัตยกรรมขลุ่ยโบราณท่ามกลางธรรมชาติที่น่าอัศจรรย์ใจ สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 โดยการสกัดหินทรายจากบริเวณนั้นสร้างชั้นบันได โคปุระ และปราสาทประธานซึ่งเป็นที่ประดิษฐานศิวลึงค์ สัญลักษณ์ของพระศิวะ เทพเจ้าองค์สำคัญตามความเชื่อในลัทธิไศวนิกาย

เมืองโบราณสร้างเขาพระวิหารขึ้นด้วยการศึกษาเป็นเวลานาน ถอดแบบสถาปัตยกรรมและลักษณะทางกายภาพที่มีความหมายของภูเขาสูงนี้อย่างสมบูรณ์ ใช้หินที่ได้จากการขุดจากพื้นที่ในเมืองโบราณมาถมก่อร่างสร้างขึ้นเป็นเขา โดยย่อส่วนลง 1 ใน 10 ส่วน ส่วนตัวปราสาทย่อลง 1 ใน 3 ส่วน เมื่อขึ้นไปยืนอยู่บนยอดเขาพระวิหารที่เมืองโบราณ ท่านจะเห็นภูมิทัศน์เบื้องสูงของเมืองโบราณและปากอ่าวไทยด้วย

๑๓. พระนอน

ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศาสนสถานซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยและชาวลาวบริเวณทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เชื่อกันว่าเป็นที่ประดิษฐานพระอัฐิธาตุ (กระดูกส่วนหน้าอก) ของพระพุทธเจ้า ลักษณะลายจำหลักบนแผ่นอิฐประดับพระธาตุพนมเป็นของช่างฝีมืออินเดียคล้ายศิลปะอมราวดีเมืองโบราณ ได้ก่อสร้างพระธาตุพนมตามแบบรูปเดิม ก่อนที่จะมีการบูรณปฏิสังขรณ์ในสมัยกรุงเก่า องค์พระธาตุพนมเป็นสัญลักษณ์ว่าพระพุทธศาสนาได้แผ่เข้ามาสู่บริเวณนี้

๑๔. หอนางอุษา

เมื่อฝรั่งเศสยึดครองจันทบุรี ได้ใช้เป็นที่พักของนายทหารกองอำนาจการอยู่บริเวณหาดปากน้ำแหลมสิงห์ ลักษณะเป็นตึกชั้นเดียว สร้างด้วยอิฐฉาบปูนสีแดง กว้าง ๗ เมตร ยาว ๓๒ เมตร วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง เช่น เหล็ก ลวด ตะขั่ว และกระเบื้องล้วนนำมาจากฝรั่งเศส โดยลำเลียงผ่านเมืองไซ่ง่อนของเวียดนาม อรุณก่อสร้างส่วนหนึ่งหรือเอามาจากป้อมพิฆาตปัจจามิตร

๑๕. พิพิธภัณฑสถาน

การดำรงชีวิตให้สอดคล้องผสมผสานกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและ การใช้สติปัญญาในการสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อการดำรงชีวิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จึงก่อเกิดเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งขลุ่ยขลุ่ยพาทนะ เครื่องมือทำนา เครื่องมือจับสัตว์บก-สัตว์น้ำ เครื่องครัว เครื่องดนตรี ฯลฯ นับเป็นประติมากรรมจากภูมิปัญญาไทยที่น่าสนใจศึกษาและควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ

พิพิธภัณฑสถานในเมืองโบราณ ได้จัดตั้งขึ้นในบริเวณหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เป็นสถานที่รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวนาจากทั่วทุกภูมิภาคของเมืองไทย นับได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑสถานวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

๑๖. พระธาตุยาภู กาศลินธุ์

เมืองโบราณสร้างเขาพระวิหารขึ้นด้วยการศึกษาเป็นเวลานาน ถอดแบบสถาปัตยกรรมและลักษณะทางกายภาพที่มีความหมายของภูเขาภูนี้อย่างสมบูรณ์ ใช้ดินที่ได้จากการขุดจากพื้นที่ในเมืองโบราณมาถมก่อร่างสร้างขึ้นเป็นเขา โดยย่อส่วนลง 1 ใน 10 ส่วน ส่วนตัวประสาทย่อลง 1 ใน 3 ส่วน เมื่อขึ้นไปยืนอยู่บนยอดเขาพระวิหารที่เมืองโบราณ ท่านจะได้เห็นภูมิทัศน์เบื้องสูงของเมืองโบราณและปากอ่าวไทยด้วย

๑๗. ภูมุนหาราค

พิพิธภัณฑ์ชาวานาในเมืองโบราณ ได้จัดตั้งขึ้นในบริเวณหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เป็นสถานที่รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวานาจากทั่วทุกภูมิภาคของเมืองไทย นับได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นบ้านที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

๑๘. ปราสาทหินหนองกุ่ม ร้อยเอ็ด

ราชธานีศรีอยุธยา เป็นยุคที่เมืองไทยมีความรุ่งเรืองทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ราชสำนักอยุธยาที่มีความรุ่งเรืองทางศิลปการแสดงอยู่ไม่น้อย การละครร้องรำที่สร้างความบันเทิงเรไรใจแก่ผู้คนในราชสำนัก มีความสำคัญในยามที่ว่างเว้นจากการศึกสงคราม ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างโรงละครที่ใหญ่โต สวยงาม เพื่อเป็นสัดคคีศรีแก่ราชสำนัก ทั้งงานจำหลักไม้ปิดทองที่หรูหรา งานกระຈกสีที่วิจิตร ล้วนแสดงออกถึงความรุ่งเรืองมั่งคั่งแห่งยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

๑๙. สวนสังข์ทอง

สร้างขึ้นเมื่อสมัย ร.ศ. ๑๑๒ หรือ พ.ศ. ๒๔๓๖ เมื่อฝรั่งเศสยึดครองจันทบุรี ได้ใช้เป็นที่พักของนายทหารกองอำนวยการอยู่บริเวณหาดปากน้ำแหลมสิงห์ ลักษณะเป็นคึกชั้นเดียว สร้างด้วยอิฐฉาบปูนสีแดง กว้าง ๗ เมตร ยาว ๓๒ เมตร วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง เช่น เหล็ก ลวด ดาข่าย และกระเบื้องล้วนนำมาจากฝรั่งเศส โดยลำเลียงผ่านเมืองไซ่ง่อนของเวียดนาม อรุณก่อสร้างส่วนหนึ่งหรือเอามาจากป้อมพิฆาตปัจจามิตร ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบริเวณคึกแดง

๒๐. ปราสาทศรีเทพ

การดำรงชีวิตให้สอดคล้องผสมผสานกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและ การใช้สติปัญญาในการสรรค์สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อการดำรงชีวิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จึงก่อเกิดเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งขุดขานพาหนะ เครื่องมือทำนา เครื่องมือจับสัตว์บก-สัตว์น้ำ เครื่องครัว เครื่องดนตรี ฯลฯ นับเป็นประดิษฐกรรมจากภูมิปัญญาไทยที่น่าสนใจศึกษาและควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ

พิพิธภัณฑ์ชาวานาในเมืองโบราณ ได้จัดตั้งขึ้นในบริเวณหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เป็นสถานที่รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวมาจากทั่วทุกภูมิภาคของเมืองไทย นับได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นบ้านที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

๘๑. เทวรูปสวมหมวกแขก

สร้างขึ้นเพื่อป้องกันข้าศึกที่จะยกทัพมาทางด้านทิศตะวันออกไม่ให้ยกเข้ามาตีกรุงเทพฯ ได้โดยง่าย โดยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงรักษัรณเรศร์เป็นแม่กองสร้างป้อมและกำแพงไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๖ ป้อมมีขนาดกว้าง ๓๐๐ เมตร ยาว ๕๐๐ เมตร เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๑ เกิดกบฏพวกอั้งยี่ (พวกคนจีนที่ค้าฝิ่นและปล้นเรือสินค้าในสมัยรัชกาลที่ ๓) นำเจ้าเมืองชื่อ พระยาวิเศษฤๅชัย ตาย แล้วยึดป้อมและกำแพงนี้เป็นที่ตั้งและกำแพงค่อสู้พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาคละ

๘๒. ภูมิวิปัสสนา

ศาลาซึ่งสร้างอยู่กลางสะพานที่รังสรรค์ขึ้นใหม่ในเมืองโบราณ ด้วยรูปลักษณะที่สวยงามและประโยชน์ใช้สอยของศาลา ซึ่งเป็นสถานที่สาธารณะให้ผู้คนได้ใช้พักผ่อน หลบแดด หลบฝน ได้รับความร่มเย็นจากศาลาและด้วยภูมิปัญญาไทยในอดีตที่นิยมเล่าเรื่องราวของคนดีและการประกอบคุณงามความดี โดยเฉพาะเรื่องพระพุทธเจ้าหรือพระโพธิสัตว์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องทศชาติชาดก ซึ่งเป็นสิบชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ล้วนแต่เป็นเรื่องราวที่แสดงถึงคุณธรรมที่สำคัญของมนุษย์ทั้งสิ้น

๘๓. พระพุทธรูปนาคปรก

เมืองไทยเป็นดินแดนแห่งสังคมพุทธศาสนา ที่มีพุทธศาสนาเป็นแก่นหลักของความเชื่อ ประกอบกับมีคติความเชื่อในการสร้างพระสถูปเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้าในทุกท้องถิ่น ทุกภาคและทุกสมัย ณ บริเวณป่าเจดีย์ในเมืองโบราณแห่งนี้จึงเป็นสถานที่รวมของกลุ่มเจดีย์ต่างยุคต่างสมัยตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งสมัยปัจจุบัน

๘๔. บ้านโฆ่ง

ราชธานีศรีอยุธยา เป็นยุคที่เมืองไทยมีความรุ่งเรืองทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ราชสำนักอยุธยาที่มีความรุ่งเรืองทางศิลปการแสดงอยู่ไม่น้อย การละครร้องรำที่สร้างความบันเทิงใจแก่ผู้คนในราชสำนัก มีความสำคัญในยามที่ว่างเว้นจากการศึกสงคราม ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างโรงละครที่ใหญ่โต สวยงาม เพื่อเป็นศักดิ์ศรีแก่ราชสำนัก ทั้งงานจำหลักไม้ปิดทองที่หรูหรา งานกระຈกสีที่วิจิตร ล้วนแสดงออกถึงความรุ่งเรืองมั่งคั่งแห่งยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

๘๕. พระธาตุสามหมื่น ชัยภูมิ

เมืองไทยเป็นดินแดนแห่งสังคมพุทธศาสนา ที่มีพุทธศาสนาเป็นแก่นหลักของความเชื่อ ประกอบกับมีคติความเชื่อในการสร้างพระสถูปเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้าในทุก

ท้องถิ่น ทุกภาคและทุกสมัย ณ บริเวณป่าเจดีย์ในเมืองโบราณแห่งนี้จึงเป็นสถานที่รวมของกลุ่มเจดีย์ต่างยุคต่างสมัยตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งสมัยปัจจุบัน เพื่อสะท้อนภาพสังคมพุทธศาสนาและลักษณะทางศิลปะสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

๘๖. ปราสาทหินพิมาย นครราชสีมา

ศาลาซึ่งสร้างอยู่กลางสะพานที่รังสรรค์ขึ้นใหม่ในเมืองโบราณ ด้วยรูปลักษณะที่สวยงามและประ โขชนใช้สอยของศาลา ซึ่งเป็นสถานที่สาธารณะให้ผู้คนได้ใช้พักผ่อน หลบแดด หลบฝน ได้รับความร่วมเย็นจากศาลาและด้วยภูมิปัญญาไทยในอดีตที่นิยมเล่าเรื่องราวของคนดีและการประกอบคุณงามความดี โดยเฉพาะเรื่องพระพุทธเจ้าหรือพระ โพธิสัตว์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องทศชาติชาดก ซึ่งเป็นสืบทอดทำของพระ โพธิสัตว์ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ล้วนแต่เป็นเรื่องราวที่แสดงถึงคุณธรรมที่สำคัญของมนุษย์ทั้งสิ้น

๘๗. ปราสาทหินพนมรุ้ง บุรีรัมย์

เมืองไทยเป็นดินแดนแห่งสังคมพุทธศาสนา ที่มีพุทธศาสนาเป็นแก่นหลักของความเชื่อ ประกอบกับมิกคติความเชื่อในการสร้างพระสถูปเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้าในทุกท้องถิ่น ทุกภาคและทุกสมัย ณ บริเวณป่าเจดีย์ในเมืองโบราณแห่งนี้จึงเป็นสถานที่รวมของกลุ่มเจดีย์ต่างยุคต่างสมัยตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งสมัยปัจจุบัน เพื่อสะท้อนภาพสังคมพุทธศาสนาและลักษณะทางศิลปะ

๘๘. ศาลาแปลเคลี่ยม

ในราชสำนัก มีความสำคัญในยามที่ว่างเว้นจากการศึกสงคราม ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างโรงละครที่ใหญ่โต สวยงาม เพื่อเป็นสัคดีศรีแก่ราชสำนัก ทั้งงานจำหลักไม้ปิดทองที่หุหรงานกระเจกสีที่วิจิตร ล้วนแสดงออกถึงความรุ่งเรืองมั่งคั่งแห่งยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

๘๙. กวนเกษียรสมุทร

ราชธานีศรีอยุธยา เป็นยุคที่เมืองไทยมีความรุ่งเรืองทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ราชสำนักอยุธยาที่มีความรุ่งเรืองทางศิลปะการแสดงอยู่ไม่น้อย การละครร้องรำที่สร้างความบันเทิงใจแก่ผู้คนในราชสำนัก มีความสำคัญในยามที่ว่างเว้นจากการศึกสงคราม ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างโรงละครที่ใหญ่โต สวยงาม เพื่อเป็นสัคดีศรีแก่ราชสำนัก ทั้งงานจำหลักไม้ปิดทองที่หุหรงานกระเจกสีที่วิจิตร ล้วนแสดงออกถึงความรุ่งเรืองมั่งคั่งแห่งยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

๙๐. ปราสาทศรีขรภูมิ สุรินทร์

สร้างขึ้นเพื่อป้องกันข้าศึกที่จะยกทัพมาทางด้านทิศตะวันออกไม่ให้ยกเข้ามาตีกรุงเทพฯ ได้โดยง่าย โดยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงรักษมณเฑียรเป็นแม่กองสร้างป้อมและกำแพงไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๗ ป้อมมีขนาดกว้าง ๓๐๐ เมตร ยาว ๕๐๐ เมตร

เมื่อ พ.ศ. ๒๑๕๑ เกิดกบฏพวกอั้งยี่ (พวกคนจีนที่ค้าฝิ่นและปล้นเรือสินค้าในสมัยรัชกาลที่ ๓) นำเจ้าเมืองชื่อ พระยาวิเศษฤๅชัย คาย แล้วยึดป้อมและกำแพงนี้เป็นที่ตั้งและกำแพงต่อสู้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาคละ

๕๑. วิหารทราวดี

สร้างขึ้นเมื่อสมัย ร.ศ. ๑๑๒ หรือ พ.ศ. ๒๔๑๖ เมื่อฝรั่งเศสยึดครองจันทบุรี ได้ใช้เป็นที่พักของ นายทหารกองอำนาจการอยู่บริเวณหาดปากน้ำแหลมสิงห์ ลักษณะเป็นตึกชั้นเดียว สร้างด้วยอิฐ ฉาบปูนสีแดง กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๒ เมตร วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง เช่น เหล็ก ลวด คาน้ำ และกระเบื้องล้วนนำมาจากฝรั่งเศส โดยลำเลียงผ่านเมืองไซ่ง่อนของเวียดนาม อรุณก่อสร้างส่วนหนึ่งหรือเอามาจากป้อมพิฆาตปัจจามิตร ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบริเวณตึกแดง

๕๒. ป่าเจดีย์

เมืองไทยเป็นดินแดนแห่งศรัทธาพุทธศาสนา ที่มีพุทธศาสนาเป็นแก่นหลักของความเชื่อ ประกอบกับมิตติความเชื่อในการสร้างพระสถูปเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้าในทุกท้องถิ่น ทุกภาคและทุกสมัย ณ บริเวณป่าเจดีย์ในเมืองโบราณแห่งนี้จึงเป็นสถานที่รวมของกลุ่มเจดีย์ต่างยุคต่างสมัยตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งสมัยปัจจุบัน เพื่อสะท้อนภาพสังคัมพุทธศาสนาและลักษณะทางศิลปะสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

๕๔. โรงละคร

ราชธานีศรีอยุธยา เป็นยุคที่เมืองไทยมีความรุ่งเรืองทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ราชสำนักอยุธยาที่มีความรุ่งเรืองทางศิลปการแสดงอยู่ไม่น้อย การละครร้องรำที่สร้างความบันเทิงใจแก่ผู้คนในราชสำนัก มีความสำคัญในยามที่ว่างเว้นจากการศึกสงคราม ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างโรงละครที่ใหญ่โต สวยงาม เพื่อเป็นศักดิ์ศรีแก่ราชสำนัก ทั้งงานจำหลักไม้ปิดทองที่หรูหรา งานกระฉกสีที่วิจิตร ล้วนแสดงออกถึงความรุ่งเรืองมั่งคั่งแห่งยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

๕๕. ศาลาโรงวัดนิมิตร ทราย

เมืองโบราณได้ผาติกรรมศาลาหลังนี้มาจากวัดนิมิต จ. ทราย เป็นอาคารศาลาโรง หลังคาเครื่องไม้มุ่งกระเบื้องดินเผา ศาลาหลังนี้มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์คือ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเมื่อครั้งมารวบรวมหัวเมืองชายทะเลตะวันออก ได้เคยเสด็จมาประทับพักพลรบ ณ ศาลาโรงแห่งนี้

๕๖. สวนพระอภัยมณี ระยอง

เรื่องพระอภัยมณีเป็นนิทานคำกลอนที่สุนทรภู่กวีเอกแห่งกรุงรัตน โกสินทร์แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๒-๓ ลักษณะเป็รกลอนแปดที่มีสัมผัสในและนอก มีความไพเราะและอ่านเข้าใจง่าย เนื้อเรื่องกล่าวถึงการผจญภัยของเจ้าชายหนุมที่มีฝีมือในการเป่าปี่ ต้องต่อสู้และเผชิญเหตุการณ์

ต่างๆ เช่น ถูกพระบิดาขับไล่ออกจากบ้านเมือง ถูกนางผีเสื้อสมุทรลักพาตัว ไปสมสู่เป็นคู่ครอง จนเกิดโอรสชื่อ สตินสมุทร ต่อมานางเงือกพาหนี ก็ได้นางเงือกเป็นเมียอีก ลูกที่เกิดกับนางเงือกชื่อ สุดสาคร กว่าจะได้ครองบ้านครองเมือง พระอภัยมณีต้องผจญภัยต่าง ๆ นานา ซึ่งล้วนแต่เกี่ยวกับสตรีเสียส่วนใหญ่ อาทิ ทพนางละเวง นางวาลี นางสุวรรณมาลี เมืองโบราณ ได้ใช้จินตนาการและความซาบซึ้งในบทประพันธ์เรื่องพระอภัยมณีมาจำลองเป็นกลุ่มประติมากรรม อาทิ รูปพระอภัยมณีเป่าปี่ให้ศรีสุวรรณกับพราหมณ์สามคน คือ วิเชียร โมรา สามาน พึงจนหลับไป รูปนางผีเสื้อสมุทรลักพาพระอภัยมณี รูปสุดสาครขี่ม้าฉิมมังกุ รูป ชิเปลือย

๕๙. ป้อมและกำแพงเมืองละเซิงเทรา

สร้างขึ้นเพื่อป้องกันข้าศึกที่จะยกทัพมาทางด้านทิศตะวันออกไม่ให้ยกเข้ามาตีกรุงเทพฯ ได้ โดยง่าย โดยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงรักษัรณเรศร์เป็นแม่กองสร้างป้อมและกำแพงไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๗ ป้อมมีขนาดกว้าง ๓๐๐ เมตร ยาว ๕๐๐ เมตร เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๑ เกิดกบฏพวกอั้งยี่ (พวกคนจีนที่ค้าฝิ่นและปล้นเรือสินค้าในสมัยรัชกาลที่ ๑) นำเข้าเมืองชื่อ พระยาวิเศษฤๅชัย ตาย แล้วยึดป้อมและกำแพงนี้เป็นที่ตั้งและกำแพงต่อสู้พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาคลัง (ภายหลังได้รับตำแหน่งเป็นสมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์) ยกพลจากเมืองสมุทรสาคร ไปปราบ พวกอั้งยี่ตายไปมากกว่า ๓,๐๐๐ คน เหตุการณ์จึงสงบลง

๕๘. ดึกแดง จันทบุรี

สร้างขึ้นเมื่อสมัย ร.ศ. ๑๑๒ หรือ พ.ศ. ๒๔๓๖ เมื่อฝรั่งเศสยึดครองจันทบุรี ได้ใช้เป็นที่พักของนายทหารกองอำนวยการอยู่บริเวณหาดปากน้ำแหลมสิงห์ ลักษณะเป็นตึกชั้นเดียว สร้างด้วยอิฐฉาบปูนสีแดง กว้าง ๗ เมตร ยาว ๓๒ เมตร วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง เช่น เหล็ก ลวด คาน้ำ และกระเบื้องล้วนนำมาจากฝรั่งเศส โดยลำเลียงผ่านเมืองไซ่ง่อนของเวียดนาม อรูก่อสร้างส่วนหนึ่งหรือเอามาจากป้อมพิฆาตปัจจามิตร ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบริเวณตึกแดง

๕๙. ศาลหลักเมือง

ถือเป็นศาสนสถานอย่างหนึ่งซึ่งแสดงถึงความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และอำนาจเหนือธรรมชาติของชุมชน การสร้างศาลหลักเมืองขึ้นก็เพื่อจะแสดงความขกข่อง ความเคารพ และขอมอ่อนน้อมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้ช่วยดูแลรักษาบ้านเมืองตลอดจนชุมชนของคน

๑๐๐. ศาลาทศชาติ

ศาลาซึ่งสร้างอยู่กลางสะพานที่รังสรรค์ขึ้นใหม่ในเมืองโบราณ ด้วยรูปลักษณะที่สวยงามและประโยชน์ใช้สอยของตัวศาลา ซึ่งเป็นสถานที่สาธารณะให้ผู้คนได้ใช้พักผ่อน หลบแดด หลบ

ฝน ได้รับความร่วมเย็นจากศาลาและด้วยภูมิปัญญาไทยในอดีตที่นิยมเล่าเรื่องราวของคนดีและการประกอบคุณงามความดี โดยเฉพาะเรื่องพระพุทธเจ้าหรือพระโพธิสัตว์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องทศชาติชาดก ซึ่งเป็นสิบชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ล้วนแต่เป็นเรื่องราวที่แสดงถึงคุณธรรมที่สำคัญของมนุษย์ทั้งสิ้น

ศาลาทศชาติหลังนี้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่พักของผู้ที่สัญจรไปมา เมื่อได้รับความร่วมเย็นทางกายแล้ว จิตใจก็จะสงบร่มเย็นและพร้อมที่จะรับรู้เรื่องทศชาติหรือการประกอบคุณความดีที่ปรากฏเป็นภาพเขียนบนคอสองของศาลา ถือเป็นการสร้างความสุขให้แก่จิตใจทางหนึ่งด้วย

๑๐๑. เสาชิงช้าและ โบสถ์พราหมณ์

ในเมืองใหญ่ เช่น อยุธยา นครศรีธรรมราช และกรุงเทพฯ ความเชื่อที่เกี่ยวกับพราหมณ์และฮินดูมีบทบาทในประเพณีพิธีกรรมของบ้านเมืองและราชสำนักอย่างสม่ำเสมอ จนมีการกำหนดให้มีสถานที่เพื่อใช้ประกอบพิธีอย่างเป็นทางการมาช้านาน ดังที่ชาวเมืองแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเรียกว่า เสาชิงช้าหน้าโบสถ์พราหมณ์ เป็นสถานที่ประกอบด้วย เสาชิงช้า วิหารพระอิศวร และวิหารของพระนารายณ์เป็นสำคัญ ซึ่งสถานที่เหล่านี้จึงเห็นอยู่ครบครันที่เมืองนครศรีธรรมราช เสาชิงช้ามีไว้เพื่อให้พราหมณ์ได้ชิงช้า ถวายพระเป็นเจ้าทอดพระเนตร เพื่อแสดงความภักดีและขอบพระคุณที่เสด็จมาเยือน โลกมนุษย์ในแต่ละปี โบสถ์พราหมณ์และวิหารพระเป็นเจ้ามีสองหลัง คือวิหารพระอิศวรผู้เป็นเทพเจ้าแห่งการทำลายโลกและสร้างโลก กับพระพิณเนสผู้เป็นโอรส ที่เป็นเทพเจ้าแห่งสรรพศิลปวิทยาการและการขจัดอุปสรรคนานาประการ โบสถ์หนึ่ง อีกโบสถ์หนึ่งคือวิหารของพระนารายณ์ เทพเจ้าผู้ปราบยุคเข็ญและรักษาโลก การรับเสด็จและส่งเสด็จพระเจ้าทั้งสองสถานที่นี้ไม่พร้อมกัน พระอิศวรเสด็จมาก่อนและกลับก่อน ซึ่งจะกลับไปภายหลังพิธีได้ชิงช้าแล้ว ประเพณีนี้เป็นพระราชพิธีหลวง ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชพิธีสิบสองเดือนของราชอาณาจักรเรียกว่า พระราชพิธีศรีอัมปวาย เป็นพระราชพิธีที่กระทำขึ้นเพื่อความสุขสมบูรณ์ของบ้านเมืองและเป็นการน้อมขัตตฤกษ์ของราชสำนักและประชาราษฎร์

๑๐๒. เขาพระสุเมรุ

ตามความเชื่อในคัมภีร์ไตรภูมิถายของคนไทย เชื่อว่าเขาพระสุเมรุเป็นหลักของโลกและจักรวาลที่ลอยอยู่เหนือพื้นน้ำ โดยมีปลาอานนท์หนุนอยู่ รอบๆ เขาพระสุเมรุเป็นที่อยู่ของภพและภูมิต่างๆ กันตามแต่ระดับภูมิปัญญาและคุณธรรม บนยอดเขาพระสุเมรุคือ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของนครไตรตรึงษ์ที่มีพระอินทร์เทวราชเป็นผู้ปกครอง ตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา ผู้ที่ทำความดีตายไปแล้วจะได้ไปเสวยสุขอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

การสร้างเขาพระสุเมรุขึ้นในเมืองโบราณ เพื่อให้ได้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาเก่าแก่ของคนโบราณและกระตุ้นเตือนให้กระทำแต่ความดี

๑๐๓. ศาลาฤๅษีคัคคน

ศาลา โถงยาว สองข้างศาลามีรูปปั้นฤๅษีคัคคนครบทั้ง 80 กระบวนท่า พร้อมทั้งคำบรรยายและสรรพคุณของกรคัคคนแต่ละท่าที่เขียนไว้บนคอสองของศาลา

ท่าฤๅษีคัคคนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวิทยาการทางการแพทย์ไทยสมัยโบราณที่เคหะมิในสยามประเทศไว้อย่างครบครันและผู้ที่สนใจก็สามารถมาฝึกฝนปฏิบัติได้

๑๐๔. ขบวนเสด็จพระอุษยาคราทางชลมารค

สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย บ้านเมืองมีความมั่งคั่งกับการค้าขายกับนานาชาติ จำเป็นต้องสร้างประเพณีและศิลปกรรมเพื่อแสดงความโอ้อ่าและเกียรติภูมิของสังคม ทำให้มีการดัดแปลงเรือรบเป็นเรือพระราชพิธี เพื่อใช้ในการรับแขกเมือง มีการจัดขบวนเรือทิ้งดวงม เป็นสิ่งที่ประชาชนได้มีโอกาสเฝ้าแหชม

แสดงไว้ที่นี่ เป็นแบบแผนที่มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน เป็นสิ่งทีนอกจากจะให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของอารยธรรมไทยแล้วแต่อดีตแล้ว ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของแม่น้ำลำคลองที่เคหะเป็นเส้นทางคมนาคมของบ้านเมืองอีกด้วย

๑๐๕. มณฑปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร (เจ้าแม่กวนอิม) / ๑๐๖. พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรปางแสดงปาฏิหาริย์

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร หรือที่รู้จักกันดีในนาม "เจ้าแม่กวนอิม" พระผู้เปี่ยมล้นด้วยความเมตตากรุณา เรื่องราวของท่านแผ่ขยายจากแดนชมพูทวีปเข้าสู่แผ่นดินจีน บังเกิดเป็นเรื่องราวต่างๆ อันล้วนแต่เป็นเรื่องราวแห่งความเมตตาการุณย์ ที่สามารถสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้คนที่ได้ฟังได้รับรู้ ผู้ที่มีทุกข์จึงมักอ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากท่าน เพื่อจะได้ผ่านพ้นห้วงทุกข์ เจ้าแม่กวนอิม เป็นพระที่ได้รับความเลื่อมใสศรัทธาทั้งในจีน ญี่ปุ่น เกาหลี แผ่ขยายมาถึงดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งรวมทั้งแหลมทองของไทยด้วย

เมืองโบราณจึงมุ่งมั่นสืบทอดศรัทธาที่มีมาแต่อดีตนี้ ปรากฏเป็นงานแกะสลักไม้จากไม้ตะเคียนท่อนเดียว สูง 10.50 เมตร เป็นรูปเจ้าแม่กวนอิมปางเมตตาธรรม ผู้ทรงห่วงใยมวลมนุษย เมื่อได้มาเยือนสักการะท่าน จะสัมผัสได้ถึงความอ่อนโยนและเมตตา สร้างความสงบให้บังเกิดในจิตใจ

อีกทั้งปางแสดงปาฏิหาริย์ ที่ทรงประทับนั่งเหนือหลังมังกรกลางสระน้ำขนาดใหญ่ ปรากฏองค์ในรูปลักษณะที่ก่อให้เกิดความครื้นครื้นและนำสะพรั่งแล้วแก่เหล่าหมู่มารให้

หลบหนีไป ขวนให้รู้สึกอบอุ่นมั่นคงในจิตใจถึงพลังแห่งองค์เจ้าแม่กวนอิมที่จะช่วยคุ้มครอง
ให้เหล่าคนดีผ่านพ้นความทุกข์ยากไปได้

๑๐๗. ศาลารามเกียรดี

การสร้างสถานที่ที่เป็นของส่วนรวมเป็นประเพณีของไทยแต่โบราณ เช่น การสร้าง วัด ศาลา
เพื่อนประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมทางสังคม สิ่งก่อสร้างเหล่านี้มักสร้างให้เป็นศิลปกรรม
เพื่อเป็นหน้าเป็นตาของชุมชนและเป็นการแสดงจิตใจที่กว้างขวางไม่เห็นแก่ตัวของผู้สร้าง
ศาลาห้าหลังนี้เป็นศาลาโถงที่สร้างขึ้นที่หนองน้ำเพื่อทำให้เป็นที่พักผ่อนและเป็นสถานที่
ประกอบพิธีกรรมในงานนักขัตฤกษ์ของผู้คนในสังคม เรียกชื่อว่า ศาลารามเกียรดี เพราะได้
เขียนภาพภาพรามเกียรติ์ประดับไว้รามเกียรติ์เป็นวรรณกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองใน
ประเทศไทยและเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับถ่ายทอดมาจากอินเดีย แก่นแท้
ของความนิยมในวรรณกรรมเรื่องนี้ก็เพื่อเชิดชูพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ ที่คือทรง
ประพาศเหมือนเทพเจ้าบนพื้นพิภพในการขจัดทุกข์เข็ญให้แก่โลกและจรรโลงคุณธรรมของ
สังคม

๑๐๘. มณฑปพระธาตุ

การสร้างพระพุทธสถานที่สำคัญของชาวพุทธก็คือ การสร้างพระสถูปเจดีย์ที่บรรจุพระบรม
ธาตุในชุมชนที่เป็นเมืองใหญ่หรือนครแต่โบราณในดินแดนประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง
นิยมสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ให้เป็นคูหาพระสุเมรุมาศอันเป็นศูนย์กลางของเมืองและจักรวาล
มณฑปพระธาตุแห่งนี้ก็เช่นเดียวกัน สร้างขึ้นเพื่อเป็นศรีและความศักดิ์สิทธิ์ของเมืองโบราณ

๑๐๙. สวนพฤกษชาติในวรรณคดีไทย

เมืองไทยอยู่ในภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติแห่งหนึ่งของโลกมีป่าเขาที่เต็มไปด้วย
พันธุ์ไม้นานาชนิด คนไทยในอดีตมีชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและเรียนรู้ถึง
คุณประโยชน์ของธรรมชาติในการดำรงชีวิต การนำพันธุ์ไม้ดอกไม้กลิ่นหอมมาปลูกในเขต
บ้านเขตเมืองให้เป็นสวนขึ้น พร้อมทั้งตั้งชื่ออย่างไพเราะ สิ่งนั้นคือสิ่งที่สำคัญของคนไทยแต่
อดีตและเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงรสนิยมและอารมณ์ทางสุนทรีย์ของคนไทยโบราณ

๑๑๐. ศาลาพระอรหันต์

พุทธศาสนาหายานเป็นศาสนาสำหรับชนหมู่ที่มีความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมและจิต
วิญญาณที่ต่างระดับกัน การสั่งสอนและอบรมทางพระศาสนาจึงต้องใช้กุศโลบายให้เหมาะสม
ตามยุคสมัย การสร้างเรื่องพระอรหันต์นับเป็นอุบายที่สำคัญอย่างหนึ่งเพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้คนที่
มีความหลากหลายในด้านชาติกำเนิดและหมู่เหล่าที่ประพาศในด้านคุณธรรมที่แตกต่างกันนั้น ก็
สามารถบรรลุความเป็นพระอรหันต์และนิพพานได้เช่นเดียวกัน

๑๑๑. สะพานรุ่ง

“รุ่ง” เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่งดงาม มักปรากฏขึ้นในช่วงหลังในตกใหม่ที่คนไทยแต่โบราณเรียกว่า รุ่งกินน้ำ เพราะสังเกตว่า ถ้ามีรุ่งกินน้ำเกิดขึ้น มักเป็นเวลาที่ฝนหยุดตก เมืองไทยเป็นประเทศที่อยู่ในเขตร้อน มีฝนตกเป็นประจำทำให้เกิดระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ จนกล่าวได้ว่าเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก รุ่ง ก็คือ สัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ ความสุขและความงดงามทางธรรมชาติของบ้านเมือง

๑๑๒. ศาลาระลึกชาติ

ความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เป็นลักษณะความเชื่ออย่างหนึ่งในศาสนาของคนไทยในอดีต สัมพันธ์กับกฎแห่งกรรมที่เป็นแกนของระบบศีลธรรมและจริยธรรม ทำให้คนไทยส่วนใหญ่คิดถึงเรื่องชาตินี้และชาติหน้าอยู่ตลอดเวลา การเกิดในชาตินี้มีสุขหรือทุกข์ขึ้นอยู่กับการทำดีคือบุญ และกรรมชั่วคือบาปที่ทำไว้ในชาติที่แล้วมา ผู้ที่ทำบุญเมื่อตายไปแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์สามารถระลึกชาติก่อนของคนได้เมื่อไปยืนอยู่ใต้ต้นปาริชาติหรือต้นทองหลวง ศาลาระลึกชาติแห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อสาธุชนจะได้ใช้เวลาช่วงขณะหนึ่งทบทวนบาปบุญต่างๆที่ทำมาเพื่อจะได้ไปเกิดในชาติใหม่ที่ดีกว่า

๑๑๓. เรือสำเภาไทย

ความสำคัญของอยุธยาและกรุงเทพฯ ก็คือ การเป็นเมืองใหญ่ที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ที่เรือสินค้าระยะไกลทางทะเลเข้ามาจอดเทียบท่าได้ ทำให้มีความเจริญเป็นเมืองท่า ในการค้าขายและคมนาคม นานาชาติที่นอกเหนือไปจากการเป็นเมืองหลวง อันเป็นศูนย์กลางการปกครองของราชอาณาจักร แต่ทั้งอยุธยาและกรุงเทพฯ ต่างก็หาเป็นเมืองท่าที่เปิดโอกาสให้นานาชาติส่งเรือสินค้ามาค้าขายเท่านั้น ไม่ หากยังมีการสร้างเรือเดินทะเลที่นำสินค้าของไทยไปขายยังดินแดนโพ้นทะเลด้วย เรือที่เห็นนี้คือเรือสำเภาไทยที่เคยจอดเทียบท่าอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากน้ำมาจนถึงกรุงเทพฯ เรือแบบนี้ค่อยๆหมดไปเมื่อราว ๕๐ ปีที่ผ่านมา

๑๑๔. ศาลา ๒๔ กตัญญู

ความเป็นคนไทยเกิดมาเพื่อผสมผสานของผู้คนหลายชาติพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็น มอญ เขมร ลาว ญวน และจีน ซึ่งต่างคนก็สามารถนำเอาวัฒนธรรมเดิมของตน เข้ามาผสมผสานกันเป็นส่วนรวม โดยเฉพาะคนจีนมักเอาคุณธรรมที่ปรากฏในลัทธิความเชื่อทางศาสนาของตนมาสั่งสอนลูกหลาน เช่น เจ้าพ่อกวนอู เป็นสัญลักษณ์ ของความซื่อสัตย์ พระกวนอิมเป็นเทพแห่งความกรุณาปราณี เป็นต้น ในเรื่องกตัญญูครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน คนไทยเชื้อสายจีนมีประเพณีที่สั่ง

ตอนลูกหลาน จากประวัติของบรรดาพระและนักปราชญ์ที่เป็นสัญลักษณ์ของคุณธรรมดังกล่าว
 ศาลา ๒๔ กคัญญูนี้คือสถานที่ซึ่งแสดงรูปปั้นของบรรดานักพรตและนักปราชญ์เหล่านั้น

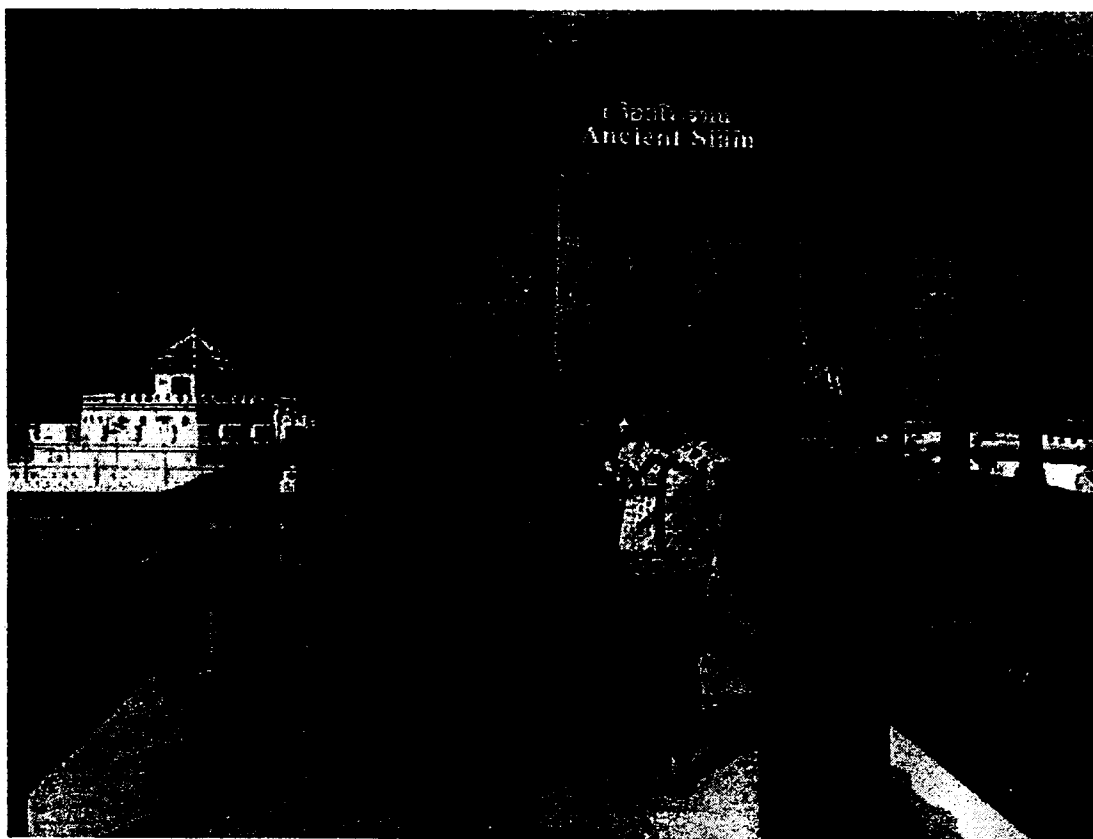
๑๑๕. ศาลาขงเบ้ง

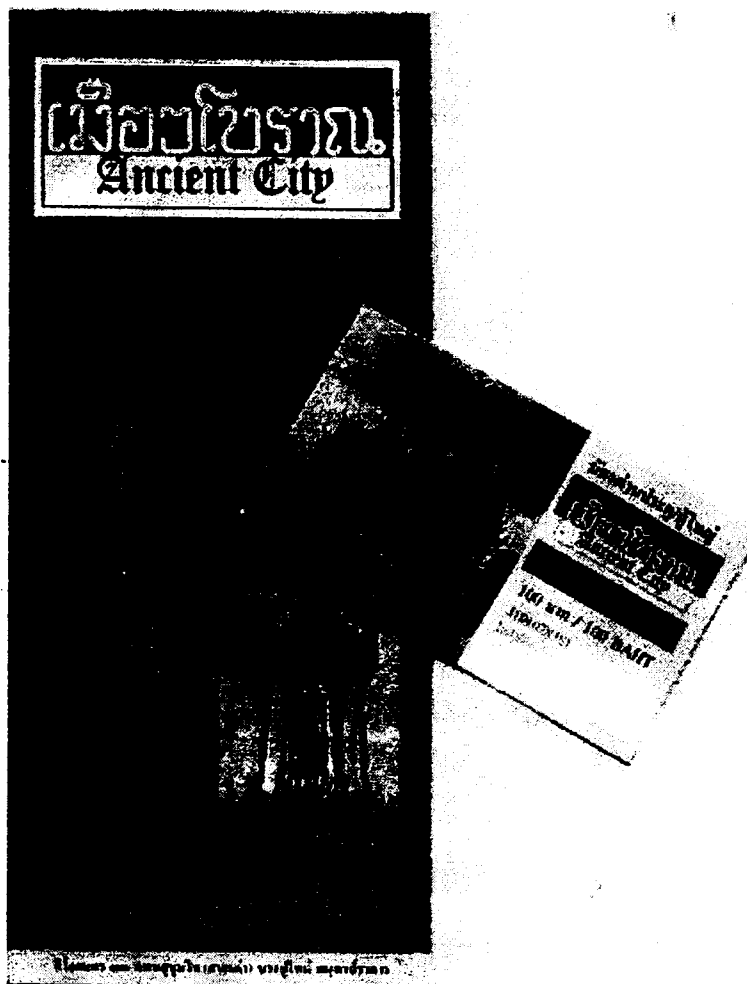
ความต่างอย่างหนึ่งที่กรุงเทพฯ ไม่เหมือนอยุธยาก็คือ ในสังคมของชั้นปกครองมีการเกี่ยวข้องกับ
 กับการแต่งงานหลายรุ่นหลายเหล่า จนมีการนิยมในวัฒนธรรมจีนเป็นอย่างมาก ซึ่งสะท้อนให้
 เห็นถึงการมีศิลปะจีนเข้ามาผสมผสานทั้งด้านสถาปัตยกรรม รวมทั้งการแปลประวัติศาสตร์
 และวรรณกรรมจีนมาเป็นภาษาไทยให้คนอ่านเรียนรู้ โดยเฉพาะขงเบ้งนั้นนับเนื่องเป็นผู้นำทาง
 ปัญญาที่เป็นที่เล้าอาบของคนทั่วไปมาหลายยุคหลายสมัยจนปัจจุบัน

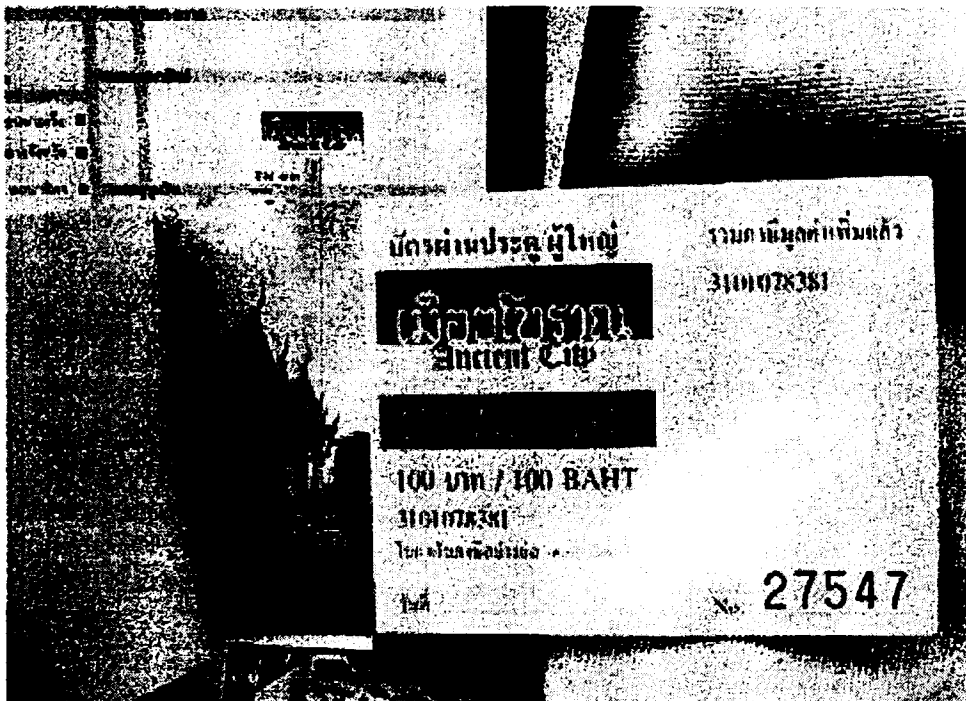
๑๑๖. มณฑปพระสี่ทิศ

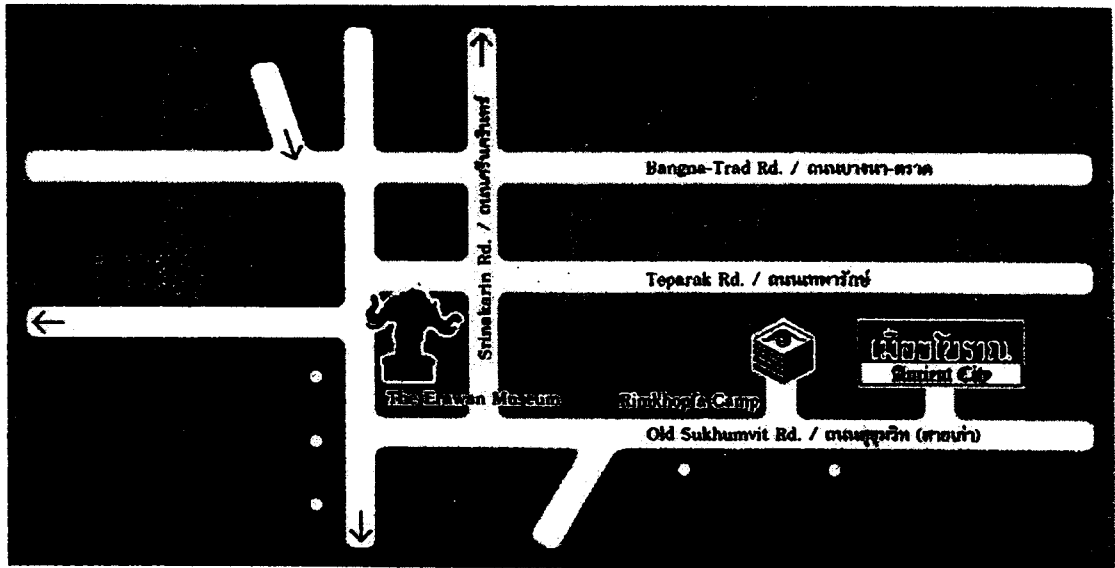
ประเพณีการสร้างพระประธานสี่ทิศให้คนกราบไหว้บูชาขึ้นมาแล้วแต่สมัยทวารวดี สืบเนื่อง
 มายังบ้านเมืองสมัยศรีอยุธยา สุโขทัย และล้านนา ดังเห็น ตัวอย่างได้จากวัดพระสี่อิริยาบถที่
 เมืองกำแพงเพชร และวัดภูมินทร์ที่เมืองน่าน มณฑปพระสี่ทิศ ณ เมืองโบราณสร้างขึ้นเพื่อ
 ระลึกถึงประเพณีเดิมที่เคยมีอยู่

ภาคผนวก ค
เอกสารโบชัวร์, บัตรเข้าชม
พิพิธภัณฑ์เมืองโบราณ

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. พัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. (ม.ป.ท.), 2539.

นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บุญเลิศการพิมพ์, 2539

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. ข้อควรพิจารณาในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จุลสารการท่องเที่ยว. 16,3(กรกฎาคม - กันยายน), 2540.

อุยวดี พูลพิพัฒน์ผล. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545.

อุกฤษฏ์ ทรงชัยสงวน. การบริหารพัฒนา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

เอกสารอื่นๆ

จันทร์เพ็ญ ดุเทศานันท์. “ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการดำเนินงานของสถานธนานุบาลเทศบาลในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542

พัฒนจิตา พิระภักไพศาล. “การศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ทะเลบริเวณเกาะล้าน”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขา นโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

มณีวรรณ ดั้นไทย. “พฤติกรรมกรให้บริการของเจ้าหน้าที่กองควบคุมยาสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาต่อประชาชนผู้มาติดต่อ”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2533.

วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. “การดำเนินการเพื่อกำหนดคนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ” .(ม.ป.ท.), 2540.

วัลลภา ชายหาด. “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะด้านรักษาความสะอาดของกรุงเทพฯ”. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2532.

สมศักดิ์ เตชะเอราวัณ. “การจัดการธุรกิจบ้านพักแบบชุมชนที่มีส่วนร่วม : กรณีศึกษาบ้านแม่กำปองกิ่ง อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่”. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวพรพยนต์ ลิ้มปิยวรรณ
วันเดือนปีเกิด	5 กันยายน พ.ศ. 2526
ที่อยู่ปัจจุบัน	1210 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบ แขวงมหานาค กทม.10100
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษา โรงเรียนเบญจมราชาลัย ปริญญาตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ประวัติการทำงาน	ตำแหน่ง กราฟฟิคดีไซน์ บริษัท อมรินทร์ปรินติ้ง จำกัด